

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Christ. Francisci Paullini, Ferrariâ-Thuringi, Rerum Et Antiquitatum Germanicarum Syntagma

Paullini, Christian Franz

Francofvrti ad Moenvm, 1698

III. Bussonis Watenstedii, Canonici Hamelensis, Chronic. Mindense, è
tenebris sordibusque suis erutum, notisque illustratum, annexis
Wedechindi Duldorps, Vicarii, in Eosdem Præsules Poëmatibus, ac ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-44860

10

CLA

BUSSONIS WATENSTEDII,
CANONICI HAMELENSIS,
CHRONICON
MINDENSE,

è tenebris sordibusq; suis erutum, notisq; illustratum,

ANNEXIS

WEDECHINDI DULDORPS,

VICARII,

IN EOSDEM PRÆSULES,

POEMATIBUS,

ac

ALBERTI FRYSCHMEDS,

DE POLLE,

IN EFFIGIES EORVM

DISTICHIS.

editum

CHRISTIANO FRANCISCO PAULLINI.

ANNO MDCXCVIII.

BUSO WATENSTEDII

AD
MINDAM SUAM.

Sisto Viros ortu, factis, ex sanguine Claros,
fidos Pastores, Minda, Patresque Tuos.
Vitas, excessus, studia, & cujuslibet acta,
seu bona, vel mala sint, ordine dico tibi.
Ecce, tuas cunas, etates, arma Virosque,
en! tua fata, vel hæc dextra, sinistra sient.
Ecce togamque sagumque tuum, tua funera, cedes,
ecce tuas aras, claustra, scholasque tuas.
Te tibi, Minda, dabo: potes hinc te cernere totam,
&, velut in tabula, sacra, profana tua.
Purus amor, dulci patriæ quem debeo, fecit,
quod feci. Hoc signum candidi amoris erit.
Excussi veteres chartas, antiqua registra,
& quicquid docuit candida canities.
Nil finxi aut temerè scripsi: veniamque petenti,
si errans errantem duxerit, ipse dabis.
Pura mihi mens est, quam si quis temserit, annon
in nihilum totus *Busso* redactus erit?
Si dignus videar, lege: sin; fac tu meliora,
sum maneoq; tuus - - -

BUSSO WATENSTEDIUS.

SINCERE LECTOR.

Uo equidem chronica *Mindensia* veniunt, alterum incerti Autoris, complectens res istius Ecclesiæ gestas ab anno Salutis DCCLXXX. usque ad DCCCCLXXIV. editum ab *Henrico Meibomio Seniore*, Academiae Juliae Historico diligentissimo; (a) alterum, idque brevius, etiam Anonymi à *Ioanne Pistorio*, Niddano, D. Ecclesiæ Uratislaviensis Præposito, & S. Cæs. Maj. Consiliario editum, annexis in fine triginta Privilegiis Imperialibus. Non ibimus inficias, hoc vel istud, imò utrumque, in membranis suis excussisse *Buffonem*. Certè diplomata à *Pistorio* divulgata, ut ipse fatetur, (b) eum inspexisse, varia indicant loca. Si tamen *Watenstedianum* hoc opusculum cum reliquis contuleris, fatearis oportet, clariùs, distinctiùs, copiosiùs & accuratiùs scripsisse eum. *Mindensis* fuit, *Pistoris* filius, quam conjecturam mihi facit *Henricus Svartius*, (c) Canonicus postea Hamelensis ad Visurgim. Scripsit sub *VVüllebrando Hallermundano*, Præsule XLIX. summo benefactore suo, excessit autem sub *Alberto Hojano*, cujus postremus vitæ annus, secundùm *Chron. Mindens. Meibomian.*, erat MCCCCLXXIV. Quas schedas cum luce dignas judicârunt eruditi Antiquitatum Studiosi, nefas duxi obluçtari. Ardua res est, inquit *Reinerus Reinccius*, (d) summig. ingenii, historiam scribere, & qui eam præstant operam, præclare de omnibus merentur publicè. Est & hoc cum utilitatis fructu conjunctum haud pœnitendo, profecta ab aliorum industria id genus monumenta, si fortè lateant, proferre in lucem, quemq. inde contraxere situm, conveniente limâ detergere atque expolire. Ceterùm facilè videbis, *VVatenstedium*, *Duldorpium*, (qui an Hamelæ seu Mindæ Vicarius fuerit, nescio,) & *Fryschmedium* Pollensem (quod oppidum cum Præfectura ad Visurgim

(A) 2

gim

(a) vid. T. I. rer. Germ. à Nepote ejus edit. anno 1688. in fol. (b) in carmine suo ad Mindam, (c) in chr. Vallis Dæ ad ann. 1408. (d) in præf. chron. Ditzmar, Merseburg. c. p.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

gim est, Electori Brunsvicensi subjectum,) coætaneos & familiares fuisse, qui uno eodemque tempore res Mindenses descriperunt & illustrârunt. Ausus cujuslibet laudandi. Singuli enim suæ servire voluerunt patriæ. Næ,

- - - pius est patriæ facta referre labor. (e)

Hæc nos delectat, ejusq; rei tanta vis est ac tanta natura, ut Ithacam illam, in asperissimis saxulis, tanquam nidulum, affixam, Sapientissimus Vir (Ulysses) immortalitati anteposuerit. (f) Disticha verò in effigies Præsulum scripsit Iodocus Wittflor, quem vetus scheda ceu Pœtam, Musicum & Presbyterum mihi commendavit. Nec Marpachius tibi ingratus fuerit, licet fragmenta saltem catalogi dederit. Omnis antiquitas (judicio Fryschmediano) honoranda, utut parva, sordida & abjecta videatur aliis. Nec notulas aspernabere nostras, quas chartis hujusmodi inter legendum illino, sed patriæ forsan captus amore leges. Deus Te fervet! Scribebam Ferrarie Thuringorum antiò fundatæ Salutis MDCXCVII.

(e) Ovid. L. II. Trist. eleg. I. vers. 322. (f) Cic. L. I. de orat. p. 313. edit. Sturm.

CHRONICON MINDENSE.

Cum jam *Carolus*, omnium Principum sublimissimus, ad majorem Dei gloriam, duas Ecclesias Metropolitanas in Saxonia feliciter fundasset, alteram in *Ossenbrugge* anno Domini *DCCLXXVI.* (a) alteram in *Selingstad*, translata inde primo *Ostervicum*, deinde anno *DCCCIX.* *Halverstadium*, (b) & de tertia maximè sollicitus locum anxie circumspiceret, fato sanè divino accidit, ut devictus nuper *Wedechindus*, Saxonum Princeps, tenebris adhuc immersus, castra Regis sub habitu mendicantis lustratus, fortè in ipso Paschatis festo eum videret communicantem, inque consecrata hostia speciosissimum puerulum, diversâ tamen facie, mox hilari, mox subtristi apparentem, prout homines erant sacrâ cenâ utentes. Quæ res miraculosa cum nunciaretur *Carolo*, protinus *Wedechindum* ad se vocari juberet, adductis etiam Sacerdotibus, qui grande hoc mysterium rectius ei exponerent, inque fide informarent. *Wedechindum* divinâ gratiâ illuminatum tædium cepit tenebrarum, rogavitque *Carolus*, ut proprium ei largiretur sacerdotem, qui talia quotidie in conspectu suo perageret. Ita, agebat Christianissimus Rex, dabo tibi, quod optas, dabo simul Episcopum, modò tu de opportuno habitaculo & vitæ necessariis ei prospicias. Eja, respondet novitius iste Christianus, castrum meum ad *Wisara* me & illum commodè capiet. Sit ergo *Min* & *Din*. Hinc postea urbis *Mindin* nomen, uti *Otto M.* vocat. (c) *Pulcrè Osivall*. *Bebelhusen*.

(A) 3

(a) Chron. tamen *Mind*, *Meibom* sibi habet ann. 771. *Stangefol*, L. II. annal. circuli, *Westfal*, p. 89. ann. 788. (b) *Hæreo*, an *Salingstadium* *Austrovico* sit antiquius. Diximus potius, *Carolus* non tantum *Ostervici* seculi octavi anno octogesimo templum erexisse, sed etiam aliud longè augustius, ac amplissimis privilegiis munitum, Episcopali quoque dignitate auctum, vel sub occasum seculi VIII, vel circa exordium sequentis, *Halberstadii* condidisse. *Conf. Sagitta*, *Hist. Halberstad.* §. 22. Sequitur *Bulfo* ebr. *Mind*, à *Meibom* edit., quod *Eccles. Ostervicensis*, anno 777, fundatam dicit, & post annos 40, translata in *Halberstadium*. At sic emergeret annus 32, à translatione. Quod si verò post annos 40, ista contigit, incidet in ann. 817. & *Ludov. Pium* (non *Carolus*, qui anno 814. *Aquisgrani* decessit,) habuisset autorem. (c) anno 961. Vid. latius hæc recitantem *Kianz*, L. I. *Metz*, §. 9. & L. II. *Saxon.* c. 16. *Braun*, de civitat. L. IV. f. 39.

CHRONICON MINDENSE.

*Heu mihi, quot rixas, cades & bella paravit
 vox infausta meum, vox odiosa tuum.
 Illa tamen nostram peperit feliciter urbem,
 annon Minda meum denotat atque tuum?
 Servo meum, non tango tuum. Hac Mindensia fura
 sunt. Sic est in pace cuique suum.*

Jecit igitur Gloriosissimus Rex initia & fundamenta Ecclesie Mindensis in memoriam S. Petri, Apostolorum Principis, Sanctique Martyris Gorgonii, eo in loco, ubi stabat castrum *Wedechindeum*, anno Domin. Incarnat. DCCLXXX. (d) consecrata postmodum à Leone Papa. Vix autem circumscripta erat area templi, & ecce niveus anser eandem perambulasse visus est, in quem *Stephanus Gloder* ita:

*Cur primò visus (memorable!) candidus anser?
 Doctor candoris & vigilantie erat.
 Qui vigilans & sincerus permanserit usque,
 ille mihi officio fungitur usque suo.
 Sis igitur semper vigilans; sis candidus: omnis
 in candore salus & vigilantia erit.*

Hanc Ecclesiam commisit primò *Carolus* nobili Saxoni, doctrinâ, religione & miraculis etiam claro S. *Eremberto*, Viro omni honore digno, *deint chrenwerthen*. (e) Amabile nomen! Alii *Erckanbertum*, *Herimbantum*, & *Hercumbertum* vocant. Ego in crypta aliqua legi olim:

HRMBTS SCS PTR i. e. *Herimbertus Sanctus Pater*.

Sit ut sit. Venerabilis erat Vir, qui magno zelo & singulari discretionem gregem sibi in Domino commissum fideliter pascebat, nihil unquam negligens, quod ad boni Pastoris officium spectat. Fervor erat in populo, fervor in Pontifice, fervor in reliquo Clero. Inde multiplicatio seminis Domini. Quæ res mirificè affectit *Carolus* religionis amantissimum. Venerat aliquando mendicus, præter solum panem nil poscens amplius. Promisit *Erembertus* integrum pro eo, at disparuit iste. Num angelus tutelarum, aliusve bonus fuerit, qui piam promptamque Viri simplicitatem pro ipso factò æstimaverit, alii judicabunt. Dolendum autem, Majores nostros in conscribendis Ecclesie actis parùm fuisse diligentes, aut si interdum aliqui fuerint seduli, in pulvere & sordibus chartæ eorum jacentes vel bello seu igne postea direptæ & consumptæ sunt. Hinc magna confusio. Veniam itaque dabit lector, si in recensione primorum Episcoporum abbreviavero.

Quan-

(d) Baronius, quem Dav. Chytræus sequitur, L. III. Saxon. p. 83., habet 785. (e) Vir devotus, & ratione vitæ iucundus in omnibus mandatis Dei. Chron. Mind. Pistor.

Quantus verò recentis Ecclesiæ thesaurus, & quantum ejus ornamentum sanctæ reliquiæ, quorum catalogus satis longus est. Obiit *Erembertus* in vigilia *S. Medardi*, seu, quod alii scribunt, die *Primi & Feliciani* Martyrum ante *Carolus M.* Sequitur *HARTWARDUS*, *Hartwardus*, *Hartuardus*, II. *Hart-* seu *Hatuardus*. De quo licet annales nostri taceant, quis dubitaverit tamen, sancto suo officio eum satisfecisse? (f) Lucrum animarum & sanctæ religionis cura id unicum erat, quod tunc necessarium judicabant religiosi Episcopi, ab omni luxu, pompa, vanitate & fatuitate alieni, secus ac hodie fit, ubi cuncta dessemus inversa. Auxit gregem suum *Hartwardus*, ponens animam pro eo, & præluens vitâ doctrinâque. (g) Semper dixisse fertur: *nulla dies sine lucro*. O vox cælo digna! Interfuit solemnissimæ processioni sub adventum *S. Viti*, Martyris Lucani, in Corbeia Saxonica. Migrat ad Dominum ipso die *S. Eufemiæ Virginis & Martyris* Anno Domini **DCCCXLI**. (h)

THEODERICUS I. seu *Thiadricus*, fundator insignis monasterii III. *Theodo-* *Wunstorpiensis*, in honorem *SS. Cosmæ & Damiani* constructi. Assistit consecrationi Episcopali *D. Remberti*, Archi-Episcopi Bremensis, factæ annò Domini **DCCCLXV**. à *Luitberto* Moguntino. (i) Interfuit Synodo *Wormatiensi* anno **DCCCLXVIII**. Imperii Gloriosissimi Regis Ludovici anno **XXVIII**. Indiët. I. (k) Palmâ martyrii tandem ornatus cum *Marquardo* Hilleshemensi in prælio apud *Ebbekstorp*, pugnans pro gloria Dei contra ferros Nordmannos. (l)

WUELFARIUS, devotus, prudens & circumspèctus Saxo, (m) dif- IV. *viii-* feminavit verbum Domini ferventer. Salus enim populi cura ejus summa. *farius* Abiit ad gaudia nunquàm finienda in die *Nicomedis B. Martyris* anno Domini **DCCCLXXXVI**.

DRO-

(f) nam erat Vir insignis, sanctitate & religione præcipuus, *Kranz*, L. I. *Metrop.* c. 23. (g) Episcopi *Turonens.* in Concilio anno 813. alios inter hunc canonem quartum poluere: Sollicitè studeat unusquisque Episcopus gregem sibi commissum sacrâ prædicatione, quid agere, quidve vitare debeat, informare. Et ipse Episcopus vitâ, habitu, formâ & conversatione sanctâ suis sit subjectis exemplum, ut juxta Dominicam vocem videant opera ejus bona, & glorificent Patrem Deum, qui in cælis est. (h) *Sebates*, P. I. *Annal.* *Padeborn.* ad ann. 841. refert excessum *Hathuardi*, & mox tamen ad ann. 854. (i) Idem ad ann. 865. (k) Subscripsit etiam foundationi monasterii *Herificensis* ad fontem *Netham*, Diœces. *Padeborn.* Idem l. c. ad h. ann. (l) *Kranz*, L. II. *Metrop.* c. 9. retur, omnes Saxonie Episcopos pro Christo cecidisse in isto prælio, quod commentum plerique recentiores amplectuntur. Vid. *Fabric.* L. II. orig. *Sax.* & *Spangenberg.* *chron. Sax.* c. 108. Conf. *Reuteli* *Hilleshem.* à nobis edit. §. 7. Putidæ fabulæ, quas de *Ferdeasi*, *Monasteriensis*, *Osnabregensis*, *Bremensis*, aliisque Præsulibus in hac acie cæsis blaterant. Dudo equidem *Padebornensis* anno 960. decessit. *Schatenl.* c. p. 304. & licet cum *Kranz*, L. II. *Metrop.* c. 16. *Luitarium* intelligas, ille tamen anno 885. adhuc vixit, teste diplomate *Carolino* apud eund. l. c. p. 193. (m) admirabilem vocat *Kranz*, L. II. *Metrop.* c. 27.

V. Drogo, **DROGO**, *Drogos*, laudabilis Pater. Circa annum Domini DCCCXCVI. pia & opulenta Matrona *Hilleburgis*, cum sine macula prole esset, consilio devoti Presbyteri *Folckiharti*, absente *Vffone*, marito, (erat ille in terra sancta) novem templa parochialia condidit, scilicet: (1) *Möllenbeke*, (2) *Segelhorst*, (3) *Dekeber*, (4) *Steenborg*, (5) *Osterysenberg*, (6) *Westerysenberg*, (7) *Honrade*, (8) *Völchem*, (9) *Sillingen*. Reverti demum conjugii obviam processit *Hilleburgis* dicens: *euge! mi dilecte, ego in absentia tui novem peperì filias, quas omnes Deo donavi.* Bene, dicebat ille, dotabo eas liberaliter, ut mei & tui vivant memores. Halce *Drogo* noster postea consecravìt omnes, (n) & monasterio in *Möllenbeke* multas decimas de suis contulit. (o) *Otto* ab Ostfalìs ad Westfalos festinans annò DCCCCLII. Id. Jun., ad intercessionem *Ossenbrugen* Episcopi *Drogonis* I., nostro monetam & mercatum publicum in *Wiedenbrügge* pro remedio animæ suæ concessit, ita, ut quicquid fiscus & pars regia inde obtinere poterit, sub potestate dicti jam Episcopi successorumque ejus ordinandum sit, vel in moneta, seu teloneo, aut in qualibet actione publica. Et nullus iudex de præscriptis rebus habeat ullam potestatem inquietandi, vel quicquam molestiæ faciendi. (p) Mortuus *Drogo*, ipso die S. Bonifacii Mart. & Episcopi.

VI. Adelbertus, **ADELBERTUS**, *Adelyvertus*, *Adalbertus*. Si tempora, in quæ eum conjecerat Deus, inspicias, sanè fateberis, multa tulisse & fecisse pro Deo & Ecclesia sua. Nordmanni enim & Hungari Saxoniam devastantes non reliquerint *Mindam* illam. Interim nihil reperio de eo in fastis ecclesiasticis. Testantur tamen versus sequentes de rebus ejus bene gestis:

*Liberat Ecclesia, depulsis vulpibus, agrum,
nec jam Schismaticus vorat ovile lupus.*

*Non dubitat forti Pater obvius ire leoni,
maxillasq; graves inseruisse manus.*

Prudenti sat! (q)

Obdormivit in die Sanctorum *Vedasti* & *Amandi* Episcoporum. (r) Alii legunt *Germani* & *Vedasti*. (s)

VII. Bernartus, **BERNARTUS**, *Bernarius*, iterum vidit Alemanniam ab Ungaris depopulatam, at vidit etiam eos propè *Mörseburgum* cæcos. (t) Quid in tantis face-

(n) Id. L. III. Metr. c. 8. Si autem hæc anno 896. facta, qui præesse cœperit sub ann. 800? Bucelin. Germ. sacr. P. I. p. 30. B. (o) de 120. araris, Chron. Mind. Meib. T. I. rer. Germ. script. p. 558. (p) At idem *Otto* eod. anno & die *Drogoni* I. *Osnabrugensi* eadem privilegia dedit, Erdmân. Chr. *Osnabrug.* T. II. Rer. Germ. Meibom. p. 203. Diploma dabit *Sehaten*. l. c. ad ann. 952. ut Autores nomina *Drogonum* considerint. (q) tempora sua magna cum laude peregit, Kranz. L. III. Metr. c. 13. Versus hos Chron. Mind. Meibomii ad *Landwardum* refert. (r) ita chronic. utrumque *Mind.* à *Pistor.* & *Meibom.* edit. (s) *Kranz.* l. c. (t) Vid. diss. *M. Hulsii* de *Henrico Aucupe Hungaror.* propè *Marrisburg.* *Victor.* *Lipf.* edit.

faceret angustiis, nisi ut suos ad preces, jejunia & suspiria hortaretur: (u) Vires decrepiti *Adalgarii* *Bremensis* unâ cum aliis, strenuè supplevit & magno cum fervore. (vv) Etenim *sanctus & electus* *Bernart* fuit *septimus* *heros*. Viræfiam fecit *S. Magni* *luca*.

LIDARIUS, *Liidarius*, *Liutharius*. Sub quo *Helleburgis*, nobilis & VIII. *Lidarius*, devota Matrona, fundat cœnobium in *Vsbeke* in memoriam *S. Joannis Bapti-* *darius*, *sa*. Variâ sorte rotatum. Biennio exacto Hungari irrumpunt & devastant: annò MCCXXXIV. ab igne destructum est, & post XX. annos, operâ duorum Episcoporum *Mindensium*, instauratur & consecratur. Tunc ipso consecrationis die duæ clarissimæ stella circa meridiem, cum stupore omnis populi, super monasterium ceciderunt. (x) Monasterium in *Overnkerken* incensum dejectumque ab Hungaris, & CXXX. Sanctimoniales cum Clericis & famulis occisæ in die *Felicis & Adaudi* Martyrum Anno Domini DCCCCXXXVI. jacuitque diu in ruina sua, donec *Mervvintha* ex suo patrimonio reedificaret, & pristinum famulitium Deo ibi redderet. Denuò tamen post concrematum reparatur ab Episcopis *Mindensibus*. (z) Obiit in vigilia *Pantaleonis B. Martyris*.

EVERGISUS, *Ebergisus*, obiit in die *S. Lucae* Evangelistæ. Optimè IX. *Evergi-* præfuit. (a) Quæ dixit, fecit ipse. Bene dixit, bene vixit. (b) Utinam *sus*, hoc omnes facerent. At quàm pauci hodie vestigia premunt *Christi*. Nihil pestilentius est impio Pastore & cum scandalo vivente.

HELMWARDUS, *Helinwardus*, *Helmyverdus*, Monachus Ordinis X. *Helm-* *Benedict.*, dubitans de consecratione majoris templi annò DCCCCLII. *wardus*. *Dudonem* *Padebornensem* & *Drogonem* *I. Ossenbrugensem* *Mindam* evocavit ad dedicationem basilicæ hujus in honorem *Sanctorum Gorgonii, Laurentii & Alexandri* Martyrum. Valedixit nobis anno Domini DCCCCLVIII. die *S. Valentini* Martyris.

LANDWARDUS, *Landovwardus*, (c) electus anno DCCCCLVIII. XI. *Land-* *wardus*. Hic primus omnium ab *Ottone M.* jura & regalia obtinuit, & baculum de *wardus*, *pretioso ligno*. (d) Afferebat Genitoris Antecessorumque Regis scripta, in
(B) qui-

(u) à *Bucelino* igitur *l.c.* vocatur *Vir Sanctus*, (vv) *Vid. Adam, Bremens. L.I.H.E. c.42.*
(x) *Kranz, L.III. Metrop. c.24.* (z) *Idem l.c.* (a) relinquens *Ecclesiam* in bono statu, & cum augmento gloriæ mutavit ille stationem. *Id. lib. cit. c. 27.* (b) *Q. Domine*, exclamat *Autos* libri, cujus titulus: *Stella Clericorum super Eccles. Rom.*, tui Pastores mutati sunt in tonsores, agni in lupos, defensores in dissipatores. Qui debebant esse sobrii, quotidie sunt ebrii. Qui Prælati *Pilati*, casti incesti: qui Pastores, seductores. Vox quidem est vox *Jacob*, manus autem manus sunt *Esau*. Hi sunt, de quibus *Christus* inquit: Dicunt, & non faciunt. Similes sunt fabricatoribus arce *Noæ*, qui tamen in ea non servati sunt: & statuis *mercurialibus*, quæ aliis viam monstrant, quam ipsæ nesciunt, nec ambulant. (c) *Bucelino*. vocat *Lantvargum*, (d) *ebcao Kranz, L.III. Metrop. c.33.*

quibus continebatur, quatenus ipsi Ecclesiæ *Mindensis* res cum omnibus in ipsis rebus consistentibus, sub suo receperint mundeburdo, præcans mansuetudinem Imperialem, ut hoc ipsum cum consensu illius fieret. *Otto* igitur ob amorem Dei & remedium animæ suæ, ac pii Genitoris sui, reliquorumque Antecessorum suorum, ita fieri decrevit, mandans, ut nullus iudex publicus, vel quilibet ex judiciaria potestate in Ecclesias aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones Ecclesiæ *Mindensis* (quas nunc infra ditionem Imperii legibus possidet, vel deinceps in iura ejus pietas divina voluerit augeri,) ad causas judiciario modo audiendas, vel freda exigenda, mansiones, vel paradas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius Ecclesiæ contra rationem distringendos, nec ullas redhibitiones, vel inustratas occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea, quæ supra memorata sunt, penitus exigere præsumat: hominibus quoque famulatum ejusdem monasterii facientibus, qui Saxonice *Malmann* dicuntur, prædictum mundeburdum & tuitionem suam constituit, ut etiam coram nulla judiciaria potestate examinentur, nisi coram Episcopo, aut Advocato, quem ejusdem loci Episcopus elegerit: quicquid verò fiscus exinde sperare potuerit, pro aeterna remuneratione dictæ Ecclesiæ ad stipendia pauperum & luminaria concinnanda concessit. Ipse autem Episcopus cum omnibus rebus suis fideliter pareat Imperio, & sub ejus ac Cæsaris consistat defensione. Insuper licentiam dedit FF. eligendi Pastorem inter se, qualemcunque voluerint, modò vita & moribus probus habeatur. *Lintulfus* (d) Cancellarius ad vicem Brunonis Archi-Capellani recognovit. Dat. VII. Id. Anno DCCCCLXI. Ind. V. annò Regni Serenissimi Regis Ottonis XXII. Actum *Burchem* (e) in Christi nomine feliciter. Amen. Anno Domini DCCCCLXXIV. Presbyter *Mandradus* (f) *Lübbeckogvve* (g) cum omnibus pertinentiis Ecclesiæ *Mindensi* donavit, confirmante id *Ottone* II. Imp., qui denuò antiqua privilegia in universum innovavit eodem anno, (h) quò etiam decessit *Landvvardus* die SS. Cosmæ & Damiani XVI. regiminis sui. Sub eo erigitur cœnobium *VValsford* in honorem S. Joh. Baptistæ. (i)

*Præsul Landvvardus moribus redolens quasi nardus,
gregem non tardus servat vigilans quasi pardus,
carnem castravit, hostem, mundum superavit.*

(d) rectius *Liuculfus*, i. e. *Ludolfus*. (e) *Kranz*, i. e. habet *Forchem*, alii legunt *Burchheim* (f) *Wandradus*, (g) chr. *Mind*, *Meibom*, intelligit *Lübbecke*, elegans Diœces. *Mindens.* oppidum. Non dabit *Mandradus* totum pagum *Liedbetogvvi*, (sic enim scribit *Otto* I.) sed talem proprietatem, qualem ipse in hoc pago & comitatu *Bernardi* quoquo modo in proprium acquisiverat. De pago autem *Liedbetogvvi* vid. *Meibom.* de pagis Saxon. (h) vid. diploma *Mind.* à *Pistor.* edit. num. 7. (i) *Kranz*, l. a.

*his bene peractis conscendit ad agmina lucis,
famelicos pavit, sitibundis pocula lavit.*

MILLO, insignis Præsul, à Deo nobis datus, (k) successit anno Domini- XII. MILLO, aicæ Incarnation. DCCCCLXXIV. & omnia ad Dei gloriam & utilitatem Ecclesiæ direxit fideliter. Eodem anno *Otto II.* privilegia & immunitates, uti *Landvardo* ab *Ottone M.* factum, innovat, approbat & confirmat, subscribente literas *Willigiso* vice *Radberti* Archicapellani. Dat. XII. Kal. Aug. indict. I. anno regni Domini *Otonis XIII.* imperii VI. Actum *Aquisgrani*. Biennio post ab eodem *Ottone II.* Ecclesia nostra *Providentia Imperiali* specialiter commissa bannum regium accipit, & licentiam *monetam macellumq;* publicum construendi. Donavit igitur Rex continuæ devotionis Episcopi fidelitatem attendens, & ob reverentiam Sanctorum, mercedisq; futuræ gratiam, bannum suum teloneumq; & quicquid hactenus ad Regiam potestatem pertinere videbatur, sic omnia in jus & dominium Ecclesiæ hujus de suo jure & dominio transfundens, ut pro animæ ejus remedio unus Presbyter talem præbendam, & quisque Fratrum in eodem monasterio (ita prisca voce appellat) Deo famulantium ordinatus accipiat nunc & in perpetuum. *Egbert.* Cancellar. ad vicem *Willigisi* Archicapellani notavit. Dat. XIV. Kal. April. anno DCCCCLXXVI. Indict. III. anno verò Regni Domini *Otonis XVI.* Imperii X. Actum *Threcke*. *Otto III.* ob devotum servitium *Milonis*, quod pio animo Regi sæpius exhibuit, foresta *Huculinhago* & *Stoiringevvald*, nec non ob interventum & comprobationem *Bernarti* Ducis, & fratris sui *Luitgeri* & *Ailhardi* Comitis, aliorumque comprovincialium, silvam *Santal*, quantum ex occidentali parte fluminis *Wesera* sui Episcopatus spatium comprehendit, eâ videlicet dedit ratione, ut nulla deinceps persona, magna vel parva, in prædictis forestis, aut silva, venari seu capere præsumat aliquam feram, seu bestiam, sine licentia *Milonis*, honorandi Præsulis, (tanto mactatur titulo,) ejusque successorum. *Hilboldus* Episcopus & Cancellarius *Willigisi* Archi-Episcopi recognovit. Dat. V. Id. Sept. A. D. DCCCCXCI. Indict. V. anno autem tertii *Otonis* regnantis VIII. Actum *Brandenburg*. Vixerat hactenus devota quædam virgo *Theruvyf* (l) in castro & monte *Wedegonis*, piis contemplationibus perpetuè dedita, cujus vitæ simplicitate & sanctimoniâ plures allectæ Virgines eandem sibi eligebant, ut tandem spectabile fieret Collegium, omnes secundum regulam *S. P. Benedicti* rigidè viventes. Hoc castrum *Milo*, cum consensu *Otonis III.* anno DCCCCXCII. [vel tamen sequente, (m)] in pulcherrimum monasterium Sanctimonialium (n) commutavit, eandem regulam profitentium. Idem

(B) 2

Episco-

(k) sidus Episcoporum Saxoniorum, Schæfer. P. I. annal. Paderborn. ad ann. 999. & lumen seculi sui, Kranz. l. c. 47. (l) Theruviof, (m) alii habent 994. (n) Kranz. l. c. Monachorum putas.

Episcopus autor est præbendarum S. crucis in Ecclesia *Mindensi*, aliarumque rerum. (o) Mortuus demum anno DCCCCXCIX. die B. *Eleutherii* Episcopi, (p) Episcopatus sui xxv.

XIII. *Ram-
wardus*,

RAMWARDUS, bonus Pastor, (q) cœnobium in monte *Vvedegonis* à pio Prædecesore fundatum, ob varias incommoditates, (r) anno MIV. (s) in honorem Sanctissimæ Virginis & B. *Blasi* Episcopi, *Mindam* transtulit, bonâ quidem intentione, at successu non optato, cum religio aliquid passa sit detrimenti. Annus obitus ejus dubius est. Mortuus tamen dicitur in vigilia S. *Dionysii* Episcopi & Martyris.

XIV. *Theo-
doricus II.*

THEODERICUS II. laudabilis Antistes. (t) Cui *Henricus* Sanctus anno MIX., ad exemplum Antecessorum suorum, omnia privilegia solenniter confirmat, *Güntero* Cancellario, vice *Willegisi* Archicapellani, recognoscente. Dat. IV. Idus Mart. indict. VI. A. D. MIX. anno verò Domini *Henrici II.* Regnantis VII. Actum *Drutmanniæ*. Obiit A. C. MXXII. die S. *Juliani* Martyris, Pontificatus sui xvi. (u)

XV. *Sig-
bertus*,

SIGEBERTUS multa Ecclesiæ suæ contulit bona, privilegia & ornamenta. Adiens enim hic Præsul Venerandus Regalem super eminentiam *Conradi II.*, interventu cunprimis conjugis suæ *Gisla*, nec non *Aribonis* Moguntini, *Pelegrini* Colonienfis, *Hunfredi* Parthenopolitani, & *Unyvani* Bremensis, Archiepiscoporum, *Branonis* Augustensis, & *Viggeri* Ferdensis, Episcoporum, *Bernarti* Ducis, *Sifridi* & *Hermanni*, Comitum, prædium quoddam, *Kemnum* dictum, in pago *Valim*, in Comitatu *Dancimari* Comitis, donari sibi atq; mancipari rogavit. Quod etiam *Conradus* faciens, cum omnibus suis pertinentiis, mancipiis, agris, pratis, silvis, molendinis, aquis, aquarumve decursibus, exitibus & redditibus, cultis & incultis, acquisitis & acquirendis, ante altare S. *Petri* & S. *Gorgonii* Martyr. manu ad manum S. *Mindensi* Ecclesiæ donavit, & in proprium tradidit, subq; mundiburdium ac defensionem suam suscepit. *Odatricus* Cancellarius vice *Atebonis* Archicapellani recognovit. Dat. IV. Non. Maj. indict. VI. I. I. anno MXXV. anno Domini *Conradi II.* Regis I. Actum *Ratispone*, A. D. MXXVI. I. I. (vv) in honorem S. *Martini* Episcopi fundavit monasterium in urbe *Minda*: cœperat etiam claustrum S. *Maria*. Sequenti anno, unâ cum Venerabili Episcopo Augustano *Brunone*, *Conradum* Salicum humiliter adiit, obsecrans, ut talia bona, qualia ipse in prædiis, mancipiis utriusq; sexûs in dominationibus, nec non in ceteris utilitatibus, habet quaesita ad monasterium

(o) item stubam & fornacem constituit, & puleum plenarium. In isto sculpti habentur versus, B. *Gorgonio* oblatis: Sit tibi, *Gorgoni*, liber hic, rogo, valde decori,
Ornari Milo quem fecit Episcopus anno,

Chron. Mind. Meibom. (p) utriusq; *chron. Mindens.* habet ann. 996. consentiente *Bucelino* l. c. (q) *V. egregius*, *Scharen* l. c. ad ann. 999. (r) propter aëris, nebulae q; & venti intemperiem ac turbationes, *chron. Mindens. Meibom.* & *Pistor.* (s) istud *chron.* habet 1009. (t) *Vit* eâ ætate egregius, *Scharen* l. c. ad ann. 1022. (u) 18. ann. *Menf.* 4. & 2. dies habent citata *chron. Mindens.* (v) non ad 1036. ut *chronica Mindens.* volunt,

riūm in *Minda*, & in usum fratrum, sub canonica regula inibi Deo seruiē-
tium, noviter ab illo in honorem S. *Martini* Confessoris constructum, per Im-
periale præceptum stabiliret & conservaret. Quorum petitioni pium ju-
stumq; assensum præbens, ob interventum ac petitionem *Gisela* Imperatricis
Augustæ, & amantissimæ suæ prolis *Heinrici* Regis, nec non *Arabonis* Magun-
tini, *Philigrini* Colonienfis Archiepiscoporum, hæc prædia *Egisberon*, *Komi-
min*, *Nigenborg*, *Schvrenorden*, *Hiltivvardingahusen*, in villis verò *Bracha* & *Fol-
chardesdorfa* II. mansos cum omni silvatica utilitate, & Ecclesiam unam in vico
Grecini & V. mansos *Ungilnbach*, mansum unum & in *Ratherisdorf* omnem
decimationem vini, duos mansos in *Ubbusen*, in *Wolnatingahusen*, V. mansos
in *Dribura*, unum mansum in *Stochein*, duos mansos in *Lein*, unum mansum
ab Episcopo *Sigeberto*, quæ sita, vel quæ postmodum divinâ adjuvante cle-
mentiâ acquisierit, exceptis his prædiis, quibus antea Ecclesiam Dei locuple-
tavit ad monasterium, quod ipse *Minda* in honorem S. *Martini* à fundamento
locavit, & in usum FF. inibi Deo famulantium stabilivit atque confirma-
vit, eâ videlicet ratione, ut nec ipse, nec ullus successorum suorum potesta-
tem habeat hæc eadem bona data, vel in posterum danda, à prædicto mona-
sterio alienare, vel milites suos inde beneficiare, vel in aliquid aliud in com-
mune Fratrum commodum commutare. Si quis autem Episcopus, absque
eorum consensu & collaudatione, eadem bona abalienare, vel militibus suis
in beneficium dare, vel in proprium usum transferre voluerit, ipsi fratres ad
Nos nostrosque successores refugium habeant. *Odalricus* Cancellarius vice
Aribonis Archicappellani recognovit. Dat. Idus April. indict. x i i. anno
Mxxix. anno Domini *Conradi II.* Regnantis V. imperii verò tertio. Actum
Regenspurg. Idem Imperator anno eodem eidem *Sigeberto*, etiam ob inter-
ventum & petitionem *Gisela* Imperatricis, *Heinrici* Regis, & *Brunonis* Augu-
stensis Episcopi, silvam quandam sitam in proprietate prædiorum Ecclesiæ
Mindensis in pago *Entergorvi* in comitatu *Bernarti*, (x) & fratris sui *Ditma-
ri*, ceterorumq; civium in eadem silva utque modo communione venandi
habentium, in silvis, campis & paludibus inter flumina *Osterbeck* & *Alerbeke*
utque in medium flumen *Vermenem*, & inde usq; ad *Nortsublere* campum ad-
curtem pertinens, *Sulegon* nominatam, forestari concessit, & banni sui distri-
ctu circumvallavit, eâ videlicet ratione, ut nemo ulterius in eodem foresto,
sine Episcopi successorumque suorum licentia, potestatem habeat venan-
di, sagittandi, retia aut laqueos ponendi, aut ullo ingenio feras decipiendi,
quæ merito sub jure banni continentur. Si quis autem hactenus imperia-
lis præcepti temerarius violator extiterit, sciat, se Episcopo & suo
Advocato banni nostri summam compositurum. *Odalricus* Cancellarius

(B) 3 vice

(x) Bernhardus, ejusq; fratres, erant ex familia Billungana, Bennonis filii. (Cita cum Adamo
Bremen. l. 1. c. 14. v. amus,) non Bernhardum, cum Bernhard & frater ejus Hermani
Ducis nepotes fuerint.

vice Aribonis Archicapellani recognovit. Dat. III. Kal. April. indict. XII. anno MXXXIX. anno Domini Conradi II. Regnantis V. Imperii verò II. Actum Ratispone. Idem Imperator anno MXXXI. omnia privilegia ab aliis Imperatoribus data confirmat, dans insuper *bannum, moietam, teloneum & macellum publicum*. Odalricus Cancellarius ad vicem Aribonis Archicapellani recognovit. Dat. XII. Kal. Maj. indict. XIII. AD. MXXXI. anno autem Domini Conradi II. Regnantis VII. Imperii verò V. Actum Noyiomago. Idem *Conradus* anno MXXXIII. *Sigeberto* quoddam forestum sui scilicet juris forestari fecit. Incipit autem hoc forestum, ubi *Linderinus* flumen *Wesera* influit, & sursum contra ejusdem rivi decursum usque ad villam *Liusa* dictam, ad illum locum, ubi *Luzilurfontis* influit *Lumme*, & sursum contra illius rivi decursum usque ad villam *Halle* dictam ad illum locum, ubi publica strata iter super ipsum præbet rivum, & in ipsa publica strata, usque ad locum *Puregritte* dictum, ubi terminus est parochiarum *Mindensis* Ecclesiæ & *Hillesheimensis*, & inde per directum usque ad *Wabeche* fluvium, qui prædictos discernit Episcopatus, & sursum contra illius rivi decursum usque ad cacumen montis *Vogilari* dictum, & per totum ejusdem montis occidentale cacumen contra villam *Rena* dictam, & inde in fluvium *Wesera*, & per ejus descensum medium usque ad illum locum, ubi prænominatus *Linderinus* id ipsum influit flumen. *Borchardus* Cancellarius vice *Pardonis* Archicapellani recognovit. Dat. VI. Idus Julii AD. MXXXIII. Indict. I. anno Domini Conradi II. Regnantis IX. Imperii verò septimo. Actum Merliburg. Habebat *Conradus Saliquus* solennem curiam *Minda* in platea *Kampe* dicta, (y) ubi anno MXXX. *Adolfum Santersevium* [non *Salingleben* (z)] primum Comitem *Schauenburgicum* creavit. (a) Quam dignitatem operâ *Sigeberti* nostri obtinuit. (b) Donavit insuper Ecclesiæ calices & thuribula argentea, & plenaria novem cum diversis materiis variè intus depicta, exterius verò pretiosis lapidibus auroque & argento exornata. (c) Obiit honorabilis Dominus (d) anno MXXXVI. die *Gereonis* Martyris, sepultus in monasterio, quod fundarat, *Martiniano*.

BRU-

(y) chron. Mind. utrumq; (z) Kranz. I. VIII. Sax. c. 26. & I. III. Metrop. c. 47. Dav. Chytr. L. I. Saxon. p. 87. Spangenberg. chron. Schauenburg. L. I. c. 4. (a) Vid. nor. Meibom. ad *Lerbecii* chron. Schauenburg. c. p. & *Bangert. nor.* ad L. I. chron. Slav. c. 36. p. 91. In his temporibus ad eundem *Conradum* Imp. in *Minda* venerunt Domini de *Santenlevo* de Diocesi *Magdeburg.* tempore *Sigeberti*, Episcopi *Mindensis*. Et *Adolf*, Vir strenuus, fidelis atque prudens, *urticarum montem* (*Nesselnberg*) in feudum recepit, & factus est Camerarius Episcopi castrum *Schorvenburg*, seu speculationis fundavit, ab Imp. prædicto Comes creatus & investitus est. *Erdman. chron. Osnabrug.* p. 206. (b) Vid. *Gobelin. Person. cosmogr.* t. VI. c. 53. (c) desumpta hæc ex utroque chron. Mind. cit. (d) Deo & hominibus acceptus, chr. *Mind. Meibom. Conrado* Imp., ob virtutum æstimationem, percreatus, præclaræque de sua Diocesi meritis. *Schæten. P. I. annal. Padeborn.* ad ann. 1036.

BRUNO, nobilis Saxo, (e) Canonicus antea Magdeburgi primarius, (f) & Conradi II. Cancellarius, rerum potitur anno MXXXVII. ex vetustissima *Santerslebiorum* familia ortus, omni curâ & amore amplexatus est Ecclesiam, cultum divinum ubiq; amplificando, bona & redditus sacros, Fratrumq; suorum præbendas de bonis suis paternis fideliter augendo; erga pauperes liberalis, erga omnes humanus & officiosus, optatus & religiosus Pater. (g) Monasterium B. *Maria à Sigeberto* Prædecessore inceptum consecravit & contumnavit feliciter. S. *Martino* autem, aliisq; in Dicecesi sua, contulit plurima, ut ubiq; amorem & beneficentiam stillent vestigia ejus. Anno MXXXIX & MXLIX. *Henricus, Niger* dictus, jura & bona Ecclesiæ confirmat, *Theodorico* Cancellario, vice *Bardonis* Archicapellani literas istas recognoscente. Dat. X. Kal. Jul. anno MXXXIX. indict. VII. anno *Henrici II.* ordinationis XI. Regnantis autem I. Actum Anternacho. Has verò *Vvintherio* Cancellario, vice *Bardonis* Archi-Cancellarii, recognoscente. Dat. XIII. Kal. August. anno *Henrici III.* Regis II. ordinationis XX. regnantis quidem X. imperantis autem II. Actum Mindæ. Anno MXLII. de suo patrimonio construxit monasterium in ripa *Vilurgis* extra muros, in *Insula* dictum, in memoriam S. *Mauritii*, *Magdeburgensium* Patroni, memor adhuc beneficiorum illis acceptorum. Cunque cum *Brunone*, Comite *Walbeccensi*, (h) & *Sidago*, Abbatibus *Bergensibus*, familiariter vixerat, & laudabilem eorum disciplinam coram viderat, ex eorum cœnobio S. *Joannis* primos monachos Ord. *Benedict.* vocare voluit. Primus Prælatus erat *Meinvvartus*, Vir bonus & doctus. (i) Ut verò fideles animas alacriores & liberaliores existerent in adiutorium cœnobii hujus *Mauritiani*, ex thesauro gratiæ Omnipotentis Dei perpetuas indulget indulgentias secundum sequentes literas: *Bruno*, D.G. S. Mind. Eccl. Episcopus, omnibus & singulis Christi fidelibus, tam præsentis, quam futuri seculi literas has auditoris, lectoris, vel visuris, salutem in Domino sempiternam cum sincera caritate. Notum sit caritati vestræ, quòd ex motu proprio ad majorem Dei gloriam, & fidelium animarum salutem, nec non incrementum & adiumentum monasterii, à nobis fundati in *Insula*, in honorem Dei & S. *Mauritii*, indulgemus & concessimus perpetuam indulgentiam, indulgemus eam & concedimus omnibus & singulis, quicunq; in primariis & solennibus festis *Nativitatis Domini, Paschas, & Pentecostes*, item in omnibus festis solennioribus *Gloriosissima Dei Matris Virginis*, nec non in festo S. *Mauritii* & S. *Laurentii* Martyris, nec non S. *Benedicti*, in vera humilitate, & devotione ad prænominatū

mona-
(e) ex illustri familia Saxo, profatus, Meib. in chr. *Bergensi* p. 15. in Archi-Diceces. *Magdeb.* chr. *Mind.* Meibom. Ekberto Marchioni consanguinitat. propinquus, Id. *chron. Rev.* & Illustris Pater & Dominus S. Bruno fuit ex Marchionum *Brandenburgensium* sanguine ortus, per vigil *Dominici* gregis custos, *chron. Osnabrug. Erdman.* p. 207. (f) non ex monasterio *Magdeb.* assumtus, *Buechn.* l. 1. p. 30. B. sed choro *Magdeb. Ecclesiæ*; *Kranz.* l. 1. V. *Metr.* c. 21. (g) Vir præstantissimus, Id. l. 1. c. (h) quædam sedes fuit in *Hollandia* propè *Helmstadium* ad fl. *Alaxim*; (i) *Conf. Meibom. chr. Bergense* p. 15. seq.

monasterium sacra & spiritalia beneficia cupientes, accesserint per octo integros dies, & verè contriti confessi fuerint, & præterea ad idem monasterium conservandum, ampliandum, instaurandum, vel quòvis piò modò defendendum & exornandum, quisque pro facultatibus suis, pias elemosinas liberaliter in vera caritate dederint aut miserint, & omni, quò poterint, promoverint modo, Nos de misericordia DEI confisi, XL. dies & unam Katenam de injuncta eis pœnitentia singulis annis in perpetuum misericorditer relaxamus. Minden anno Domini MXLIV. in vigilia S. Benedicti. Anno MXLVI. consecravit monasterium in *Kamnaden*. Ut verò vexatio majorem daret intellectum, (*k*) *paralyti* tactus, ut per quinquennium nec manus nec pes officium suum faceret, sed latus in sella de loco in locum. Patientiâ tamen omnem ægritudinem in spe & silentio tulit. Reddidit Deo animam cum fama sanctitatis anno MLV. (*l*) Die S. Scholastica Pontificatus sui XVIII. expectans adventum Domini apud *Insulam* suam.

Condidit hoc templum, quem claudis, Bruno, sepulcrum,

Præsul, honor patriæ, lumen & Ecclesia.

Idibus in quartis Februi caligine mortis,

Te cinis in cinerem: Da Deus huic requiem.

XVII. Engelbertus. *ENGELBERTUS*, seu *Egilbertus*, (*m*) è Bojaria nobilis, Canonicus antea *Papenbergensis*, devotione, modestiâ & puritate vitæ totam Ecclesiam illustrans, (*n*) idè infimis & summis carus. *Heinricus* sanè *IV.* precante Matre ejus *Agnete*, ob fidele servitium amici sui *Annonis*, *ArchiEpiscopi* *Colonien-*
sis, prædium quoddam, *Losa* dictum, situm in *Pagaloso*, in Comitatu *Bernarti*, cum utriusq; sexûs mancipiis, ædificiis, terris cultis & incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis, aquarumve decursibus, viis & inviis, exitibus & redivis, quæsitis & quærendis, & cum omnibus ad idem prædium pertinentibus, ad monasterium, i. e. Ecclesiam *Mindensem*, tradidit liberaliter, *Vvantherio* Cancellario vice *Leopoldi* *ArchiCapellani* recognoscente. Dat. V. Mart. anno MLVIII. Indiët. XI. anno autem Domini *Heinrici IV.* Regis ordinantis *IV.* Regni *II.* Actum *Mindæ*. Idem Imperator privilegia, bona & jura *S. Mindonensis* Ecclesiæ, more aliorum, confirmat, *Gevehardo* Cancellario, vice *Luitpoldi* *Archicancellarii*, recognoscente. Dat. VI. Kal. Aug. anno MLIX. indiët. XII. anno autem ordinantis *Henrici* Regis *IV.* (*VI.*) Regni *II.* Actum *Polide*. Sub eo tota Ecclesia *Mindensis* cum urbe anno MLXII. die *S. Vincentii* Martyris, præsentis & spectante *Heinrico IV.*, concremata est, cum omnibus ornamentis & donariis, ac reliquiis, quotquot unquam pii Reges & aliæ fideles animæ contulerant. Hinc *Heinric. IV.*, ob interventum & petitionem

(*k*) Dominus vas electionis suæ in camino tribulationis jussit probari & purgari. *Krantz*, l. c. & *chron. Mind. Meibom.* (*l*) 1056. idem *chron.* habet, (*m*) etiam *Eilbertus*, vid. *Corberi* *dissert. de Goslar.* c. 4. §. 23. (*n*) Pontificalis modestiæ Vir, ætate & vitæ innocentiâ admodum laudabilis & venerandus, *chr. Mind. Meibom.*

tionem fidelium suorum, scilicet *Annonis* Colonienſis, *Adelbarti* Hamma-
 burgenſis, *Engelharti* Magadaburgenſis ArchiEpiſcoporum, ac *Burchardi*
 Halverſtadenſis Epiſcopi, & maxime ob jure & fidele ſervitium *Egilberti*
 noſtri, eidem Eccleſiæ curtem *Lashuggeri* (o) vocatam, in pago *Angeri*, (p)
 in Comitatu *Otonis* Ducis, ad reſtituendum ex incendio hoc damnum, cum
 omnibus appendentiis, rebus & utilitatibus in proprium tradidit, eâ videlicet
 ratione, ut prænominata Eccleſia hoc Regiæ munificentiae donum, omnium
 mortalium contraditione reinotâ, perpetualiter poſſideat, & æternæ beati-
 tudinis præmia tam *Heinrico* Regi, quàm Parentibus ſuis fidelibus, vivis ſeu
 defunctis, obveniant. *Fredericus* Cancellarius, vice *Segefredi* Archicancel-
 larii recognovit. Dat. XVI. Kal. Aug. anno MLXIII. indiçt. I. anno autem
Heinr. IV. Reg. ordin. III. Regni verò VI. Actum Goſlarie. (q) In hoc in-
 cendium ita *Paul. Nottelborg*:

*Si rigida mentes, ſpirent ſi templa teporem,
 Subdit iis magnas mox Deus ipſe faces:
 Altra quid incuſus? quid ferrea fata? quid ignem?
 Quid calum memoras? maxima culpa tua eſt.
 Hinc iſta lachryma! Deus eſt, ut feceris ipſum,
 Eſt durus Pater, eſt blandus itemq; Pater.
 Ite boni, atque pias lacrymas aſſundite flammis,
 Sic leſi extinctus Numini æſtus erit.*

Anno MLXXI. Eccleſia hæc ab *Engelberto* & *Rudolfo* Epiſcopo Schleswi-
 cenſi in honorem S. Trinit., S. crucis, B. Virginis, omniumq; Sanctorum,
 denuò conſecrata eſt. Idem *Engelbert.* Eccleſiam fori S. *Joh. Bapt.* igne etiam
 deletam ex bonis opulenti civis Mindenſis reſtauravit. Sedit ipſe annis
 XXV. Menſ. VIII. dies XIX. mortuus anno MLXXX. in craſtino S. *Andrea*
 Apoſtoli, (r) humatus in templo *Martiniano*, (ſ) (cui multa contulerat,) in
 choro juxta Anteceſſorem ſuum *Sigebertum*.

REINWARDUS, *Raymundus*, canonicè quidem electus erat, at *XVIII. Rein-*
Folckmarus, Canonicus antea *Hilleſhemenſis*, connivente *Heinrico* Rege, mul-
 tas ei faciebat moleſtias. Hic enim, operâ cognatorum ſuorum potentium,
 volebat ingredi in ovile contra præceptum Domini. (t) Sed contra niſus
 ille. Regnavit uſque in annum MLXXXIX. in craſtino B. *Matthæi* Apo-
 ſtoli. (u) FOLCK-

(o) Chr. Schaumburg, Lerbecii legit: Lezingehrn, chr. Oſnabrug. Erdmann. Lezeriogen.
 (p) Bene explicat hunc *Meibom.* de pagis Saxonie. T. III. Rer. German. p. 97. ſeq. (q) Conf.
 chron. Oſnabrug. cit. p. 207. (r) In craſtino S. Martini habet chron. Mind. *Meibom.*
 (ſ) Verſus ſarcophago inſcriptos dat *Kranz.* L. IV. Metrop. c. 37. & chron. Mind. *Mei-*
 bom. (t) Jam enim ambitio, pernicioſum malum, Præſidentium irrepreſerat in Eccle-
 ſiam. Pax erat rebus à perſequentibus, multiplicabantur Eccleſiarum prædia Pontificum
 diligentia, & bonorum devotione cordium, inde ſe inſinuaverat ſemen Zizaniorum, quod
 perturbaverat tempora hujus Pontificis. *Kranz.* l. V. Metrop. c. 25. (u) Sic etiam
Kranz. l. c. chron. Mind. verò habeat in craſtino (tertio) cathedræ S. Petri,

XXIX. Folck-
marus,

FOLCKMARPUS (w) Simoniacus, intrusus, & non vocatus, terribilem exitum habuit. A sancto enim *Gorgonio*, Patrono Ecclesiæ, mediâ nocte gladio necatus est. Apparens hic Ecclesiæ majoris custodibus monuit, ut pro defuncto *Folckmaro* signum darent. Dubitantibus illis monstrat pallam altaris sanguine conspersam, in quâ gladium absterferat. Hinc illi iussa in timore fecerunt. Necatus autem est ipso die decollationis *S. Joh. Bapt.* Anno *MXCVII*. (x) Non reputatur inter Episcopos, nec memoria ejus annua fit, cum tanto honore indignum se fecerit. Quò venerit, ipse viderit. (y)

XX. Odalri-
cus.

ODALRICUS excessit VI. Id. Decemb. die *S. Evtychiani* Martyris indict. IV. quo anno, nascitur.

XXI. Godes-
schalcus.

GODESCHALCUS moritur in die *S. Valeriani* Indict. V. (z) anno, ut ajunt, *MCXIII*. (a) Puto, intra annum utrumque Episcopum esse extinctum, *Odalricum & Godeschalcum*, cum

XXII. We-
delo.

WEDELO, *Widelo, Wirelo*, annò *MXCVIII*. Episcopus vocatur. (b) Sub eo moniales aliquot *S. Augustini* ex *Overenkerken* delumptæ intrarunt cœnobium in *Werder* (c) propè *Hanoveram*, à nobili & honesto Comite (d) *Conrado de Wunstorp* fundatum. (e) Factum hoc in festo *S. Catharina* Anno *MCXIV*. Vixerant antea ibi Canonici *Regulares*, at propter vitam minus religiosam migrare coacti locum reliquerunt Sanctimonialibus ex *Overenkerken*. (f) Obiit anno *MCXX*. indictione XIII. (g) die *Innocentium*.

XXIII.

SIGWARTUS, *Segewartus*, nobilis Saxo, ab inferioribus ad *Sigwardus*, sublimiora gradatim ascendens, donec anno *MCXXIV*. die *Palmarum*, præfente

(vv) hoc anno (1089) post obitū *Reinyvardi*, *Mind.* Episcopi, acerrimi catholicarum partiū propugnatoris, ab *Henrico* Rege vi armorum impositus est *Volcmarus*, qui jam antè à *Pseud.* synodo *Moguntina*, vivo adhuc *Reinyvardo*, intrudic operat. *Schaten*, P. I. annal. *Padeborn.* ad ann. 1089. (x) 1094. chor. habent *Mindens.* At hoc anno (1097.) adhuc vixit, & subscripsit confirmationi *Henrici* Regis, donationem prædii in villa *Surmesbere*, *Abbati Helmevvardehusano* factam, continentis, l. l. c. ad h. ann. (y) malè ingreßum, deterior progressum, verisimile est, non bene egressum. *Kranz*, l. VI. *Metrop.* c. 35. (z) Hos duos Episcopos *Kranz* in *Metropoli* denuo prætermisit. (a) 1112. secundum chr. *Mind.* *Pistor.* (b) Eidem rei facit diploma *Henr. III.* apud *Schaten* l. c. ad ann. 1098. (c) *Kranz*, l. VI. *Metrop.* c. 33. perperam *Verden* vocat, (d) *Hugo* miles & *Joann.* dicti de *Escherte* vocant *Domnum* suum *Joann.* *Comitem de Roden & Wunstorp* etiam nobilem & honestū anno 1329. Plura germanæ simplicitatis & modestiæ in titulis exempla. vid. apud *Meibom.* in *not.* ad *ant.* bull. *Andronici Imp.* & in *disert.* m. *hist.* XV. (e) *Lauenrodii*, seu *Rodii*, *Wunstorpenses* & *Limberienfes* *Dynasta* ejusdem originis & profapæ sunt. Hic *Conrad*, tres habuit filios, quorum posteri à distinctis locis, ubi sedes habere suas, denominari volebant. Qui enim *Lauenrodia* è regione *Hanoveræ* habitârunt, *Lauenrodii*, qui *Wunstorp*, *Wunstorpenses*, et si interdum etiam de *Roden* dici voluerunt, & qui in pago *Limmer*, eidem propè *Hanoveram*, domicilium habebant, *Limberienfes* seu *Limmerienfes* *Comites* dicti sunt. Vid. *not.* *Meibom.* ad *hist.* de *Henrico Leone* T. I. *ter.* *Ger.* p. 443. (f) Chr. *Mind.* hoc referunt ad *Sigwardum*, (g) XIV. habet chr. *Mind.* *Pistor.*

præfente Legato Apostolico, (b) consecratus est solemniter. Contulit Ecclesiæ suæ multa alia inter bona centum mansos, *Henricus* Brunsvicensis verò largitus est nobis brachium S. *Gorgonii* pretiosè ornatum. Erat sacerdos quidam in *Leveren*, (i) opulentus & beneficus, qui pro remedio animæ suæ, & ad majorem Dei gloriam, templum ibidem parochiale in monasterium Sanctimonialium Ordinis S. Benedicti commutare sibi proponens, adiit Sanctissimum Dominum & licentiam abs eodem petiit. Quâ acceptâ, voto suo satisfecit, curam istius à se constructi cœnobii postea ut Præpositus fideliter suscipiens. Quartus post eum Præpositus ex ligneo fecit lapideum. Imagines horum quatuor Præpositorum in memoriam servatae sunt, & subter eas versus:

Fundavi, rexi, successi, pondera rexi.

Anno MCXXII. *Adolfus*, Comes Schauenburgicus, in *Insula* sepultus est. Sed *Sigeyardus* annis XX. mens. I. dies XVI. die B. *Victoris* triumphum cantans cum victoria de hostibus suis gloriosè devictis. (k) Cubat in Ecclesia *Idenhusana*, quam in honorem XI. millium Virginum de bonis suis paternis fundaverat,

HEINRICUS I. Salutaris disciplinæ Benedicti olim Ordinis reformatio à *Joh. Mindano* primùm cœpta, (l) longè latèque celebrem fecerat *Bursfeldiam* ad *Weferam*. Rectè igitur Fratres *Mauritiani* in *Insula* *Henricum*, ex eodem monasterio postulabant Abbatem. Ob prudentiam denique, devotionem & singularem agendi dexteritatem omnium votis Episcopus electus est. Anno MCXLI. (m) administrabat Ecclesiam suam laudabiliter, ut egregius Pastor, amabilis Pater, & sapiens œconomus. Sub eo duo insignia cœnobia Diœces. Mind. trans *Witaram* structa sunt, *Schimma* (n) nimirum & *Lucca* ad *Leynam*. Illud Ordinis *Benedictini*, hoc reformationis *Cisterciensis*: illud à Comitibus de *Hallermund*, hoc à Comitibus de *Oldenburg* & *Hallermund* simul: illud in honorem S. *Viti* Martyris, hoc in memoriam S. *Georgii* Mart. conditum; & illud quidem anno MCXLVII. (o) hoc anno MCXLIII. (p) illius primus Abbas ex monasterio S. *Michaëlis* in *Hillesheim* defunebatur, Vir tanto honore dignus.

XXIV.

Henricus I.

(C) 2

dignus.

(b) Papa Calixto, ait utrumque chr. Mind. Conf. chr. S. haueb. Lerbec. p. m. 499. (i) al. *Leneren*, (k) chron. cit. ad hunc referunt reformationem VVerdensẽ, quod etiam *Kranz*, L. VI. Metr. c. 37. Sui oblitus eod. libr. c. 33. fecit. Verum id si factum, eod. *Kranz*, notante, anno 1114, & *Sigeyardus* demum anno 1124. cœperit, errorem facile palpabis. (l) vid. post alios chr. *Bergens*. Meib. p. 42. seqq. (m) quæ magnæ suæ virtutis testimonia, ut primum de alieno monasterio assumeretur Abbas, inde ex eodem monasterio vocaretur ad regendam Ecclesiam Mindensem, *Kranz*, L. VI. Metr. c. 42. (n) *Schimma* Id. l. c. (o) chr. Mind. Pistor. & *Kranz*, l. c. habent 1148. *Bucelin*. Germ. foc. P. II. p. 19. 1145. (p) Chr. Mind. cit. habet 1153. chr. Comit. Schauenb. Lerbec. p. 505. 1163. Add. not. Meibom. ad idem p. 527. seq. *Bucelin*, l. c. p. 55. 1147.

dignus. (q) Idem *Heinricus* fratribus suis contulit curiam amplam in *Gehlenbeke*. Vocatus à Legatis Apostolicis *Eugenii III. Gregorio & Bernarto*, S. R. E. Cardinalibus, (qui nuper *Heinricum Moguntinum & Borchardum Eystadiensem* etiam deposuerant,) quòd ipse *Heinricus* Clericum aliquere oculis privari passus fuerat. Et cum factum nec negare, vel excusare posset, sponte se abdicavit Diœcesi, reversusque ad monasterium suum *Bursfeldense*, ubi in pace obdormivit anno *MCLIII.* in castino *S. Potentiana* Virginis, postquam Ecclesiæ *Mindensi XII.* annis cum laude præfuisset. (r)

XXV.
Wernherus.

WERNHERUS, nobilis Saxo, (f) ex Præposito majoris Ecclesiæ eligebatur Præful *XXV.* Miles quidam, cuius nomen erat *mirabilis*, quòd ubique mirabilia faceret, largus & insignis benefactor Ecclesiarum, castrum suum propè *Indaginem* convertit in capellam, eamque cum curia multisque aliis bonis pro refrigerio animæ suæ Monachis Benedictinis in *Insula* dedit, qui adhuc nominant *Mirabelsbroeck*. (t) Anno *MCLVIII.* *Vicelinus* Hamelensis, penultimus Episcopus Oldenburgensis in *Wagria*, in Domino obdormivit, de Ecclesia *DEI* insigniter meritus. (u) Quadriennio antè *Wernher* monasterium *Schinnense* dedicavit solemniter. (w) Anno *MCLXIV.* *Adolf.* Schauenburgicus in australi parte Majoris Ecclesiæ conditus est. (x) Decessit ipse *Mirabilis* circa ann. *MCLXVIII.* (y) & jacet ante altare *B. Virginis* in majori Ecclesia versùs partem borealem. *Wernher* autem obiit anno *MCLXXII.* in vigilia *S. Martini* Episcopi, dignitatis suæ *XVII.* (z)

XXVI.
Anno.

ANNO, s. in *Hanno*, Comes de *Blanckenborg*, Vir sincerè devotus, cuius summa cura studiumque fuit in colligendis reliquiis Sanctorum, quòd damnum aliquatenus repararet, ex terribili incendio sub *Engelberto* illatum. Longè latèque conquirit eas pro patrocinio & ornamento Ecclesiæ suæ, multasque

(q) Num *Benno* fuit? quo de aut. chron. monast. *S. Mich.* in *Hildesh.* edit. *Meibom.* T. II. rer. Germ. p. 519. ita: Vir fuit multæ prudentiæ & providus, in consiliis justus, in iudicio à dextris & sinistris: quicquid verbis monuit, hoc factis adimplevit, denique post multarum virtutum insignia alibi cum honore sublimatus circa ann. 1144. (r) *Kranz.* l. c. cum duobus chron. *Mindens.* habet ann. 1156. *Schaten.* verò l. c. ad h. ann. cum *Buffone* nostro sentit. (f) duo chron. *Mind.* cum *Bucelin.* l. a. p. 31. a. *Vilhelmi* Imp. consanguineum faciunt. Quo vero *Kranz.* L. VII. *Metrop.* c. 6. explosit, magno cum genere ortum pronuncians, vel ex *Conradi*, seu *Friderici* Imp. vel ex *Saxonico* genere, ut *Lotharii* Imp. fuerit propinquus. (t) Sequitur *Buffo* utrumque chron. *Mind.* quæ etiam, ad *Vernerum* hunc mirabilem referunt. At chron. *Schaumb.* cit. p. 499. ait: *Videlonem* Episcopum anno 1120. capellam istam in honorem *S. crucis & Ægidii* Abbatibus consecrâsse. Quod si ita sit, fallunt utique *Buffo* & chron. ista. (u) vid chron. *Lubecense* *Crummedyck* T. II. rer. Germ. *Meibom.* p. 394. & chr. *Slav.* L. I. per tot. ferè, nec non chron. *Episcop.* *Oldenburg.* *Evermoti*, (v) chr. *Mind.* *Pist.* habet ann. 1150. (x) Sanctâ devotione inter altare *S. Matthæi* Apostoli & *B. Cathari.* Virg., quod ipse fundarat, in octavâ *SS. Petri & Pauli*, *Lerbeck.* in chr. *Schaumb.* & chr. *Slav.* L. II. c. 5. (y) Chr. *Mind.* *Pist.* habet 1167. (z) *Kranz.* l. c. 1167. *Bucel.* l. 2. 1160. Verum anno 1168. in lit. donationis *Flechtorpica* alii cœnobii testes inter reperiuntur. *Schaten.* P. I. annal. *Padeborn.* ad h. ann. cui igitur cum *Buffone* 1172. placet, non sequas, ait chr. *Mind.* *Meib.*

ex Saxonica expeditione propè Brunswich attulit. (a) Dedit *Heinricus Leo* curiam in *Lorben* cum omnibus pertinentiis, & brachiū *S. Gorgonii*. (b) Primo Pontificatū sui a nō Ecclesiam *Honrodanam* in honorem SS. Petri & Andreae Apostolorū solemniter consecravit. Idem capellam cū castro veteris montis *Pückeburg* à Comite de *Werfen* Sanctimonialibus in *Overkercken* contulit. (c) præterea, cū sciret Anno, magnam copiam reliquiarū servari in *Corbeia*, perit aliquot à *Conrado*, religioso Abbate, qui etiam varias misit, prout literæ utriusque indicant.

Anno, Dei gratiâ, Episcopus in *Minden*, Rev. Abbati totiq; Congregationi SS. Martyrum *Stephani & Viti* in *Corbeia*, salutem & gratiam in Domino sempiternam. Noverit caritas vestra, Dilecti Fratres, quā irreparabile damnum Ecclesia nostra ex incendio sub Antecessore meo bonæ memoriæ *Engelberto* passa sit, in quo non tantum omnia ornamenta, cleinodia, & donaria, ab ipso foundationis tempore fideliter custodita uno die perierunt: sed (quod magis dolemus & deflemus) tot Sanctorum reliquiæ nunquam reparanda. Magna profectò jactura. Cū ergo nos damnum hoc aliquantulum resarcituri paterna cura sollicitè studeamus, & compertum habeamus, magnum rarumq; thesaurum in vestra potestate esse, amicè rogabimus, ut ad excitandam majorem devotionem, Ecclesiæ ornamentum, damniq; nostri levamentum, aliquot nobis elargiri dignemini. Laudabimus hanc benevolentiam, & grati erimus, quocunq; poterimus modo, siquidem caritatem vestram ex animo diligimus. *Mindin* anno Domini MCLXXXIII. ipso die *S. Mauriti & sociorum Mart.*

Responsum *Conradi* hoc est:

Ego *Conradus* indignus Abbas Monasterii *S. Stephani & Viti* Martyrum in *Corbeia* cum tota Congregatione à Deo mihi commissi Venerabili patri, Domino *Annonj*, S. Ecclesiæ in *Mindin* Episcopo devotissimo, salutem & gratiam & benedictionē in Domino, nec non obsequia nostra in vera humilitate sempiterna. Quamvis eodem lamentabili casu non semel omnia nostra deperdita sint, multasq; Sanctorum reliquias vorax flamma nobis abstulerit, ne tamen tam amicis precibus & honesto desiderio Venerabilis paternitatis vestræ ullo modo deesse videamur, per dilectum Fratrem & Præpositum nostrum

(C) 3

Meyn-

(a) Anno 1180. (b) chr. Mind. Pist. Sigevardo, Meib. Annoni tribuit, chr. Schauenb. ad ann. 1169 refert, adductâ causâ. (c) Lerbeck l. c. sic: anno 1172. Præsul Mind. Ecclesiam villanā in Honrode, ex opposito castri Schauenburg olim Harode dicta, à constructione ejusd. castri, à situ Honrode nominatum, anno tertio in honorem B. Petri & Andr. Apostolorum consecravit. Hic Præsul ex Comitibus de Blank nrborg ortus capellam & castrum veteris montis Bukeborg cum omnibus suis attinentiis à Thidrico, Comite de Werbende, LXXX. marcis datis, de consensu FF. suorum Sigfridi, Brem, ArchiEpiscopi, Bernardi Ducis Saxi, Ottonis, March. de Brandenburg, monasterio Overkercken, ob reverentiam Virg. B. & urejusd. cenobii moniales habentes vitæ necessaria, se in monasterio continerent, Domino fideliter servientes comparat, & perpetuis temporibus assignat anno 1170. ind. 13. Castrum Honrode Conrad. Comes de Rothe edificavit. Arn. Lubec. L. II. c. 10. Si verb. Lerbeck per ann. tertium Præsulatus Annoniani annum intelligit, errat. Hic enim foret 1175. Thidricus de Werbende, est Comes de Werben, non Werfen, ut Bussio vult. Annus assignationis 1170. etiam suspectus est, cū eo tempore Anno non sedecit.

Meynhartum obsequiosè mittimus portiunculam de *S. Albano* & *S. Genofesa*, de *S. Kalixto*, de *S. Colomanno*, de *S. Eriberto*, de *S. Florentia* & *S. Materniano*, de *S. Stephano* nostro, *Archi-Episcopo* & *Martyre*, dimidium brachi, dentem de *S. Ansgario* nostro, & portiunculam costæ *S. Bonifacii*, non dubitantes, quin efficax horum Sanctorum apud Deum intercessio Ecclesiæ vestræ valde sit proficua. Ego verò cum conventu meo Venerandæ Paternitati V. me commendo, Deum supplicans, ut gratiâ & benedictione suâ Eidem assistat in perpetuum. In Cerbeia nostra Anno Domini *MCLXXXIII*, die SS. *Cosmæ* & *Damiani* Mart.

Et sanè operâ *Annonis* Ecclesia multùm ditata & dotata est. (d) Multa etiam pretiosa ornamenta contulit *Oda* de *Blankenberg*, proba anima. (e) Notabile, reliquias *B. Mariæ magdalene* tot inter exustas mansisse illæsas. Quo miraculo Canonici nostri Majores commoti in argenteo capite eas devotè postea collocabant. Quod dum cerneret *Bruningus* de *Eugelingborstel*, (f) Decanus eorum, irreverenter & pollutis manibus tangens eos, (scopiticè & contumeliosè dixit: *ergone ob istud osciculum tanta fieri debebant expensa?* subito autem pustula magnitudine nucis majoris (g) in dextra sua magna cum inflammatione & intolerabili cruciatu prorupit, ut ad amentiam ferè redactus sæpius exclamârit: *S. maria magdalena miserere mei! ah miserere mei! tuam enim promerui vindictam. Sed miserere mei! nuncupabo tibi votum nunquam penitendum.* Contaminaverat se priori nocte cum muliere, quod ipse fallus est, & Deum irritârat in sancta sua, quod ulcisci voluit vindex scelerum. *Friedericus I.* Imp. paci Ecclesiarum inter gravissimas bellorum tempestates providere cupiens & intendens, eas præsertim, quas sibi devotiores & Imperio ad serviendum promptiores cognoverat, plus ceteris honorare voluit & debuit. Inde est, quòd Ecclesiam *Mindensem*, quæ devotum obsequium cum sincera & devota fidelitate hætenus ei exhibuerat, favorabili & sereno gratiæ suæ affectu amplexabatur, pro rogatu & voluntate fidelis dilectique sui *Annonis*, cogente rigore justitiæ, Majestatis suæ auctoritate districtè præcepit, ne ullus Comes seu advocatus, nobilis seu ministerialis, servus aut liber, Canonici in domibus & areis claustralibus & sacerdotibus, inq; domibus & areis dotalibus aliquas omninò injurias irrogare præsumat, & ne aliquis ex his, quos prætaxaverat, in prædictis domibus & areis aliquid sibi juris addicat. Violatorem hujus præceptionis reum Imperatoriæ Majestatis constituit. Et ne quis putet, quòd in hac tam rationabili quàm necessaria pacis Ecclesiasticorum roboratione steterit pro ratione voluntas, & magis instantia & præsentia Episcopi, quàm justitia valuerit, hoc contestando scripsit Imperator, quod prædictam sententiam *Endericus*, marchio de *Lusitz*,

(d) recensent aliquot reliquias chron. Mindensia, (e) dicit ea tibi chron. Mind. utrumque, (f) *Engelingheber*, chr. Mind. Meibom, (g) Id. chron.

Lusitæ, (h) in palatio regio apud *Cremonam*; approbantibus eam Imperii Principibus, ediderit. Obdormiuit in Domino pius Anno M C I XXX V. (i) in crastino *S. Valentini* Martyris, Pontificatus sui XIV. relinquens piæ posteritati gloriosum sanctitatis nomen. (k)

B. *DITHMARUS*, Antistes ex voto salutaris. (l) Die Parasceves sacris XXVII. finitis, ob reverentiam Dominicæ passionis, solâ aquâ & panis contentus esse volebat. Aqua verò à ministris allata in manu Pontificis geminâ vice commutabatur in vinum. Putans igitur, se falli à famulis, ipsemet abiit & hausit, verum purum vinum erat. Miratus igitur benedictionem divinam cum gratiarum actione bibit, Dominumque in donis suis glorificavit. Ipse coelegit *Ottom IV.* Imperatorem. (m) Et sub eo detectæ sunt *argentifodina* in Diœcesi sua. Quæ cum ad regalia Imperialia absolutè pertineant, *Henricus VI.* Imp. ex singulari gratia Ecclesiæ *Mindensi* duas earundem *argentifodinarum* partes, cum omni fructu & perpetuo jure rationabiliter inde proveniente, donavit, tertiam verò partem totius *argentifodinae* & totius fructus, seu juris exinde provenienti, sive ex DIVINA, quæ in aliis locis recipi solet, (n) seu ex jurisdictione, vel judicio, vel alio quocunque modo proveniat, sibi reservans. Quo in loco autem repertæ fuerint, hariolari non licet. (o) Quamprimùm tamen Rex de his audiret, ad Episcopos & Comites omnes in Diœcesi *Mindensi*, *Ossenbrugensi* & *Padebornensi* scripsit, notumque fecit, ut quoniam omnis *argentifodina* ad jura sua Imperii spectet, & inter regalia Cæsarea computata sit, nullus in hac quid juris sibi sumeret, nisi à liberalitate regia valeat specialiter impetrare. Mandat igitur omnibus & singulis, sub obtentu gratiæ suæ præcipiens, ut nullus eorum se de prædicta *argentifodina* intromittat, nec aliquid juris sine ejus licentia in ea usurpet. Dat. apud *Nonnenstein* XII. Kal. April. Ideirco miserat cum hoc mandato *Puntium* & nuncium suum fidelem, qui de ista *argentifodina* ordinaret & disponderet, prout *Henrico* videbatur expedire. Et ad remotionem omnium litium tradiderat simul *Puntio* suo donationem Ecclesiæ nostræ factam. Sic Cæsar duas partes *Mindensibus* donavit, tertiam verò sibi totaliter & integrè reservans. Si quis hoc concessionis & confirmationis præceptum violaverit, centum libras auri solvat, medietatem Camera Imperiali, alteram Ecclesiæ *Mindensi*. Testes fuere *Henricus* de

(h) *Lusatia* (i) 1175. habet *Bucelin*. l. c. (k) Idem l. c. vocat eum Virum Deo dilectum & sanctum. (l) Vir sanctissimus & miraculis clarus. *Schæten* l. c. ad ann. 1189. & omnium Virtutum ornamentis conspicuus. Id. ad ann. 1206. (m) *Meibom*. T. III. c. 11. German. p. 120. dabit diplom. n. quid autem vox *divina*? quam non tantum Collector privilegiorum *Mind.* à *Pistor* addit. p. 743. sed etiam *Goldast*. T. III. vobstit. Imperial. p. 362. & alii, quotquot istum locum citant, referunt. Scribendum potius *decima*. Hæc enim in his locis recipi solet. (o) sicit quidem. *Schæten*. l. c. ad ann. 1189. quæ et *Tentonicos* montes se explicat ad fines *Ossenbrugensis* & *Paderbornensis* Episcopi. Quæ an tibi sufficiant, nescio.

de *Nenneffen*, *Arnold de Hornebert*, *Hunifred de Falckenstein*, *Heinricus de Litt*, *Camerarius Walterus*, *Comes de Sano*, *Godeboldus Comes Senegaliensis*, & alii. Dat. apud *Nonnensteden* anno *MCLXXXIX*. indict. *VIII*. *XII*. Kal. April. *Simon*, Præpositus majoris Ecclesiæ, & *Ditmari* Episcopi consanguineus, in honorem *S. Martini* fundat (p) monasterium monialium *Neudorpii* (q) Ordinis *D. Benedicti*. (r) Alius Præpositus, nomine *Ramvvardus*, circa annum *MCCV*. fundavit in urbe Ecclesiam *Collegiatam* in memoriam *S. Joh. Baptistæ*. Et *Iko*, majoris Ecclesiæ Decanus, Ecclesiam *S. Simæonis* à Nostro anno *MCCXIII*. consecratam. (s) Sub eo orti sunt in urbe *FF. Prædicatores Ordinis D. Dominici*. Alii primordia Comitum *Hojensium* ad hujus tempora reducunt. (t) Sedebat annis *XXI*. mens. *IV*. & totidem diebus. Vitam finit anno *MCCVI*. in vigilia *S. Thomæ de Aquino*. Jacet retrò altare *Petrinum* in templo nostro cathedrali.

XXVIII.

Henricus II.

HEINRICUS II. an successerit circa annum *MCCIX*. & triennio post decesserit, non adeò liquet. Posterius equidem facillè crediderim, (u) at prius dubium est. Puto, eum obiisse anno *MCCIX*. Ceterum nihil reperitur de eo in fastis nostris, nisi quod ad præbendas fratrum decimam *Bishopshaga* contulerit. Est tamen memoria ejus in benedictione. (vv) Symbolum ipsius: **SIMPLICITER**, quo de *Petrus Ysenkop* ita:

Simpliciter qui cuncta facit, bene singula fecit;

qui bonus, est rara simplicitatis amans.

Sublimes anima modò simplicitate probantur,

qui non est simplex, magnus is esse nequit.

Tu simplex, Heinricè, probus rectusq; fuisti,

qui bene vult, vivat, vivere, SIMPLICITER.

XXIX.

Conradus I.

CONRADUS I. Comes *Dipholdanus*, castrum *Reinbergense* anno *MCCXIII*. extruxisse dicitur. Condiderat Episcopus *Mindensis* in sua Diocesi celebre *Virginum monasterium reformationis Cisterciensis* in *Bishoprode* prope *Greuen alveshagen*, quod sub *Conrado* (x) modò per *Adolfum Schauenburgicum* transfertur in oppidum *Old-Rinteln*. Habitus monialium tunc

(p) at non circa ann. 1180. ut *Bucel. P. II. Germ. sac. p. 64. vult*, (q) non *Neudorp Kranz. L. VII. Metr. 18*. (r) ipse hoc factus erat *Bucel. P. I. 3. p. 31. a.* & tamen *P. II. p. 64. a.* scribit, se nondum comperisse, cujus ordinis fuerit. (s) si autem ann. 1206. obiit, qui consecrare potuit anno 1213? (t) *chr. Schauenb. cit. p. 503.* initium horum Comitum refert ad ann. 1230. *Bucel.* sui prorsus immemor ad tempora nostri *Ditmari* circa ann. 1226. quem tamen ann. 1206. extinctum dicit. Sed annon *Walter.*, Comes *Hojanus*, erat *Dux* bellicus *Henrici I.* contra *Hungaros*. Ejus frater *Henric.* interfuit ludo equestri *Magdeb.* ann. 939. *Ernest.* *Trevirensis* ann. 1019. *Henric.* *Halleasi* in *Saxon.* ann. 1042. *V. Vilhelm.* *Göttingensi* ann. 1119. ut alia hic non cumulem. (u) asserente etiam *Bucel. c. (vv)* à *Kranz.* in *Metrop.* hic prætermisus, fortè quod triennio tantùm sederit, *judicio Schatenii P. I. annal. Paderb.* ad ann. 1206. (x) totus *Kranz. L. VII. Metr. c. 42.* ab ipso *Conrado* fundatum esse.

tunc erat niger (y) Ord. S. August., at transposita postea circa annum MCCXXX. in *Nuvv-Rinteln albâ* utebantur veste, (z) ad regulam S. Benedicti conversa, multumque dotata sunt ab *Adolfo*. (a) Qui tria fundavit monasteria, duo *Hamburgi*, unum in honorem S. *Joh. Bapt. & Evangelistæ* Ord. *Prædicatorum*, alterum Ord. *Minorum* in honorem S. *Mariae Magdalena*, tertium *Kla* etiam sub regula S. *Francisci*. (b) Anno MCCXV. claustrum *Mariensée* de villa *Todenhusana*, jubente *Bernarto*, Comite *Wölpenfi*, transfertur. Vixerant olim in monte *Wedegonis* ad S. *Margaretham*, postea venerunt *Todenhusum*, & post biennium ferè, propter multas incommoditates, eum ad locum, ubi adhuc fuit. (c) Anno MCCXXI. interfuit *Conradus* consecrationi templi *Mariensfeldensis*: anno MCCXXXVI. ipso die conversionis S. Apostoli Pauli FF. Prædicatorum habitaculum suum acceperunt *Minda*, primò quidem apud S. *Johannem*, postea in platea *Witebullenstrate* dicta, ubi puteum foderunt, qui deinde eremitis Augustinianis cessit. Tandem miles de *Belterzen* in is aream quandam inhabitandam dedit. (d) Præfuit *Conradus* annis XXVII. eò, quem jam dixi, seu tamen sequente, sepultus. Quiescat in pace!

WILHELMUS castrum *Nieuhus* extruxit, vitâ defunctus circa annum Domini MCCXLIII. (e) Sedit VI. ferè annis. Symbolum ejus: *helmus*. CAUTE, quod ita exposuit *Balthasar Dünkler*:

*Vivimus hic inter basiliscos atque leones,
nec ibi tanrillum dextra fidesque valent.
Ejecta est pietas, pax nulla: modestia, candor,
crede mihi, vox est, prætereaq; nihil.
Cautè igitur, cautè: fiat tua tessera: cautè;
cautè, vel caudam non bene cautè trahes.*

JOANNES, Comes *Diepholdanus*, (f) Vir moribus, auctoritate, & ingenio gravis, (g) constitutus in præsentia *Conradi Suevi*, *Divi Augusti Imp. Friderici II. F. Rom. Reg. & Regni Hierusalem heredis*, per sententiam inquisitam obtinuit coram eo, quòd omnia sibi jure vacarent officia, ad Episcopatum pertinentia, præter illa quatuor principalia, quæ secundum constitutionem generalem & communem justitiam sunt excepta. Præterea eisdem

(y) *giseus* Ord. *Cisterc.* ait *chron. Schauenb.*, cum *Bullone* tamen facit *chr. Mind. Meibom.* (z) *Viderat enim Adolfin* ædificatione hujus monasterii XII. operarios albis stolis indutos. Et hinc mutatio habitus, *chr. Mind. Meib. & chr. Schauenb. cit.* (a) dedit enim XIV. mansos & molam oppidò adjacentem, cum vado, nec non sylvam ad LXVI. mansos *Egvyord (Echtwort/seu Nchtwort)* dictam, *chr. Schauenb. cit.* (b) id. *chron.* addit cœnobium monialium in *Reinebecke*. (c) *chron. Mind.* referunt hoc ad *Henric. II.* (d) *chron. Mind.* utrumque, vid. tamen suprâ hist. *Dietmari*, (e) *Kranz. L. VII. Metr. c. 51.* habet 1242. *chr. Mind. Pistor. & Bucel. l. c. p. 31. a. 1244.* (f) ita etiam *Bucel. l. c.* quod *neleivête* duo *chron. Mind. & Kranz. L. VIII. Metr. c. 6.* qui ided dicit: *undecunque natus.* (g) *Vir præstans*, *Id. Kranz. l. c.*

dem concessit potestatem duo constituendi oppida, quæ vulgò *Wichbelder* appellantur, ubicunque eadem in sua Diœcesi duxerit construenda : donavitque eidem libertatem in altero illorum oppidorum *gravem monetam* cuedendi, sine gravi præjudicio juris alieni. Dat. apud *Hagen* tertio Julii indict. XV. Ipse construxit tres turres in novo castro. Sunt, qui cum conditorem *Reineberga* faciunt, (h) quam gloriam supra *Conrado I.* dedimus. Medietatem *Wunstorpii* cum omnibus pertinentiis pro ducentis marcis acquisivit. Fundatur sub eo abs *Heinrico*, Comite *Oldenburgico*, monasterium Virginum congregationis *Cisterciensis Plote* in Diœcesi sua, (i) aliàs *Vallis benedicta*, seu *benedictionis* dictum, translatumque postea *Rhemani*, & demum *Valdorpium*. Rexit annis X. (k) usque in annum *MCCLII*. Jacet in Ecclesia *S. Martini* retrò altare *Simon. & Judæ Apostolorum*. Symbolum ejus: *SURSUM!*

*Sursum oculi, ut videant Domini magnalia magna,
averte à vanis rebus eosq; procul.*

*Sursum verte manus ad montes ter benedictos,
unde salus tibi spes, auxiliumq; venit.*

*Sursum corda, quid in terris affixa jacebunt?
qui Domino purum cor dedit, omne dedit.*

A. Schepel.

XXXII.
Wedechin-
dus I.

WVEDECHINDUS I. Comes de *Hoja*, consanguineus & Capellanus *WVilhelmi* Baravi Cæsaris, (qui *nobilitatem generis, morum honestatem, & alia laudabilia merita Wedechindina* valde commendat,) erat bonus Pastor & laudabilis Princeps, ex Præposito majoris Ecclesiæ electus anno *MCCLIII*. ut diploma *WVilhelm.* testatur, quo Rex semper Augustus honorabilibus Viris Decano & Capitulo, Ministerialibus, infeudatis vasallis, & omnibus Ecclesiæ *Mindensis* notum facit, quòd cum *Venerabilis WVedechindus* in Episcopum & Pastorem ejusdem Ecclesiæ unanimiter electus sit, ne bona ejusdem Ecclesiæ, quam in suam & Imperii protectionem recepit specialem, hostili lacerentur incurfa, & improborum insultibus dissipentur, se Regalia & administrationem bonorum temporalium ipsius Ecclesiæ de benignitate Reg. Maj. ei concedere, ut tanquam *Princeps Imperii* bona ejus administraret, ordinaret & dispenseret, prout melius ad utilitatem ipsius hæc videbitur expedire, supra dictis Clericis, Ministerialibus & Vasallis regiam auctoritate firmiter præcipiens, ut ei tanquam Episcopo & Principi suo in omnibus plenius intendant & obsequantur, sub pœna centum marcarum. Dat. *Brunsvig VI. Idus Sept. A.C. MCCLIII.* Illustris Vir, *Albertus*, Dux *Saxonix*, Comitiam liberorum in *Steinvede*, *Haddenhusen* & *Borchere*, (l) quam à Cæsare

& Im-
(h) vid. utrumque chron. Mind. (i) non *Clotavv Kranz*, i. e. qui plura de eo, (k) *XI.* habet chron. Mind. *Meib. or Pistorian. X.*, mens. VII., septiman. II. & totidem dies. (l) *Besfchere* vocat chr. Mind. *Pistorian.*

& Imperio in feudo tenebat, petente *Wedechindo* Episcopo, resignaverat. Igitur *Wilhelm* Imp. piis Episcopi supplicationibus inclinatus, ipsam resignationem ratam habens & gratam, prædictam Comitiam eidem Episcopo & Ecclesiæ suæ concessit feudi titulo jure perpetuo possidendam. Cujus rei testes sunt *Veilis H.* Spirensis Princeps & Cancellarius, *Wernerus de Bollandia* Dapifer, & Magister *Arnold*, Proto-Notarius Regalis Aulae, A. Comes de *Waldeck*, *Henricus* Comes de *Selmesze* & alii plures. Dat. sub Sigillo Majori in castris in depopulatione Westfrisiae XV. Kal. Jun. indict. XII. AC. MCCLIV. Ajunt alii: (m) *Joannem* & *Gerardum* Fratres, Comites Schauenburgicos, Comitiam hanc *Wedechindo* nostro pro DCCC. marcis examinati argenti (n) vendidisse anno MCCLXVII. (o) *Steinyvede* insignis dynastia seu Comitatus in Diocesi Mindensi inter præfecturam *Radam* & *Diepholtium*. (p) Et tanè aliquid juris habuerint *Schauenburgici* in hoc dominium, ut *Diepholdiani*, qui idèd Episcopum in possessionem jam immissum variis modis affligerunt. Cùm verò marca ista DCCC. in Camera thesauraria non præstò essent, mutuatae sunt alibi DX., quas tempore *Cunonis* aliquot cives Dynastiae istius *Steinyvedensis* solverunt, & in præmium liberalitatis suæ libertate donati sunt, ut adhuc dicantur liberi die *Sryen*. Pro hypotheca postea hæc Comitiam data est *Henrico* Comiti *Oldenburgico*, vulgò *Bogener*, seu *humilis* dicto, pro sex millibus marcarum. Idem *Wedechindus* Hamelam nostram, à *Carolo M.* cum omni vestigali & capitum censu Ecclesiæ *Fuldensis* donatam, cum omni jure suo & advocatia pro D. marcis (q) puri argenti Coloniae ad Rhenum persolvendis, à monasterio *Fuldensi*, sedente *Henrico IV.* de *Ehrzell*, Abbate anno MCCLIX. emit. Advocatiam verò istam tam oppidi quam Ecclesiæ *Hamelensis*, quæ XXX. annis vetustior est *Mindensi*, *Otto Eversteinius* jure homagii à *Fuldensibus* hæctenus possederat. Hinc cùm Comes & cives *Hamelenses* assensum suum denegantes contractui seridò contradicerent, *Wedechindus* noster ad arma suos vocans, multisq; cæsis *Hamelensibus*, reliquos refractarios ad villam parochialem *Sedemund* animosè devicit, captosq; cum Comite *Eversteinio* *Mindam* abduxit (r) diè *S. Panteleonis* anno M CCLXI. quo memoria occisorum celebratur in Ecclesia *Hamelensi*. Verùm *Hamelenses* *Alberti* *Brunsvyicensis* opem & protectionem implorantes, per Eum Ecclesiæ *Mindensi* magna fecèrè damna, incendia,

(D) 2

rapi-

(m) vid. *Letbeck*, chr. *Schaumburg*. p. 513. (n) Id. chron. habet MCCC. marc. (o) ar. anno 1261. obiisse dic. cur. in utroque chron. *Mind.* (p) quod ignoravit *Hamelman* in tr. de fam. emorr. (q) ducentas habet *Letbeck*. (r) quid *Arnold*, *Lubecensis*. I. II. chr. *Slav.* c. 28. de Episcopis belligerantibus sentiat, rite videas, si vacat & placet.

rapinas, donec ex captivitate sua dimitterentur. (s) Notandum hîc, ne fiat confusio, quatuor fuisse fratres *Eversteimios* cis Rhenanos, inter *Basileam* & *Oppenheimium*, *Fredericum*, *Ortonem*, *Ludolfum* & *Joannem*, Fautores Ecclesiæ *Hamelensis*, cujus senior Canonicus & Thesaurarius tunc erat *Fredericus*, postea à Capitulo *Hamelensi* electus Præpositus. Cùm verò *Fuldenses* electionem hanc impugnarent, pacis amans ultro ipse in manus Abbatis *Fuldensis* anno M C C X X V. resignavit, acceptâ tamen à *Fuldensibus* aliâ Præpositurâ. Fratri ejus *Ortoni* autem advocatiam *Hamelensem* jure homagii contulerunt. Vendidit verò *Fuldensis* hanc suam civitatem, muris, fossis & turribus bene tunc munitam & florentem, ob loci distantiam, & potentum quorundam nobilium malitiam, qui semper vexantes subditos multas movebant turbas & rixas. Amicitia demum rursus firmatâ inter *Mindenses* & *Hamelenses*, hanc prærogativam obtinuit *Hamelâ* nostra, ut *secundaria* semper esset & maneret post cathedralē *Mindensem* Ecclesiā, ob reverentiam antiquitatis, & quod nullus Prælatorum Ecclesiæ *Mindensis* aliquam jurisdictionem in ea habeat unquam, sed immediatè subit Episcopo, deâque ut bona ejus libera sint abs omni *Advocatia* molestia & impetitione. Idem *Wedechindus* Ducem *Lunæburgicum* cum confœderato suo Comite *Winstorpenfi*, civibus *Mindensibus* fideliter servientibus Episcopo, fortiter prostravit, cujus rei testimonia dabunt vexilla hostium in templo majori suspensa. In obsequii & fidei suæ præmium *Mindenses* acceperunt silvam amplissimam, ab Episcopo *Minderwald* dictam, cum omni jure & proprietate. Anno M C C L X. templum S. *pauli* FF. Prædicatorum unâ cum Germano suo *Gerardo*, Ferdensi Episcopo, & *Heinrico* primo *Ossiliensi* Episcopo solemniter consecravit. Eodem anno, ad exemplum *Joannis*, indulgentias largitur Ecclesiæ S. *Petri* perpetuas in *Huxari*, quæ vicissim donavit ei reliquias S. *pauli* eremitæ. (t) Obiit laudis & gloriæ plenus anno Domini M C C L X I. in vigilia B. *Matthæi* Apostoli, Pontificatûs sui VI I I.

XXXIII.
Cuno,

CUNO, (u) Comes *Diepholdanus*, (vv) devotus Pater, turbulenta vidit tempora, ille tamen Domino vias suas commendabat, & ipse etiam fecit. Sub eo *Wedechindus de monte*, Ecclesiæ *Mindensis* *Advocatus*, monasterium

(s) fufius hoc persequitur Joann. de Polds, senior Eccles. *Hamelens.* in chr. suo *Hamelens.* T. II, rer. Germ. Meibom, p. 515. seq. tem. verò aliter narrat *Leizner* L. III. chron. *Dassel.* c. 3. (t) vid. chron. *Höxar.* *Visselbecc.* ad ann. 1260. Joann. verò *Diepholdanus* ann. 1250. monasterio in valle Dei, non *Huxari*, indulgentias dedit. H. *Svvar.* in chr. *Vallis Dei* ad h. ann. (u) *Cono* & *Como*, vid. not. Meib. ad chr. *Schauens.* p. 535. (vv) quod nescit *Kranz.* L. VIII. *Mett.* 27. substituens solenne suum: undecunque natus. Alii ex gente *milicari* de *Vveiga* (non *Wepe*, ut *Bucel.* c. scribit) *Dioecel. Bremens.* deducunt. Vid. chr. *Mind.* Meibom. Ex illa erat *Engelbert.*, Episcopus *Osnabrug.*

Virginum in Loden, Ord. Dominic. fundavit & dotavit. (x) Sedit annis IV. & mens. V. Decessit anno Mccclxv. in festo cathedrae S. Petri. Symbolum ejus: post fletum letum; in quod rursus Petrus. Ysenkop. ita:

Post fletum letum venies, bene, si modo letum,

Esse nequit letum, si mala vita fuit.

Dum vivis, morere, & vives nunquam moriturus,

Vita tibi mortem, quam capis ipse, dabit.

Gaudia si fuerint lacrymae & suspiria, tandem

Post fletum letum letum erit in Domino.

OTTO I. monachus Ord. Praedicatorum, obscura gentis homo, natus in oppido Stendaliensi. Num per altercationes Capituli, aut ex speciali providentia curiae Romanae ad hoc fastigium conscenderit, dubium ferè est. Prius tamen a iure nostrates, quod credo. Bonus alioquin & religiosus erat, (y) ad regimen verò tantae Ecclesiae non satis astutus. Interim bene praesuit. Cum primis Ordinis sui Sociis, qui primum capitulum Minda sub eo habebant, multa speciosa privilegia ex curia Romana acquisivit, quod ante eum Wilhelmus & Wedechindus etiam fecerant, iisque domum ante coemiterium eorum versus Orientem jure perpetuo donavit, & Canonicis suis bona Bordenstia in perpetuam memoriam sui. Ipse pontem super Weseram fieri curavit, murumque istum à privatis Canonicorum locis usque ad Weseram portam, quae magna comoditas est. Castellum Reineberg à Comite Diepholdano violenter & injustè occupatum suae Ecclesiae reddidit. (z) Annò Mccclxxij. Gerarus, Holfatiae Comes & in Schauenburg, bona in Geinhusen, quae de Episcopo in feudo tenebat, resignabat. Cujus rei testes adducuntur Otto, Mindensis Ecclesiae Praepositus, Conradus S. Joh. ejusdem civitatis Praepositus, dictus de Wardenberg, Arnoldus Custos dictus de Schynna, Wedego, Praepositus S. Martini, Ludolf de Wunstorpe, Borchard de Welppe, Comites, & alii fide digni. (a) Sedit annis ferè VII. & obiit anno Mccclxxv. in octava S. Martini Episcopi. Symbolum ejus: Justus ut Palma; quod sic exponit A. Schepel.

Impius ut laurus, modico quae tempore floret,

Et late ramos explicat illa suos.

Cras,

(x) Vid. chron. hujus monasterii edit. à Meibom. T. II. ser. Germ. p. 526. seqq. (y) Vir per omnia laudabilis, cujus memoria propter multa ejus opera commendabilia in benedictionibus dulcedinis permanebit. Chr. Mind. Meib. Hoc unum inter mirabilia numerat Krantz, L. VIII. Metrop. script. quod Viri militaris generis admisissent fratrem de ordine mendicantium (z) Sagacitate & prudentia sua, Id. chron. (a) Vid. Meibom. not. ad chri. Schumb. p. 540.

Cras, si prætereas, totam periisse stupebis,
 Nec mihi monstrabis, quo stetit illa, locum.
 At justus veluti palma est, quæ durat in ævum,
 Palma lies, palmam si meruisse velis.

XXXV. Fol-
 quinus.

FOLQUINUS, Volcvinus, Comes *Schryvalenbergensis*, ex villa *Lübbecke*, elegans fecit oppidum, eique *stellam* suam gentilitiam, in signum specialis gratiæ, pro insigni donavit. (b) Fundavit quoque monasterium *Falkenhagensense*, aliàs *Vallis liliorum* dictum, sub regula S. Benedicti pro *Crucigeris*, at non anno *Mccxlviii*, ut alii volunt, Canonicos ex villa *Alden*, seu *Alen*, transtulit in *Lübbecke*. Contraxerat molestum vitium oculorum bonus Pater, (c) ut lumine eorum privatus in tenebris miserè viveret. B. autem *Borchart Hyddinge*, frater Ord. Prædicator., Medicinæ aliquid peritus, & Confessarius Episcopi, visum ei restituit, quod inter miracula refertur. Petierat *Borchartus*, ut *Folquinus*, ad futuram rei memoriam, imaginem B. Virginis Matris cum lampade perpetuò lucente juxta eam, ad tumulum ejus poneret, uti fecit, *Borchartumq.*, postea ante altare B. Virginis in templo majore humili jussit. Ipse autem Episcopus juxta summum altare in choro FF. Prædicat. in pace quiescit. Illatus annò *Mccclxxx*. ipso die S. *Godharti*. (d)

XXXVI.
 Conradus
 h

CONRADUS II. nobilis Saxo de *Warberg*, (e) ex Præposito S. Joannis Antistes electus, (f) tranquillè vixit feliciter. (g) Ejus tempore Fratres *Minoræ*, seu *Patres Gaudentes*, (h) nidulari cœperunt *Hanoveræ*, (i) & castrum *Hojanum* annò *Mccxcv*. constructum fertur. *Heribertus* (k) de *Mandelslo*, Decanus summi templi, Vir austerus & religiosus, ac Decretalium Licentiatu, perfectioris vitæ cupidus, inter FF. Prædicatorum *Mindæ* cellulam sibi elegit. Illi tamen ob virtutem & doctrinam Viri munus ei Prioris commiserunt, quo cum gloria functus est. *Bruno* noster sepultus apud S. *Mauritium* in *Insula* anno *Mccclxxxix*. (qui erat *Cccxxxiii*. ab obitu ejus,) à *Liudolfo* de *Gripshoven*, Abbate tunc istius loci, è tumulo suo transfertur ad novum Ecclesiæ majoris chorum ante summum altare. Moritur *Conradus* anno *Mccxcv*. Pontificatus sui VII.

XXXVII.
 Liudolfus:

LIUDOLFUS, (non *Rodolfus*, (l)) Saxo & miles de *Rostorp*, (m) electus
 (b) Vid. chr. *Osnabrug. Erdmanni* p. 224. & *Bucelin. l.c.* De stellis autem *Waldeccensium*, *Syvalenbergensium* & *Sternbergensium* nor. m. ad chr. *Hüzar. Vassebeccii* pag. 48. (c) Et virtute conspicuus, *Kranz. l. VIII. Metr. c. 51.* (d) *Id. l.c.* (e) qua de gente legi meretur *Idem l.c.* (f) anno 1274. *Meib. in nor. ad chr. Schauenb. p. 541.* (g) Pax jam erat Ecclesiæ ab *Imp.*, pax ab execrationibus, quæ superioribus fulminabant ab urbe *Roma*, *Kranz. l. VIII. Metr. c. 59.* (h) non possunt *Minoritæ* hunc titulum concoquere, *Rudolf. tamen II. Imp. in lit. ad S. P. Q. Hüzar. anno 1604.* ita eos vocat, (i) hoc unum deo memorabile putat *Kranz. l.c.* (k) *Harbert chr. Mind. Meib.* (l) ut *Bucelin. Germ. sacr. P. I. p. 31. a.* cum aliis scribit, (m) *Bostorf* habet chr. *Osnabr. p. 226. Kranz. in catal. Episcop. Mind. metropol. suæ anac. Rostorpe.*

electus circa annum Mccxcviii. (n) Exarserat anno Mccci. inter eum & *Simonem I.* Comitem de *Lippia*, (o) ob jus territorii grave bellum. Cives Mindenses cum Domino suo, quod iustum & æquum erat, in aciem egressi, juxta silvam *Santford* in vigilia assumptionis B. Virg. *Simonem* istum, fortem & armatum *Virum*, (p) unâ cum confœderato suo *Gerarto*, Advocato de monte, gloriose superavit. Anno Mccxiv. castrum *Steigeberg* extruxit. Anno Mccv. sorores Ord. Prædicat. in *Loden*, qui erat XLI. à fundatione monasterii, cum notabili illius jactura, in oppidum *Lemgo*, Diœces. *Padeborn.*, translocatæ sunt. (q) Anno sequente secundum Capitulum Fratrum prædicatorum *Minde* habitum est. Vidit etiam *Liudolfus* triste incendium, quod totum suburbium S. *Simeon*. die *Hippolyti Mart.* consumpsit. (r) Fundatur sub eo monasterium *Egestorpense* Ord. S. *Augustini*. Auxit struxitque *Canonicorum* ædes. Qui annus ultimus vitæ suæ fuerit, certò non dicam. Ajunt Mccxiv. At *Gottfredum* jam anno Mccv. sedisse ut Episcopum, testantur ejus & civium in *Lübbecke* literæ, castrum *Reineberg* concernentes. (s)

XXXVIII.
Gottfredus.

GOTTFREDUS, Comes *Walbeccensis*, (t) magni animi Princeps, omnibus carus & nulli molestus, in perpetuam gloriosi nominis sui memoria, secundo regiminis sui anno, qui erat Mcccxv. (u) elegantissimum castrum *Petershagen*, ad ripam *Wisera*, in amœno & opportuno loco de fundamentis condidit, idque perpetuum domicilium Episcoporum esse voluit. Eò sedente platea ristorum igne periiit. Largitur Ecclesiæ suæ varia ornamenta satis pretiosa. *Osso* de *Nyenhus*, monachus Ord. Prædicatorum, sed apostata, mutato nomine, à gente sua materna *Wilhelm de Bodensteye* dici maluit. Romæ remissione desertionis suæ impetratâ ibat in terram sanctam, postea abs eo descriptam. Tandem penitentiam agens ad Ordinem suum regressus in monasterio Prædicatorum *Coloniæ* vitâ functus est. Anno MCCCXIX. nobiles Ecclesiæ *Mindensis* Advocati

(n) Probatum hoc ex eo, quòd anno 1304. juxta utrumque chron. *Mind.* edificasse dicatur *Steigebergam*, qui sextus annus erat Pontificatus s. Chr. *Osnabr.* cit. p. 226. (o) quo de vid. *Kraez.* l. VIII. Metr. c. 52. & chr. *Osnabr.* p. 223. (p) militem in armis strenuum & bellicosum, chr. *Mind.* Meib. famosum militem, chr. *Schaub.* b. (q) O quam multi fideles & devoti Deo ad plenum mirari non sufficiunt, quòd Ecclesiæ *Mindensis* tam gratam, tam sanctam Deoq; dilectam congregationem, Diœcesim & Ecclesiæ limites (eius dicta Ecclesiæ & sedes sibi similem nunquam habuerit, nec in præsentiarum habere videatur) exire permisit. Postquam enim hæc congregatio dictæ Ecclesiæ fuit ablata, non modicum tam in spiritualibus quàm etiam in temporalibus declinavit. Quamdiu verò dictam Ecclesiæ sorores inhabitârunt, Deus omnipotens, propter suas devotas & efficaces preces, duas victorias famosas, videlicet tempore *Wircundi* & *Ludolfi*, Episcoporum *Mindensium*, Ecclesiæ dictæ dicitur contulisse. Chron. *Monast.* in *Lothen* cit. p. 529. (r) Chr. *Mind.* Meibom. p. 227. & chron. *Schaumburg.* p. 515. ad annum 1320. referunt, (s) memoriam ejus sanctam habet *Buech.* l. 6. p. 21. a. (t) Consentit aliud MS. (u) non verò 1335. juxta chron. *Mind.* Pistor.

Advocati de Monte (vv) castrum suum in monte nequam [Schalchesberg dicunt, (x)] diu per Comites Hojanos detentum recuperant. Recuperavit etiam Ludovicus Ravensbergensis, Episcopus Ossenbrugenensis, partem castri Reinebergensis, fecitque ei Gottfredus recognitionem sub suo & Capituli sui, nec non oppidi Lübbeke sigillis, promittens, quod nunquam reperere vellet. Et si Episcopus Ecclesie Mindensis Capitulum, seu Episcopum Ossenbrugensem amoverit, vel impediverit de parte sua castri memorati, extunc omne jus oppidi prædicti, quod Ecclesia Mindensis inibi habet, apud Ossenbrugensem Ecclesiam permanebit, donec impedimentum sublatum, eique plenarie satisfactum fuerit. (y) Obiit cum lactu totius Diocesis, de qua singulariter & optime meritus erat optatissimus Pater, (z) anno MCCCLXXIV, die S. Servatii, Pontificatus sui XV III. (a) Delatus ad Patres suos (b) in templo majori.

XXXIX.

Ludovicus

666

LUDWIGUS, Ottonis, Ducis Lunæburgici Filius, sancto suo officio ipsemet semperungebatur fideliter & accuratè, ne minimo quidem prætermisso, admodum liberalis erga Ecclesiam suam. Circa annum MCCCLXXX, fundavit in signe monasterium Monialium Ord. Benedicti in Walsrode seu Welphrode, Egestorpense nuper conditum sub regula S. Augustini in honorem B. Virginis solemniter consecravit. Castrum Bockelo contra ferociam Comitis Wunstorpensis (quem una cum filio suo victum vinctumque deduxerat Mindam, & cuius confederati erant Duces Lunæburgici, nec non Comites de Hoja) ipse construxit, quod postea Monchhusius aliquis Comiti Schauenburgico perfidè tradidit. Anno MCCCLXXXI. Ludovicus Bavarus Imp. amplissimam concessit licentiam ordinandi & exercendi iudicia libera, & Frygrafios, non secus ac Episcopi Colonienensis, Monasteriensis & Padebornensis, uti longius habetur in literis Imperialibus. (c) Anno MCCCLXXI. terribilis erat inundatio Wisera ipso die S. Mariae Magdalene omnium memoriam fugiens, (d) campos, pecora, homines, urbes pagosque perdens & prosterbens.

Post M. post tria C. post quattuor Xq. duoq.
Wisera per Mindam tamuit multamq. per undam.

Castellum Nihufianum à Comitibus de Hoja sub eo destructum, contra vero Slatterburgense conditum fertur. (e) Obiit in bona pace (f) anno MCCCLXXI. Pontificatus sui XX III. jacet in monasterio suo Walsrodeni.

GERAR.

(vv) de quibus vide Meibom. not. ad chron. Schauenburg. p. 542. (x) vid. Gobel. Comod. ar. VI. c. 52. Chron. Osnabrug. p. 227. (y) literas integras vide in chr. Osnabrug. Erdmanni p. 224. seq. (z) & Pontifex memoris dignus sempiternè, Kranz. L. IX. Metrop. c. 19. reliquit post se sui longævum desiderium, quod bene de omnibus meritis haberetur, (a) in crastino S. Servatii, chron. Mind. Pistor. (b) ad sinistram Conradi I. post altare S. Petri Kranz. l. c. (c) quas vide apud Pistoriam p. 753. (d) qua de latissime Kranz. L. IX. Metrop. c. 28. (e) ac qui anno 1346. si juxta chr. Mind. utrumque & Kranz. l. c. anno præcedente decessit? (f) quam promeruit Principis modestis, Kranz. l. c.

GERARTUM I. Illustris Familia *Schaenburgica* primùm nobis de-
dit; Fuerat hætenus Decanus Ecclesiæ majoris, confirmatus est à Cle-
mente VI. anno pontificatus sui V., sc̄villimâ peste tunc univerſam Ger-
maniam depopulante. Adjecit Ecclesiæ suæ nobile castrum *Raden*, ejectis
Comitibus de *Hoja*, & Advocatis de *monte*, qui multoties in benignam re-
calcitraverant matrem. Nihil sine eo vel in ordinationibus, seu confir-
mationibus, aliisve sacris actibus unquam peractum est. (g) Sedit annis
VI. mortuus anno MCCCLIII. sepultus in Ecclesia majori juxta altare
S. Mar. Magdalena.

THEODERICUS III. cognomento *Kagelmünde*, (h) humilis mona-
chus in *Lenin*, Ord. Cisterciensis, (i) plebeja stirpis homo, (k) cujus patria
erat *Stendalia*. (l) Fuit primò Episcopus *Sareptensis*, (m) postea *Schlesvigi-*
ensis, demum circa annum MCCCLIII. (n) *Mindensis*, Carolo IV. singula-
rèter carus & Consiliarius ejus intimus, cujus commendatione etiam ad tam
sublime promotus est officium. (o) Vir erat *doctus, prudens, discretus, in-*
geniosus tam in verbis quàm in rebus, (p) *nec non valde circumſpectus & laborioſus*,
(q) cujus administrationis Ecclesiâ nondum p̄cinituit. Sanè *Carolus IV. sincera*
devotionis & fidei puritatem, quam erga S. Imperium gessit, intuens, pensansque
multiplicia & grata servitia assiduosq; labores, quos Cesari & Imperio fructuosè
& fideliter exhibuit indefessâ sollicitudine, Ejusque vicissim & Ecclesiæ
suæ commoditatibus cupiens salubriter providere, universa privilegia,
libertates, jura, laudabiles & approbatas consuetudines, libertates, im-
munitates & gratias, ab Imp̄p. & Regibus data ac datas, concessa & concessas,
indulta & indultas, de verbo ad verbum, prout & eadem privilegia & literæ
in suis tenoribus comprehenduntur, in suis sententiis ac clausulis, ac si supra
dicta jura, approbatæ laudabiles consuetudines, libertates, immunitates, &
gratiæ in præsentibus literis distinctè forent expressa & expressæ, innovat,
& Imperiali auctoritate confirmat, sub p̄na banni regii & centum
marcarum puri auri. Dat. Mogunt. anno 1354. indict. VII. Eodem anno
idem *Carolus* iterum multa grata servitia (repetimus hæc cum Cæ-
sare) & accepta, quæ *Theodericus* Cæsari & Imperio fructuosè & fi-
deliter exhibuerat, in præsentibus exhibet, & exhibiturum sperat, com-
(E) pen-

(g) vid. chron. Schaumburg. p. 515. (h) Kagelbyet, chr. Mind. Meib. Cagelvied,
Kranz. l. IX. Metr. c. 49. & l. IX. Saxon. c. 33. (i) de monasterii infimo
sumtus officio, Id. l. IX. Metr. c. 33. (k) illudicem græce vocat Bucelin. l. c.
P. I. p. 31. a. (l) in marg. legebatur: patria ejus dubia, (m) Ebronenſis, chr.
utrumque Mind. Kranz. l. c. & Bucelin. l. c. (n) anno 1343. chron. Piff. Mind.
(o) quovis Episcopatu cum dignum censebat Kranz. l. c. (p) idem de varia hujus rei
specimina consignasse scribit in VVandalia sua l. c. (q) incredibilem industriz
Id. l. c.

penfaturus, specialem hanc gratiam Ei, successoribusque suis fecit, duasque liberās sedes, quæ propriè & vulgariter *Vemeding* (r) nuncupantur, unam scilicet ante villam *Haleri* prope *Lubeke*, alteram ante villam *Walnen* prope *Mindam* donavit, statuens & decernens, ut Episcopus dictus sui que successoris hæcæ duas sedes cum omnibus & singulis jurisdictionibus, honoribus, prærogativis, juribus, gratiis, & utilitatibus, commodis & libertatibus teneant, habeant, iisque gaudeant, quibus ceteri confimiles sedes habentes, sicuti Ducatus *Ascania* & *Vestfalia* gaudent jure vel consuetudine, seu quomolibet potiuntur. Mandat insuper omnibus singulisque, cujuscunque conditionis seu statûs fuerint, ut prædictum *Theodericum* Episcopum in hac regiæ donationis & collationis gratia minimè impediunt, nec ab aliis impediti, permittant, sub pœna banni regii & centum marcarum auri puri. Dat. Franckford anno MCCCLIV. indict. VII. XVIII. Kal. Febr. Regnorum Caroli VIII. Cum *Ottone*, Cattorum principe, Archi-Episcopo Magdeburgico, anno MCCCLXI. in castro *Volmenstede* piè defuncto, Canonici ibidem *Ludevvicum*, Marchionem Misniæ, *Friderici* Filium, Episcopum Halberstadensem XXX. (qui miserè postea periit, (s)) in vitis civibus postulassent, lisque sub iudice penderet, *Carolus IV.* *Theodericum*, dilectum suum, Summo Pontifici specialiter commendavit, effecitque, ut ipse ad cathedram sublimiorem eveheretur, cui religiosè, prudenter & magno cum Ecclesiæ comodo præfuit, ut adhuc ejus memoria in benedictione sit.

(r) Sedit *Minda* VII. annis.

XI. II. Gerhartus II.

GERARTUS II. Comes *Schauenburgicus*, thesaurarius Ecclesiæ majoris eligitur, & confirmatur anno MCCCLXII. ab *Innocentio VI.* Dilatatur Ecclesiæ suam, ex villa *Hukele* (u) pulcherrimam civitatem *Petershagen* fecit, transferens templum parochiale in alium locum. Multa castra oppignorata præfenti pecuniâ redemit, vastata iterum struxit & emendavit, & in omnibus laudabiliter se gessit. (vv) Ipse cum *Adolfo* fratre *Theodericum* de *Marca*, Coadjutorem Ecclesiæ *Ollenbrugenfis*, (x) unâ cum fœderatis suis *Ossenbrugenfis* anno MCCCLXIII. gloriosè vicit. Amici *Schauenburgensium* nostrorum erant *Joannes* Comes de *Hoja* & *Vvedechindus* de *Monte*, advocatus, unâ cum civibus *Mindensibus*. Captus *Theodericus* de *Marca*, multis suorum cæsis & fugatis, deducitur *Mindam*.

Quod

(r) Pro *Vemeding* *Winckelman* L. IV. notit. ver. *Vestfal.* c. 6. p. 568. mavult legere *VVetteding*. Quod vocabulum *Ludovic. Imp.* in privilegio anno 1332. (vid. hist. *Ludovici*) *Frygericht* / *Frystosle* reddidit, (s) vid. *Kranz* L. X. *Saxic.* & L. X. *Metrop.* c. 23. (t) vid. post *Kranz* l. IX. *Metrop.* c. 50. chr. *Magdeburg.* T. III. ter. *Gerh.* Meib. p. 343. (u) *Hokele*, (vv) ideo omnes nobiles prudentiam ejus formidabant, terras & villas, castraque Ecclesiæ ablata perdere timentes, chr. *Schaumb.* n. 518. (x) *Fridericum* vocat *Idem* chr. p. 17. at videtur *Erdman.* chr. *Osnabrug.* & *Kranz* L. X. *Metrop.* c. 4. nec non *chron. Mindensia*.

Quod cum audiret frater ejus *Engelbertus*, circa festum *Petri & Pauli* cum armata manu venit ad portas *Mindenses*, & urbem tribus diebus obsedit, agros nostros, quousque potuit, igne & ferro depopulans. Cum vero plus ultra nihil valeret, mutans ferociam in lenitatem, bona verba dedit, fratremque ex custodia pecuniâ redemit. (y) Verum in medio laudati regiminis cursu raptu aliquo ducitur *Gerartus* noster in terram sanctam. (z) Perluatum dicunt eum à Fratre *Adolfo*, qui comes fuit itineris hujus anno *MCCCLXVI*. At multa Episcopus legerat & inaudiverat de peregrinationibus istis, ingens igitur eum invasit cupido, majoris devotionis excitandæ causâ, (a) ipsa loca coram spectare, ubi natus & passus erat filius Dei. Ille autem auræ maritimæ tantarumque molestiarum minus affluens, mox in oceano animam efflavit eodem anno in vigilia *S. Michaëlis* Archangeli. Frater ejus *Adolfus* ulterius pergens etiam defecit in insula *Cypro* prope *Famagustam*. (b) Cæterum laudes *Gerarti* in compendio cecinit ille:

*Hic est Gerartus de Schomborg, nullibi tardus,
qui cum processit, prudenter singula gessit,
Clerum, Mindentem clavum bene rexit & enses,
oppida construxit, destructaq; castra reduxit.
In mensa Princeps, in militia fuit anceps;
Cur sibi non pœna, sed sit Domino peto cœna.
Sedebat annis quatuor.*

OTTO III. Comes *Milnensis* de *Vertyn*, antea Cantor Ecclesiæ *ma-* XLIII. or-
formatiensis & Decanus *Moguntinus*, Vir doctus & aptus, (c) *Caroli IV.*, ro II.
cujus intimus Consiliarius erat, recommendatione & indulgentia Papæ sine
ordinaria electione sufficitur. Tardiùs certiora de obitu *Gerarti* perlata erant

(E) 2

Min-

(y) consentiê chr. Schaumb. p. 517. Erdman verò l. c. p. 231. contrarium dicit, (z) in magnam suæ Ecclesiæ desolationem, chr. Mind. utrumque. Magnam jacturam & caulam trinititæ dereliquit, Chr. Schaumb. p. 518. (a) quæ est pars fidei, Kranz. L. X. Metr. c. 5. (b) eod. anno, chr. Mind. Piff. l. c. 1366. chr. Schaumb. l. c. anno 1370. Mira narrat Mind. chr. Meib. p. 568. de *Adolfo*, quod nimirum in reditu ex terra S. (at Kranz. l. c. scribit, neutrum, quod cupiebat, pervenisse; & L. VIII. Sax. c. 26. ambo perierunt in itinere in terram Sanctam divisim locis & temporibus Principi *Slavorum* tanquam Capitaneus servicus, & in acie prope *Famagustam* pro gloria Dei fortiter pugnans ceciderit. Principem postea *Adolfum* laniatum divisisse & assâsse, ac postea speciebus aromaticis ad tumbam pulcherrimam repositum *Mindam* translegasse, ubi in templo majori quiescit, (in conventu FF. Prædicatorum *Famagusta* ait chr. Schauml. l. c.) De alio *Adolfo* Schaumburgico cum *Reinoldo* Comite cæso anno 1164, narrat chron. *Slavor.* L. II. c. 4. *Henricum Leonem* desisse mortem ejus, eadem tamen *Slavorum* maximam dolorem ejus mox mitigasse. Ipsum verò mandasse corpus *Adolfi* concidi frustatim & assum conditi opere pigmentarii, quod posset circumferri, & patrii inferri monumentis. (c) moribus, virtutibus, eruditione & ætate plurimum provectus, Kranz. L. X. Metrop. c. 25.

Mindam, ideo citius de eo audiens Imp. praevenire voluit. Aegre tulerunt hoc Canonici, cum non nossent alienae gentis hominem, & quod jura eorum imminuta viderent, postquam verò virtus, doctrina & prudentia *Otonis* penitus iis innotesceret, gestiebant eum videre, & venientem in ipsa vigilia corporis Christi anno Mccclxvii. sollemnissimè introduxerunt cum omnium plausu & júbilo. Sequenti anno indictione sextâ tertio Idus April. regnorum suorum XXII. imperii autem XIV. *Carolus IV.* omnia jura & privilegia consuetudines & immunitates, more Antecessorum, ei confirmat, approbat, innovat, sub Imperialis suae Maj. sigillo. Dat. *Wyenne*, subscribente privilegium, ad mandatum Caesaris, Cancellario. At non constans erat gaudium hoc. Circa festum enim *S. Alexii* mortuus est *hydrope*. (d) Jacet in choro Fratrum Prædicatorum. In morbo isto sæpius repetisse dicitur emphaticum istud: *VIVAM*; quo de *Balthaf. Dunkler* ita:

*Non vixi, aut vivo, vivam, si morte solutus
à facie ad faciem videro, quem cupio.*

*Qui valeam? quid agam? quorsum scrutamini, amici?
Ut vivam, voti est unica summa mei.*

*Sed non in mundo vivam, larva ista peribit,
Vivam, si videam, Te DEUS, ah! utinam.*

XLIV. VVe- **WEDECHINDUS** II. Dominus erat de monte nequam, (*Schalksberg* (e))
dechindus ex Advocatis Ecclesiae nostrae, ejusdem antea Præpositus major, Vir omni
II. laude dignus, (f) qui Ecclesiam in Domino sibi commissam ut animam
suam dilexit, defendens omni modò, precibus, consiliis & armis. Intro-
ductus est anno Mccclxix. VII. Octobr. cum solenni pompa. Anno sequente
Henricus de Herfordia, laboriosus & doctus homo, scriptis etiam famosus,
obiit die *S. Dionysii*, quem *Carol. IV.* postea anno Mccclxxvii. ante majus
altare poni jussit ex ambitu chori, quo jacuerat hætenus. Anno Mccclxxii.
(g) circa festum ascensionis Dominicæ platea pistorum à porta *Weferana*
usque ad *Hellingestratam* cum omnibus ædificiis circa ædem *S. Johannis*,
igne consumta est. Anno Mccclxxiii. *Wedechindus* festum *S. Feliciani*,
Martyris & Episcopi Fulginensis, miraculis tunc famosi, per Dioccesin
nostram celebrari jussit. Eòdem anno *Joh. de Overstede*, Prior Fratrum
Prædi-

(d) Collachrymantibus cunctis, qui magnam sibi spem fecerant de tanta Viri provè-
ctione, *Kranz*, l. c. (e) *Ad. Brem.* l. II. c. 33. vocat *Schalchinburg*, *Aur. cbron. Brem.*
cum *Alb. Stadeasi* & *Kranz*. l. IV. *Sax.* c. 30. *Schalchinburg*, *Helmold*. l. I. c. 17.
Schalcsburg, in *lit. Conradi*, Episcopi *Hildesienfis*, anno 1234. reperitur *Henric. de*
Monte nequam. Sic *Schelm von Bergen* legitur in torneamentum admittus, *Thur-*
niser Buch f. 174. (f) insignis, in utroque statu præstans, in religione non segnis,
in armis strenuus, *Kranz*. l. X. *Metr.* c. 33. (g) *Chr. Mind.* *Pistor*, habet annum
sequentem.

Prædicatorum Mindensium, obit magno cum civitatis luctu. (h) Eodem Otto Schauenburgicus Magnum, Ducem Lunæburgicum, in festo S. Jacobi propè Eckeren devicit, & (nolens tamen) occidit. (i) Serio juraverat Dux Illustris, se velle cum copiis suis in Comitatu Schauenburgico pernoctare, ante vesperum verò occubuerat. Read Ortonem delatâ subrisit. Ut tamen Dux voti sui compos fieret, jussu Comitis vectus est ad templum Golderense Diœces. nostræ, D. Jacobo sacrum. Anno Mccclxxv. die S. Scholastica magna rursus inundatio totam patriam pessundedit, (k) In memoriam rei Monachi in Insula S. Mauritii singulis annis erogant stipem. (l) Versus antiqui sic:

Post M. post tria CCC. post septuaginta quaterq;
Wesera crescebat, Hamelem stratasq; tegebat.

Cum anno Mccclxxvii. Mindam veniret Carolus IV. cum conjuge sua, in conventu Prædicatorum tribus diebus moratus est, & obtinuit Wedeshindus non tantum confirmationem omnium jurium & privilegiorum suorum, sed multa alia, quovis auro cariora. Rogabat nimirum Optimum Regem, quatenus jura, privilegia, literas, gratias, libertates, & donationes, à Divis Imp. & Regibus factas in Ecclesiis, locis, agris, & possessionibus suis, ipsis familiaribus & servitoribus eorundem concessa & concessas confirmare & innovare dignaretur. Cui justæ supplicationi favorabiliter inclinatus, animo bene deliberato omnia & singula in omnibus & singulis eorum sententiis, clausulis, articulis, verborum expressionibus, atque punctis cujuscunque continentia seu tenoris existant, ac si presentibus de verbo ad verbum nominatim forent expressa, nec non usus & observantias, ceremonias, laudabiles consuetudines, & statuta Mindensis Ecclesiæ antiquitus observatas & observata, signanter privilegia per Ortonem I. & II. Conradum II. Henricum II. & III. nec non Fredericum Rom. Imp. & Reg. eis concessa & donata de banno regio, moneta, telonio, macello publico in civitate Minden, & quicquid ibidem ad regiam pertinet potestatem, & de aliis quibuscunque, cum consensu Procerum Imperii, approbavit, ratificavit, & innovavit, supplens omnem defectum, si quis in præmissis, aut eorum quorumlibet obscuritate verborum, sententiarum ac solemnitarum obmissus fuerit quovis modo, non obstantibus quibuscunque legibus & constitutionibus, seu statutis, vel generalibus, seu specialibus in contrarium editis vel concessis. Insuper Ecclesiam cum omnibus familiaribus & servitoribus in mundiburdium & protectionem Imperialem specialiter assumpsit. Si quis hoc privilegium violaverit mille marcarum auri purissimi & gravissimam indignationem Cæsaris & Imperii incurret. Testes erant Gerartus, Hildelemensis, Henricus Ferdensis, Henricus Padebornensis Episcopi, Illustres Albertus Sax. & Lunæburg.

(E) §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

(h) Vid. chr. Mind. Meibom. p. 569. (i) Vid. chron. Schaumb. p. 518. (k) chr. Mind. Pilt. ann. 1373. habet, & Meibom. 1377. (l) Kranz. L. IX. Sax. c. 18.

& Wenzeslaus Opaviae Duces: Borchardus de Hardeck, Gerartus de Hoja, Boszo & Henricus de Scrapelovv Comites, Nobilis Otto Advocatus de Monte, Petrus de Wartenberge, dictus Dechhoff, Imperialis curiae nostrae Magister, Thuno de Colditz, Camerae nostrae Magister, Hinz de Lippia, Albert. de Stey- neberg, Simon de Lippe, Basso de Prizam, Bussiro de Pisken, Alhart de Pusche, Dapifer in Ravensperg, Henricus de Egizelhelm & alii, Dat. Mind. Anno Mccclxxvii. Indict. XV. XV. Kal. Decembr. Regnorum suorum anno XXXII. Imperii XXIII. Mindâ abiit Carolus IV. Biffeldiam, visitans in vicinia Wedechindi Magni, Saxonum quondam Principis, tumultum, quem renovari jubebar. Inde Herfordiam ingressus, ubi teloneum in Petershagen concessit Ecclesiae nostrae. (m) Questus fuerat universus Clerus urbis & Diocesis Mind. Carolo IV. de potestatum secularium malitia, in damnum religiosorum multoties peracta, Rex autem Gloriosissimus in favorem horum sub gravissima sua indignatione & poena quinquaginta marcarum auri purissimi Mindâ anno Mccclxxvii. indict. XV. decimo quinto Kal. Decemb. edictum sanxit, ut à talibus & ejusmodi posthac isti abstineant. (n) Multa etiam Wedechindo controversia cum Senatu Mindensi, contra libertatem & privilegia Ecclesiae agente. Sed talia attentata, omnia & singula, deponi & cassari jussit Carolus Biffeld. XIX. Nov. Regnor. anno XXXII. Imperii XXIII. prout latius habetur in diplomate. (o) Anno Mccclxxxix. grandines, pluviae, & terribiles tempestates agris & oppidis notabilia fecere damna. Struxerat Ericus de Hoja, in praedictum Episcopi, castrum Depenovv, quod crederet, hunc, ob simultates inter eum & civitatem ortas, omnibus viribus nunc esse spoliatum, sed, auxiliante Gerarto Hilleshemensi & Ortone Schauenburgico, civibusque Mindensibus strenue assistentibus, oblesum, captum, & igne deletum est. Simile tentarant milites de Werpe, illique castrum erexerant, Haddenborg dictum, anno Mccclxxxiii. quod itidem destruxit & incendit. Inde proverbium: He hadde ene Borch. E Werpensibus istis Nicolaus erat, qui cum compliceibus suis castrum Raden abalienavit. Belligerabat etiam Wedechindus cum Frederico Brunfwicensi, dubio sine propter meum & tuum, ob controversum jus territorii, quod omnia constat bella. (p) Sedit annis XV. obiit anno Mccclxxxiii. (q) seu tamen sequente. Jacet juxta altare decem millium Milium & SS. Johann. & Pauli. Symbolum ejus: Pugnandum & vincendum.

(m) Vid. Diploma apud Pistor. p. 749. (n) quae generaliter & nimis obscure hic asserta sunt, prolixissime exponuntur in privileg. Carolino apud Eund. Vol. II. num. 22. p. 747. seqq. & annex. hr. Mind. Anonymi, (o) apud eund. dipl. 28. (p) bellum hoc refert chr. Osnabr. cit. p. 237. ad seqv. Otton. & ann. 1384. locus conflictus erat Winhusen, (Winsen) & victoria cessit Brunswicensibus in festo corporis Christi, Chron. autem Mind. Meib. ad tempora Wedechindi tetulit & ann. 1387. quod falsum est. (q) chr. Osnabr. cit. p. 237. & chr. Mind. Pistor.

Annon vita mea atque tua in certamine semper?

Nascimur ad pugnam, pugnaq. finis erit.

Hofes sunt Satanas, mundus, caro, totus & ipse,

Pugnes, at vincas, auxiliante DEO.

Inzens est magni soboles victoria belli,

Vincenti vita pulcra corona datur. A. Schepel.

Post obitum Wedechindi magnus oriebatur dissensus inter Canonicos majoris Ecclesie, septem mensibus Sede vacante. Plurimi tamen laudabilis regiminis Wedechindei, quo de jam dictum est, memores, OTTONEM, pridem Ecclesie S. Mauriti Præpositum in Hilleshem extra muros, tunc verò Majoris nostræ Ecclesie Præpositum, jam nominati Wedechindi Fratrem Germanum, itidem nobilem de Monte, (r) eligunt, nec eos pœnitebit unquam. Cum enim ultimus esset gentis suæ, omne territorium paternum sat amplum Dicecesi suæ, non admodum latè tunc dominant, liberaliter contulit, hoc tamen pacto, ne castrum & dominium tom Berge ulli unquam hominum oppignoretur ad alienos usus: item quòd servi, litones, coloni, & incolæ istius domini, si gverra oriantur inter Episcopum & civitatem Mindensem, ex tunc ab omnibus iis exempti esse debeant & alieni, & quod istud castrum pro residentia Episcopi sit, qui pro tempore fuerit. Valde beneficus & mitis erga civitatem Mindensem erat, quam specialiter dilexit. Epitaphium ejus positum est tale:

Conditur hac tumba &c. (f)

Jacet in choro Ecclesie majoris ante summum altare. (r)

WILKINUS, aliis Wilhelm. dictus, (u) ex militari gente de Busche, (w) & Præpositus antea Ecclesie majoris, non inutilis Antistes, tranquillæ & solitariae vitæ amator, in precibus & piis contemplationibus dies suos consumpsit. Communissima ejus vox: *Sic transit gloria mundi.* Sedisse dicitur annis tribus cum dimidio: (x) at vix unus fuerit. (y) Jacet ante altare S. Petri in medio Ecclesie majoris.

Quisquis amat mundum, mihi dic, quæ præmia reddat?

Et necat, & ridet pessimus iste nequam.

Fumus uti transit: sic mundi gloria transit;

Stercus & umbra, tibi quicquid in orbe placet.

Transcat

(r) non de Minda, Kranz. L. Metr. c. 51, (f) affert idem Meibom. in not. ad chron. Schaumb. p. 548. & Erdman. in chr. Olnabrug. p. 238. manum verò mutuumque chr. Mind. Meib. p. 570. (t) 1398. habet chron. Mind. jam cit. u) Kranz. L. XI. Metr. .24. est XLVI. eique Marquardum anteposit, (w) Boken habet chr. Mind. Meib. Busche. ut in Pistorian. (x) in chr. Mind. utroque, (y) ultra electionem non est profectus, Kranz. L. XI. Metr. c. 32.

*Transseat ergo immundi fallax gloria mundi,
delicium, IESU, gloria, spesq; mea.*

A. Schepel.

XLVII.

Marcwartus,

MARCWARTUS, nobilis Suevus de Randeck, (z) non eligebatur canonicè à Capitulo, sed missus à Bonifacio IX., acceptus tamen & introductus pomposè anno MCCCXCVIII. cum Vir esset eximius, pollens prudentiâ, auctoritate & dexteritate. (a) Mox autem ad cathedram Constantiensem evocatus, quæ pinguior, & ob patriæ viciniam, Marcwarto gratior; nondum (ut ajunt) completo triennio, (b) quod tamen vix credo, (c) nobis valedixit. (d) Semper in ore habuit istud: *Ora & labora.*

*Stant sub jactura Domini praecepta salutis,
hac servasse pius quicq; tenetur homo.*

*Ora, non ora tantum, verumq; labora,
divelli haud possunt, & labor atque preces.*

*Ora constanter, ferventer itemq; labora,
in precibus nostra est atque labore salus.*

A. Schepel.

XLVIII.

Otto IV.

OTTO IV. Comes de Retberg, iterum sine electione à Papa datus. Opposuit se Canonici hujusmodi repetitis ausibus, cum in summum praedictum privilegiorum & libertatis Ecclesiae cederent. Non tenebantur enim quemcumque intrusum ad Papae beneplacitum pro suo agnoscere, sed legitime tantummodo electum. Otto autem innitebatur bullae & fulmini, quod erat annexum. Mansit igitur in cathedra, nec male ei praesuit. (e) Anno MCCCIII. Bernartus, Comes de Lippia, cepit Heinricum Brunsvvicensem, eumque in castrum Falkenberg deduxit, & durius aliquando habuit. Promittit igitur ille pro redemptione centum milia aureorum, datis Comiti obsidibus, & facto prius juramento corporali. Liberatus ergo. Sed abiit ad Rupertum, Romanorum Regem, & obtinet ab eo bannum imperiale, à Papa etiam grandia fulmina contra Bernartum Comitem, ejusque foederatos. Tandem solvit Dux quindecim milia florenorum, bellumq; novum indicit Bernarto, capitque castrum Polle ad Wilara. Res verò per arbitros transacta. (f) Sedisse dicitur tribus annis: at fortè plures erunt.

Jacet

(z) Rindeghen, id. lib. cit. e. 13. de familia Randeck vid. fragmenta in chron. Constantiensi apud Pistor. p. 683. (a) Vir primarius consilio & manu, Kranz. l. c. (b) & tamen in chron. Constant. l. c. anno 1398. Episcopus ibidem LXIII. creatus dicitur, Bucel. Germ. Sacr. P. I. p. 6. LXXIV. est mortuus anno 1400. seu juxta alios 1408. prius assertit Bucelin. l. c. (c) non est diu permissus illi (Mind.) Ecclesiae, statim translatus ad Constantiensem, Kranz. L. XI. Mett. c. 13. (d) tempore nostris cum nimia indignatione exorsum dicit chron. Mind. Pistor. (e) majori Pontificatu dignus Kranz. L. XI. Mett. c. 32. (f) vid. chr. Schaumb. cit. p. 20. & not. Meibom. p. 548. Kranz. L. XI. Mett. c. 7. & L. X. Sax. c. 24.

Jacet in summo templo ante altare S. Petri. (g) Verbum ejus quotidianum:
Patienter, sed constanter.

*Quicquid agis, constanter agas, & respice finem,
 ni constans fueris, premia qua fuerint?*

*Mundum atque infernum constans patientia vincit,
 constanter, vin' tu vincere, discere pati.*

*Vincentem constans patientia sola coronat,
 constans & patiens, quartus ut Orto fuit.*

A. Schepel.

WULLEBRANDUS, Comes de Hallermund, (h) antea Abbas XLIX.

SS. Mart. Stephani & Viti in vicina Corbeia, prudens fervensque in religione, *Wüllebrandus*, vigilans & discretus in omni actione sua, ideò imis & summis gratus. (i) Circa annum Domini MCCCCVII. (k) electus, in spiritualibus & temporalibus optimè præfuit. Abstulerant ferociores Nobiles, nec Deum nec Ecclesiam timentes, Antecessoribus suis multa bona, prædia, c. Æra, villas, decimas, jura & immunitates. Nec vindicabant has injurias aut negligentes vel impotentes Domini. *Wüllebrandus* verò repetebat ablata sua, & cum sponte reddere nollent isti, armis invasit eos & devicit feliciter. (l) Sic *Werdehusum* (m) reddidit *Bernartus* (n) de Lippia, *Reinebergam* *Nicolaus* de *Teklemborg*, *Roden* *Johannes* *Boccius*, (o) alii alia. Cùm verò heroico animo ipse in aciem procederet, & cum spoliatoribus Ecclesiæ confingeret, ita vulneratus est in facie & alibi, ut fœdæ remanerent cicatrices, (p) magna tamen animositatis signa. Non frustra enim portabat gladium suum, sed pro honore Dei & salute Ecclesiæ semper acuit eum. Rectè igitur cantillabant:

**Iste ist gekommen in dit Land
 van Hallermont Biskop Wüllebrant /
 de hefft gebracht over ein
 Roden / Reineborg und Wedekenstein. (q)**

(F)

Et

(g) quot annis sederit, *Kranz*. l. c. nesciit, discere tamen potuisset ex utroque *chron. Mind.*, quæ dubio sine vidit. (g) veneno intoxicatus, *chr. Mind. Pistor.* (h) non *Hallermunt*, *Buccl.* l. c. p. 31. a. (i) doctus & religiosus, inq; agendis publicis negotiis admodum idoneus, *Tithem. L. IV. de Vir Illustr. O. B. c. 254.* religione & natu primarius, *Kranz. L. IX. Metr. c. 42.* Vir bene meritus, *Buccl. l. d.* (k) non 1400. ut *Pideritius* vult, *Part. II. chr. Lippienf. p. 537.* *Svrat.* in *chr. Vallis Dei* ad ann. 1408. refert cum *chr. Huxar.* à nobis edit. (l) Durum & difficile est, Viros militares sub leges mittere. Non cedunt suasionibus, subtractione proventuum redigendi sunt ad qualemcunque ordinem. *Kranz. L. XI. Metr. c. 42.* (m) *Vvedekensche* *Kranz. l. c.* *Vvedegerstein*, *chr. Mind.* utrumque, *Vvedeken* & *Vvedegenstein* *chr. Osnabr. Erdman. Wedekhusen Buccl. l. c.* (n) *Simon*, *chr. Mind. Meib.* (o) armiger *Dioecel. Osnabr.*, *Erdman l. c.* (p) instar, piscis astiti, *chr. Mind. Meib.* ut etiam *Hamelman L. II. de famil. emort. p. 115.* ipsum leprosum dixerit. (q) imagini *Wüllebrandi* castra hæc appicta sunt, *chr. Osnabr. Erdman.*

Et sanè nobiles mansuetiores facti maximè timebant eum, & majori reverentiâ posthac prosequerentur Ecclesiam. Narrantur varia de eo acta cum *Johanne Presen.* (r) Sed loquax & mendax fama semper addit exaggerationes suas. Nolo singula repetere. Profectò pedum & ensium pro bonis contra malos summâ prudentiâ & discretione tulit Venerabilis Pater, & si non omnia, plurima tamen bene fecit, & ex usu Ecclesiæ suæ. Verùm cum ista nota sint omnibus, ego tacebo. Utinam verò clades ista urbi non contigisset! (s) Prædecessor ejus *Bruno* (t) construxerat monasterium Ord. Bened. extra muros in *Insula* in honorem *S. Mauriti.* Cùm verò successu temporis ob inundationes, fures & alias injurias boni Fratres nec possent nec vellent diutiùs ibi manere, nec quoque consultum esset, ipse *Willebrandus*, cum consensu Capituli sui, anno MCCCCXXXV. Dominica *Latare* cum omnibus rebus suis in urbem ad *S. Simeonem* transtulit, (u) ubi strenuè famulantur Deo. Multas etiam reliquias satis pretiosas ex *Corbeia* sua Ecclesiæ nostræ attulit, cum consensu Fratrum ibidem, ut ipse Magister caritatum mihi dixit. Obiit optimus Pater, de omnibus specialiter meritis, summus meus benefactor, morbo repentino, (vv) & jacet in summo templo ante altare *S. Petri.* (x) Quiescat in pace! Sæpius dixit: *Cernit Deus omnia vindex.*

*Omnibus in rebus tuis sincerus & æquus,
omnes affectus sint sine labe tui.*

*Adstat enim custos: cernit Deus omnia vindex,
Hunc Argum in mundo fallere nemo potest.*

L. Alber-
tus,

Modernus Antistes, Princeps, Pater & Dominus noster est *ALBERTUS*, Comes de *Hoja*; sed cùm nullus ante suum funus beatus dici possit, vitam ejus aliis describendam relinquo, (y)

EPI.

(r) vid. latus chron. Min. J. Meibom. & chr. Osnabr. cit. ad ann. 1415. (s) dubio sine intelligit illam in campo *Waltbensch-Warcl* / seu *Warsch Bi&co*, factam anno 1434. juxta chr. Mind. P. st. (t) vid. hist. ej. & chron. Bergense Meibom. p. 15. (u) l. c. (vv) apoplexia, chr. Meib. Mind. (x) sedisse dicitur annis 30. mens. 2. seu 3. chr. Mind. utrumque, an verò secundum *Bucel. l. a.* & chr. *Pistor.* anno 1437. obierit, dubium est. (y) Interim bene multa de eo vid. sis in chron. *Erdmanni* cit. ad ann. 1420. & in chr. Mind. Meibom. p. 571. Næ pessimè audit apud *Kranz. L. XI. Metr. c. 53.* & *Bucel. l. c.* Ceterum cùm cœnobium *Möllenbeccense* prope *Rintelium*, in honorem *S. Dionysii* fundatum; (vid. hist. *Drogomis* & *Kranz. L. III. Metr. c. 8.* ac chr. Mind. Meib.) anno 1441. (non 1400. *Spangenberg. L. V. chr. S. haumb. c. 23.*) post *Canonicas* sub Eo exceperit *FF. Regulares Ord. Augustin.* *Kranz. L. XI. Metr. c. 53.* quorum primus Prior erat *M. Joann. de Huxaria*, Doctor celeberrimus, vid. chron. *Oldenburg. Archi-Comit. T. II. rer. Germ. Meibom. p. 170.* ne nescias velim, A. L.; me de hoc illustri cœnobio integrum chronicon Cuy Ois editurum.

EPILOGUS.

Hæc ego privatim sum commentatus in usum,
 res patriæ gestas ut cunctas ordine scirem,
 & prodesse queant & delectare vetusta.
 Si nunc posteritas ausus laudaverit istos,
 gratum est; sin: dulci patriæ servire decorum.
 Bussio, quod potuit, fecit: Mindensia facta
 atque Wartenstedium semper meminisse juvabit,
 seu bona, vel mala sint. Oculis sapientiæ, & amplum
 fortunæ pandunt nobis Veterum acta theatrum.
 Bestia, non homo, sit, patriæ qui facta tacebit,
 sola etenim cunctos in se comprehendit amores.
 Hoc dicit Bussio, sic Wartenstedius inquit.
 Tu, quicumque legis, meliora precaberis illi.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

CUJUS

*Numeri non paginas, sed Præsules designant, seu numeros
 marginales istos indicantes.*

A Delbertus	VI.	literæ ad Abbatem Corbeiensem	
Adolfus Schaumburgicus quiescit in infula	XXIII. XXV.	Anser candidus inaugurat Mindam, Pro- log.	ibid.
transfert monasterium	XXIX.	Aqua in vinum mutatur	XXVII.
trium cœnobiorum		Argentifodinæ in Diœcesi Mind.	ibid.
fundator	ibid.	Belzeren Miles	XXIX.
Advocatia Hamelensis	XXXII.	Bernardus Episcopus	VII.
bellum ob eam	ibid.	Lippiensis capit Hentic. Brun- svicens.	XLVIII.
Advocati de Monte	XXXVIII.	Borchartus Hyddinge visum reddit Fol- quino	XXXV.
castrum suum recuperant	ibid.	Borderensia bona	XXXIV.
Albertus Episcopus	L.	Bokelo castrum	XXXIX.
Angeri pagus	XVII.	perfidè traditur Schaumburgico ib. (F) 2	Bru-
Anno reliquias multas colligit	XXVI.		

INDEX RERUM

Bruning. ob contemptum reliquiarum puni- tur	XXVI.	Cuno	XXXIII.
Bruno	XVI.	Decima in Bischofshagen	XXVIII.
ex Santerlebiolorum gente	ibid.	Depenow castrum	XLIV.
monasterium S. Mariæ perficit & consecrat	ibid.	diruitur	ibid.
fundat monasterium in insula	ibid.	B. Ditmarus	XXVII.
fit paralyticus	ibid.	aquam in vinum mutat	ibid.
translatus ex insula ad Ecclesiam majorem	XXXVI.	Colector Cæsaris	ibid.
Carolus IV. omnia Mindensia jura & pri- vilegia innovat & confirmat	XXI. XLIII. XLIV.	Dominicanorum Mindensium origo	XXVII.
Mindæ est	XLIV.	habitatio	XXIX.
abit Bilefeldiam	ibid.	templum consecratur	XXXII.
& Herfordiam	ibid.	primum Capitulum Mindæ	XXXIV.
visitat Wittekindi M. sepul- crum	ibid.	secundum	XXXVII.
Castrum in capellam mutatur	XXV.	multa accipiunt privilegia	XXXIV.
Reineberg	XXIX.	& domum	ibid.
Hojanum	XXXVI.	Drugo	V.
in monte nunquam oppigno- randum	XLV.	monetam & mercatum accipit in Widenbrügge	ibid.
fit sedes Episcoporum Mindensium	ibid.	Ecclesiæ Mindensis consecratio	XVII.
Clerus Mindensis defensio	XLIV.	fori instauratio	ibid.
Comes de Werbe	XXVI.	Idenhusana	XXIII.
Comitum Hojensum origo	XXVII.	Honrodana	XXVI.
Comites Eversteinii cis-Rhenani	XXXII.	Collegiata S. Joh. Bapt.	XXVII.
Comitia Steinyvedensis	ibid.	S. Simeonis	ibid.
Conrad. Imp. multa dat & confirmat	XV.	Hamelenis vetustior Mindensium	XXXII.
I. Episcopus	XXIX.	secundaria post Min- dentem	ibid.
II. Episcopus	XXXVI.	privilegium	ibid.
Abbatis Corb. responsum ad Annonem	XXVI.	Mindensis dissensio	XLV.
		Engelbertus	XVII.
		de Marca vastat Mindam	XLII.
		Epilogus chronici	L.
		Etembertus	I.
		Evergillus	IX.
		Eversteinii Comites cis-Rhenani	XXXII.
		Fal-	

ET VERBORUM.

Falkenberg castrum	XLVIII.	II. Episcopus	XXVIII.
Folcmarus molestus	XVIII.	Bogener, Comes Oldenburg.	XXXII.
Simoniacus	XIX.		XLIV.
miserè perit	ibid.	de Herfordia	XLVIII.
Folquinus	XXXV.	Brunsvicensis captus	XLVIII.
visu privatur	ibid.	quâ conditione dimis-	ibid.
restitutus	ibid.	sus,	ibid.
Friderici I. Imp. privilegia Mindæ data		quid postea fecerit	ibid.
	XXVI.	Heribertus de Mandelslo fit	Dominica-
Frygrafii Mindenses	XXXIX.	nus	XXXVI.
Gehlenbeck	XXIV.	Hilburgis varias fundat Ecclesias	V.
Geinhufen	XXXIV.	& monasterium Visbeckense	VIII.
Gerhard, I. Episcopus	XL.		
Gerhard, II. Episcopus	XLII.	Hostia miraculosa, Prolog.	
laudabiliter rexit	ibid.	Hükeli villa	XLII.
hostium victor	ibid.	Incendium Mindense	XVII. XXXVII.
abit in terram sanctam	ibid.	seq.	
obit in itinere	ibid.	Indulgentiæ	XVI. XXXII.
laudes ejus	ibid.	Iko fundator Ecclesiæ S. Simeonis	XXVII.
Gotfredus Episcopus	XXXVIII.	Inundatio	XXXIX. XLIV.
Gottschalcus	XXI.	Joannes Episcopus	XXXI.
Gorgonii brachium datum	XXIII.	Kagelmünde	XLI.
Haddenburg castrum	XLIV.	Kemmium prædium	XV.
Haleri Villa	XLI.	Landwardus	XI.
Hamela emta à Mindensi	XXXII.	multa obtinet ab Ottone	ibid.
advocatia ibidem	ibid.	M.	VIII.
bellum ob eam	ibid.	Lidarius	XXVII.
cum Minda concordia	ibid.	Lösa prædium	XXVII.
Hartwardus	II.	Loshugeri (seu Lashugeri) donatur	XVII.
Helmwardus	X.	Lothen	XXVI.
Henricus S. confirmat privilegia Min-		Lübbecke fit oppidum	XXXV.
densia	XIV.	accipit stellam pro insigni	ibid.
uti niger Henric.	XVI.	Ludewicus Episcopus	XXXIX.
IV. dat prædium	XVII.	liberalis & diligens	ibid.
confirmat jura & bona			
Ecclesiæ	ibid.	(F) 3	condit
I. Episcopus	XXIV.		
obit Bursfeldiæ	ibid.		
Leo dat curiam in Lothen	XXVI.		

INDEX RERUM

condit monasterium Wolfro-	XXXIX.	S. Martini Mindæ XV. XVI.
num		S. Mariæ ibid.
& castrum Bokelo,	ibid.	in insula XVI.
potest Frygravios ordinare	ibid.	transfertur in urbem
Ludolfus Episcopus	XXXVII.	XLIX.
bellum cum Sim. Lippisenfi	ibid.	Kaminadense consecratur
		XVI.
victor ejus est	ibid.	in Werder XXII.
struxit ædes Canonicorum	ibid.	in Leveren XXIII.
Majorum ignavia	I.	Schinnease XXIV. XXV.
Mandradas	XI.	Luccense XXIV.
Marcvvardus	XLVII.	in Bischofode XXIX.
vocatur Constantiam	ibid.	transfertur ibid.
Mendicus miraculosus	I.	in Old-Rinteln XXX.
Meinvvartus primus Prælatus S. mauritii		tria fundat Adolf Schaum-
in insula	XVI.	burgicus ibid.
Mervvintha pia matrona	VIII.	varia fundata ab Hilburge
Milo	XII.	V.
variarum præbendarum autor	ibid.	in Mariense XXXIX.
Minda unde nomen habeat?	Prolog.	in Vlote XXXI.
Ecclesiæ hujus origo	ibid.	in Lothen XXXII. XXXVII.
Mindervalt	XXXII.	in Falckenhagen XXXV.
Minoritæ quando cœperint Hanoveræ		Egenstorpen XXXVII.
	XXXVI.	XXXIX.
Mirabilis Miles	XXV.	Walfrondense XXXIX.
Mirabelebrock	ibid.	Moneta & mercatus V. XII. XV. XXXI.
Miraculum Wittekindi	Prolog.	Mons nequam XXXVIII.
cum reliquiis	XXVI.	Nienhus castrum XXX.
Eremberti	I.	destructum XXXIX.
Monasterium Wunstorp	III.	Odalricus XX.
Möllenbecc.	V.	Otto M. multa dat Mindæ XI.
Visbeccense	VIII.	II. dat & confirmat multa XI. XII.
portentum in conservatio-		III. idem facit XII.
ne hujus	ibid.	primus Episcopus XXXIV.
in Overkercken	ibid.	acquirit Dominicanis multa
	XXII. XXVI.	privilegia ibid.
Walsford	XI.	fecit pontem super Wisera
in monte Wedegonis	XII.	ibid.
transfertur Mindæ	XIII.	& murum ibid.
		secun-

secundus Episcopus	XLIII.	Reliquias colligit Anno	XXVI.
à Papa missus	ibid.	S. Mar. Magdalena	ibid.
gratus tamen	ibid.	harum contemtor punitur	ibid.
obit	ibid.	Pauli Eremitæ	XXXII.
tertius Episcopus	XLV.	Santford Sylva	XXXVII.
omne patrimonium donat		Sedemund	XXXII.
Ecclesiæ suæ	ibid.	Schalksberg	XXXVIII.
certis conditionibus tamen		Sigeberrus multa confert bona	XV.
	ibid.	fundat monasterium S. Martini	ibid.
quartus Episcopus	XLVIII.		ibid.
de Nyenhus apostata	XXXVIII.		S. Mariæ ibid.
Schaumburgicus Lüneburgicum		bona omnia ejus confirmantur	ibid.
vincit	XLIV.		ibid.
Overstede (Joann.) obit	XLIV.	Sigwartus	XXIII.
Pestis	XL.	multa confert	ibid.
Petershagen castrum conditum	XXXVIII.	Sylva Mindæ datæ	XII. XV.
Episcoporum Mindensium se-		Slotterburgense castrum conditur	XXXIX.
des	ibid.	Steigeberg castrum	XXXVII.
civitas	XLII.	Steinwede	XXXII.
teloneum ibi concedit Carol.		Comitia ibidem	ibid.
I V.	XLIV.	Theodericus primus	III.
Platea pistorum igne perit	XXXVIII.	martyr.	ibid.
	XLIV.	fundat monasterium Wun-	ibid.
Pluvia, grandines &c.	XLIV.	storp.	ibid.
Polle castrum captum	XLVIII.	secundus	XIV.
Pons super Wiseram à quo structus		tertius	XLI.
	XXXIV.	variis in locis Episcopus	ibid.
Pückeburg	XXXVI.	Carolo IV. carus	ibid.
Raden castrum	XL.	laus ejus	ibid.
abalienatur	XLIV.	ArchiEpiscopus Magdeburg.	XLI.
recuperatur	XLIX.		
Ramwardus	XIII.	de Marca, Coadjutor Os nabru-	
Præpositus fundator Ecclesiæ		genfis captus	XLII.
S. Joann. Bapt.	XXVII.	Therwyf pia Virgo	XII.
Reformatio Ord. Benedictini	XXIV.	Todenhufen	XXIX.
Reineberga	XXX. XXXI.	Turres in novo castro	XXXI.
recuperatur	XXXIV. XLIX.	Valim pagus	XV.
partem ejus accipit Os nabru-		Vallis benedicta	XXXI.
ga	XXXVIII.	liliorum	XXXV.
Reinwardus	XVIII.	Vemeding	XLI.
		Vicelinus	

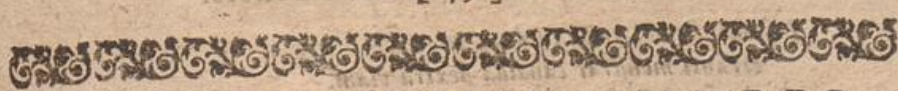

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Vicelinus	XXV.	Wendehusium	XLIX.
Direbullenstrat	XXIX.	Wernerus	XXV.
Walnen villa	XLI.	Werpe Milites	XLIV.
Wedegonis castrum fit claustrum	XII.	Wichbelder Dioces. Mind.	XXXI.
transfertur Mindam	XIII.	Wilhelmi Imp. privilegium	XXXII.
Wedelo	XXII.	Episcopus	XXX.
Wedekindi miraculum	Prolog.	de Bødensleve	XXXVIII.
fit christianus	ibid.	Wilkinus	XLVI.
primus Episcopus	XXXII.	Wulfarius	IV.
victor Hamelensium	ibid.	Wüllbrandus	XLIX.
& Lüneburgensis	ibid.	multa ablata reddit Ecclesie sue	ibidem.
de monte fundat monasterium		an leprosus fuerit?	ibid.
Lothense	XXXIII.	foedas habet cicatrices,	ibid.
secundus Episcopus	XLIV.	transfert monasterium ex	Insula
festum S. Feliciani celebrari		in urbem	XLIX.
iussit	ibid.	multas affert reliquias	ibid.
Magni sepulcrum visitat Carol.		fit apoplecticus	ibid.
IV.	ibid.	Wunstorpium	XXXI.
controversie cum Senatu	ibid.		
bellum ejus cum Frid. Brun-			
svicensi	ibid.		

WEDE-

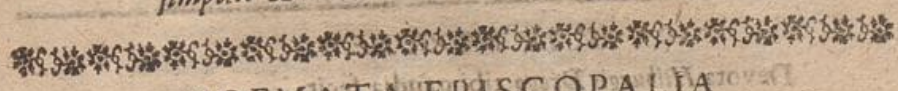

WEDECHINDI DULDORPS,
VICARII,

in
VENERABILES EPISCOPOS
MINDENSES
POEMATA.

WEDECHINDUS AD LECTOREM:

Hæc quicunq; legis, nostri meminisse rogatis,
esse pia volumus simplicitatis opus.
Ordine Pastorum vitas narrabo Tuorum,
Minda, brevi, in culto, & simpliciore stilo.
Tu, Sincere, Patrum cineres venerabere, Lector,
simplex & rectus nam ferè quisque fuit.

POEMATA EPISCOPALIA

I. IN EREMBERTUM.

S Anctæ Patres, sancti quos Tu molire, labores
adificans populam, lacrificansq; Deum.
Nunc in luce Dei lucem. Westfalia, cernis
Lucifer est ortus, Minda beata, tibi.
Gloria in excelsis Domino! tibi gratia Presul,
Eremberte tuus dignus honore labor.

I. Erember-
tus-

II. IN HARTWARDUM.

Plantas, evellis, feliciter omnia! vinum
atque oleum præbes. Eja cuique suum.
(G)

II. Hart-
wardus.

Infir-

*Infirmos firmas, rectâ tu ducis euntes,
erranti monstrat candida dextra viam.
Sic bonus es Pastor, Pater optimus, omnia fecit,
qua facit, in Domino, & sic bene cuncta facit.*

III Theode-
ricus I.

III. IN THEODERICUM I.

*Dives es in Domino, Dirice, quid amplius optas?
has tibi num prado præripit ullus opes?
Vidisti, vicisti hostes: generosa triumphat
mens semper, clypeus cujus & umbo Deus.
Non adimit, sed dat tibi gens Nordmannia vitam;
quis mæret, palmam si bona pugna meret?*

IV. Wulfar-
rius.

IV. IN WULFARIUM.

*Devotus sapiens & circumspèctus ubique
sparsisti verbi semina pura Dei.
Fervor in ori tuus cunctis & fervor in actis,
in puro magnus fervor amore Dei.
Nil potuere lupi: pepulit tua clava rapaces,
Wulfarius mitis Pastor ovisque manet.*

V. Drogo.

V. IN DROGONEM.

*Devota Hilburgis Drogo tibi gaudia fecit,
cùm pareret lobolem fertilis illa piam.
Templa novem raro zelo quæ condidit, atque
Cuique dedit satis. En! posteritatis opus!
Otto tibi ptimo concessit splendida jura,
sic tuus è tumulo (crede,) micabit honor.*

VI. Adel-
wertus.

VI. IN ADELWERTUM.

*Sunt homines pravi, sunt pessima tempora, vivis
qua, Adelberte, vasa. Sed meminisse juvat.
In cineres collapsa jacet Germania tristis,
planctus & lachrymas angulus omnis habet.
Tu tamen in sancto constanter munere ferves,
& sancto tepidos exspuis ore tuo.*

VII IN BERNARTUM.

Hostis habet muros: lacrymæ & suspiria surgant?
vincunt atque preces, Mars futiose, tua.
Sursum corda Viri! cædentes jam cecidère,
fordibus & proprio in sanguine quisque gemit.
Redde Deo grates, Bernarte, ut júbila fiant?
à Domino auxilium, non aliunde, venit.

VII. Bernartus.

VIII, IN LIDARIUM.

Cænobium Visbeck Heleburgis condidit, atque
exustum instaurat denuo Minda. Notes:
Lapse sunt stellæ, cum Sol altissimus esset,
desuper in flammis Overkercke crepat.
Casus virginibus: nec surrexisset honesta
ni Mervvinda suas sponte dedisset opes.

VIII Lidarius.

IX. IN EVERGISUM.

Est nihil in factis de te Evergise, quid obstat?
quòd satis officio feceris usque tuo,
Scimus, & hoc fidi sero transcribimus ævo,
cujus in ore tuus, *Candide candor erit*
Omnia corrodit, lapides ferrumque? vetustas.
sola manet, putà, gloria, mente fueas,

IX. Evergisus.

X. IN HELMWARDUM.

Extollant alii sublimia facta suorum:
simplicitas astu per - mihi - mixta placeat.
Helmwardus bonus est, devitans nomina longa:
cui quoq; dic sodes, mucida pompa bono?
Indiget haud virtus titilis gravioribus: ergo
dicere, sat nobis, Tu Reverendus eras

X. Helmwardus.

XI. IN LANDWARDUM.

Otto tibi; jura & baculum Dignissime, mittere,
innovare & firmare mente manuq; tua.
Donat Mandradus Lubegau, acceptabile munus;
nascitur & Walsford, nobile cænobium.

XI. Landwardus.

Si n.

(G) 2

*Sunt bene, sunt bona, que facis omnia, Præful amande,
sic mihi curator tu regionis eras. **

XII. Milo.

XII. IN MILONEM.

*Milo, pius miles; bona tu cerdamina certas,
hosteq; prostrato magna tropæa facis.
Cæsaribus gratus: tu maxima jura potitus;
auxisti studio semper ovile tuo.
Eja! bonum factum. Tua præmia, serve fidelis,
sunt laus in terra, gratia magna Dei.*

XIII. Ram-
vvardus.

XIII. IN RAMWARDUM.

*In claustrum castrum Wedegonis Milo reformat,
sanctis Virginibus dans, Benedicte, tuis.
Ramvvardus post in nostram quod transtulit urbem
mente bonâ facto præcipitante tamen.
Sic titubas, Pater optime: verum quis sine navis?
non est sanctus, qui non aliquando cadat.*

XIV. Theo-
dericus II.

XIV. IN THEODERICUM II.

*Grande Dei donum, Præful laudabilis: omne
in virtute bonum, ac in pietate salus.
Si dives fieri cupias, si relligiosus;
mens etenim proba non est sine devitiis
Nil dico, Tiderice, tamen de te omnia dicam,
Tu Dit-rick nobis, tu Theodorus eras.*

XV. Sige-
bertus.

XV. IN SIGEBERTUM.

*Acquiris Sponsa mansos & prædia multa,
villas & sylvas optima quæq; Sacrum
Cænobium fundas Martini largus in urbe,
cepisti Sanctæ Virginis atque domum.
Sub te quid? per Te gens Schauenburgica nata est.
Omnibus hinc carus Solis ad instar eras.*

XVI. Bru-
no.

XVI. IN BRUNONEM.

*Tu totus bonus es: consummas fana Maria;
tu bene Martino, & cûique reapse facis,
Landvvard, der des Landes wartet.

S. Mau-

S. Mauritium inducis, dabit *Insula* plausum:
atque *piam* reddet, *Minda*, tibi sobolem.
Deficiunt equidem vires atque omnia membra,
Tu tamen aureolus *Pastor* es atque *Pater*.

XVII. IN ENGELBERTUM.

Es jubar *Ecclesia*: Te summus & imus honorat:
dat *Lofam* *Heinricus*: *Minda* sed ustra jacet,
In cineres collapsa suos; *Rex* damna rependit
curte aliquâ instauras mox tamen *Ecclesiam*,
Atque *Johannæum* templum; laudis satur, omnis
atque laboris, abis angelus angelicè.

XVII, En-
gelbertus,

XVIII. IN REINWARDUM.

Purus eras purâ *Dnminum* Tu mente colebas,
formabas *puro* pectora *pura* Deo.
Impurus *Folkmarus* erat, detonsor ovilis,
non *Pastor* sancto *riste* lupus stabulo,
Qui purè fidit *Domino*, fervatur ab illo,
pura Dei tua nâ gloria cura fuit.

XVIII.
Reinward-
us.

XIX. IN FOLKMARUM.

Ingressus, *progressus* & *egressus* malus ergò
Tute malus peior pellimus, ohe!
Vindex *Gorgonius* mediâ, ce nocte *peremir*,
non poterat siquidem *crimina* tanta pati.
Vos *Simoniaci* intrusi, spectate *cadaver*,
Qui, *niger*, à *recta* *janna* aberrat, erit.

XIX. Folk-
marus.

XX. XXI. IN ODALRICUM GODESCHALCUM.

Annales, *Ulricè* tuos siluère labores,
haud etiam in chartis sunt, *Godesch* *alce*, tui.
Non tamen est dubium, fuerit quin *tessera* *vestra*:
Lex, *Rex*, *grex*: tria quæ nomen ad astra vehunt.
Nesciatast *mundus* *pia* facta & omnia *vestra*,
sufficit, in *cœlis* quod modo *scitipra* fient.

XX. XXI.
Odalricus
& Gode-
schalcus.

XXII.
Wedelo.

XXII. IN WEDELONEM.
Augustine, tuis sociis dat regula nomen,
At juxta canones vivere non placuit.
Amotis igitur fruges consumere natis
Werthera virgineum substituisse chorum
Mavult, desuntis ex Overkerke puellis,
Devote servit nocte dieq, DEO.

XXIII.
Sigvvardus.

XXIII. IN SIGVWARDVM.
Omen inest: pulcrum tibi dat benedictio nomen:
Sat Segvvarde, tibi, si benedictus eris.
Aut tibi num bellum fecit victoria nomen?
Victor, io! Victor! tu Segvvarde mihi,
Tu, Benedicte, potes florentia cernere templa,
Omnia tunc bona, si religio bona sit.

XXIV.
Henricus.
I.

XXIV. IN HEINRICUM I.
Misit Mauritio Henricum Bursfeldia nostro,
At mox Postorem reddidit ille Petro.
Et Schynnæ & Luccæ sub eo sunt condita claustra,
Fratribus in Gehlnbeck curia magna datur.
Est bonus & gnavus: qui tandem sponte resignat,
Matris ut in gremio mollius ossa cubent.

XXV.
Wernerus.

XXV. IN VVERNERVM.
Successit Werner, Præful venerabilis, atque
Egregius quicquid dixerit invidia.
Ex castro format Mirabilis este capellam.
Wernerus Schynnæm dedicat ipse sacram.
Non est, quod congè memorent tua nomina facti,
Æternum nomen qui bene fecit, habes.

XXVI.
Anno.

XXVI. IN ANNONEM.
Suscitavit Sanctis cumbustis Anno recentes,
Commoda & Ecclesia, promoveet ille sua.
Perdita lux, quâ non benefecerat, luna suorum
Atque DEL cura est: unica meta DEUS.

*Hunc dederat nobis Gens Blankenburgica Sanctum:
Quid multis? totus Vir sine labe fuit.*

XXVII. IN DIETMARUM.

XXVII.

Dietmarus.

*Ex unda vinum fecisti: quartus & Otto
Eligitur per Te: pulcra fodina darur
Argenti abs Heinrico: plurima templa struuntur:
Neundorp Martino consecrat omne Simon:
Edem Ramvvardus qonavit in urbe Joanni,
à largo Simeon sumsit Ikone tuam.*

XXVIII. IN HEINRICUM II.

XXVIII.

Heinricus II.

*De Te vix aliquid fasti memorabile scribunt.
Non tamen est dubium, quin bona vita fuit.
Auxisti fratrum reditus decimisque bonisque.
Summa cura tua est publica nonne salus?
Rexisti bene, vixisti bene, singula facta
Sunt bona; male sic exitus esse nequit.*

XXIX. IN CONRADUM.

XXIX.

Conradus I.

*Exstruxit Reinberg: Rinteln implevit Adolfus
Virginibus, sibi quas Bischoperoda dabat.
Vesteque mutata quæ cadent sub Benedicto:
Dominici Fratres nunc quoque Minda capit,
Fervet religio; Patria & Respublica florent,
Nocte dieque DEUM templa Scholæque canunt.*

XXX. IN WILHELMUM.

XXX.

Wilhelmus.

*Curriculum vite breve quamvis, care Wilhelme,
Factorum tamen est gloria major. Agè,
In castro Nienhus tua sic industria fulget,
Ut laudes cadent tempora sera tuas.
Candoremq; tuum nos commendabimus omnes,
Donec pisciculos Wisera nostra dabit.*

XXXI. IN JOHANNEM.

XXXI.

Joannes.

*Pro lubitu Tibi Conradus jus constituendi
Wichselder donat, pluraque jura dedit.*

Jus

Jus tibi *cedendi* dedit ille gravemque *monetam*:
 In castro turres construis ipse novo,
 Dimidium *Winstorp* acquiris, Teque sedente
 Cœnobium *Vallis* sit *penedicta* Dei.

XXXII. IN WEDECHINDUM. I.

XXXII.
 Medechin-
 dus I.

Te laudat *Cesar* *Gyilielmus*, *Stem* *wede* donans,
 Et bona plura simul contulit ille tibi.
 Hamela nunc tua sit: cives ringuntur: ad arma
 Festina, valide cadis eosq; capis.
 Albertus *dammum* facit, est adiutor eorum:
 Nil obstat: cives tute tuere suos.

XXXIII. IN CUNONEM.

XXXIII.
 Cuno.

Relligiose Pater re dat *Diepholdia* nobis,
 Heu! mihi, quàm mala, quàm turbida secla vides.
 Tu tamen ut rupes mediis tranquillus in undis
 Fidis ei, cujus dextera cuncta regit.
 Sub te constructur *claustrum* *Lochense* celebre,
 Quod peperit mœsto gaudia multa tibi.

XXXIV. IN OTTONEM. I.

XXXIV.
 Otto.

Otto mendicans bonus ac devotus, honestus,
 Nonne gregi sacro profuit usq; suo?
 Acquiris sociis monachis cito plurima sura,
 Fratribus in *Minqa* dat quoque multa suis,
 Reddit iis *Reinberg* ablatum: in pace quiescat!
 Commendat precibus se bonus Otto tuis.

XXXV. IN VOLCKWINUM.

XXXV.
 Volckvini-
 nus.

Lübeke tu fecisti urbem, stellamq; dedisti:
 Ex *Alden* Clerus migrat & in *Lübeke*.
 Fis cœcus: verum *Borchardus* lumina reddit,
 Fortunaute DEO, cui quoque gratus eras,
 Sit nomen Domini benedictum: qui bene fecit
 Omnia, num tecum talia non faciat.

XXXVI.

POEMATA IN EPISCOPOS MINDENSES.
XXXVI. IN CONRADUM II.

57

XXXVI.
Conradus
II.

Tranquillè vivit placidus Warbergius ille,
Pacis amans, hinc in pace regitq; suos.
Harbertus vita pertasus liberioris,
Fit monachus: claustrì vita rigorq; placet.
Transfertur Bruno, in templo majore sepultus,
Dic, qui cernis eum: molliter ossa cubent!

XXXVII. IN LIUDOLFUM.

XXXVII.
Liudolfus.

Fortis & armatus Simon te provocat ultro,
Egrederis validâ fortior ipse manû.
Moxque redis victor: clamabimus; io! triumphe!
Tu Steigeberga conditor atque tuâ.
Vadunt ex Lothen Lemegoam quando Sorores,
Jacturam pateris, Minda benigna, gravem.

XXXVIII. IN GOTTFREDUM.

XXXVIII.
Gottfredus.

Ad Wiseram struxisti arcem Gottfrede jucundam,
Indago Sancti dicitur ista Petri.
Ille nequam mons Montanis nunc redditur, Hoja,
Quem abstulerat Dominis perniciofa suis.
Pax tecum in vita, te pax in morte coronat,
Sic Gottfred nobis & quoque Gutfred eras.

XXXIX. IN LVDEVVICVM.

XXXIX.
Ludewicus.

Cænobium Wolfrod fundat: condit Bokeloham,
Consecrat Egestorp: dat Ludewicus ei
Frygrafos & Vehmding, proh! amplissima jura,
Quæ paucis tantum in Westfalia data sunt.
Transgreditur ripam & fines diffusa per agros
Wisera; sic patriæ maxima damna facit.

XI. IN GERHARDUM I.

XI. Ger-
hardus I.

Ergo te primùm dat Gens Schaumburgica nobis?
Salve igitur, salve, juste Gerharde, bene,
(H)

Rexisti

Rexisti bene; nam fecisti, quod potuisti,
 Acquis Raden: das pretiosa tuis.
 Vasta cadit, dolor ah! sevâ Germania peste,
 Has inter cades tu famulare DEO.

XLI. Theo-
 dericus III.

XLI. IN THEODERICVM III.

Stemmata tu parvo, vili sub stramine natus,
 Mente tamen magnus, cuncta quod acta probant.
 Quam bene rexisti! Carolo gratissimus, ô quam
 Eximiè tanto culmine dignus eras!
 Burgum Virgineum post amplexaris ad Albin,
 Fis titulis magnus, major at ingenio.

XLII. Ger-
 hardus II.

XLII. IN GERHARDUM II.

Rector eras, protector eras: condidisti, fugasque,
 Instauras, hostes, oppida, castra tua.
 O si mansisses, major meliorque fuisses,
 Sanctum fecit iter grandia damna tuum.
 Nam Te perdidimus, noster, dilecte, fuisti
 Paxillus, clypeus, pax, decus atque salus.

XLIII. Ot-
 to II.

XLIII. IN OTTONEM II.

A facie ignotus Minda non, Otto, placebas,
 At cum Te vidit, te quoque amavit ea.
 Dexteritas placuit, placuit Sapia; totus,
 Dicebat, mihi nunc Optimus Otto placet.
 Non placet hoc autem, Te quod jugulaverit hydrops;
 Hoc unum cruciat: cetera cuncta placent.

XLIV.
 Wedechin-
 dus II.

XLIV. IN WEDECHINDUM II.

Lis tibi multa domique, forisque, sed ense pedoque
 Vicisti; merces sit tua laus & honor,
 Wilara transcendit rursus sua littora: Mindæ
 Confirmat Carolus singula jura sua.
 Est nihilum, quod non mereat praconia: totus
 Consiliis, precibus, mente manûque bonus.

XLV.
 Otto III.

XLV. IN OTTONEM III.

Das montem & castrum Domino: bona cuncta Parentum:
 Haredetâ solum tu facis, Otto, DEUM.

Euge

Euge bonum factum! nequit hoc te pœnituisse,
 Nec Mindam Ottonis pœnituisse potest.
 Qui dat, huic dabitur; qui non dat, is omnia perdet;
 Da terram, & cœlum sic tibi fœnus erit.

XLVI. IN WILKINUM.

XLVI.
 Wilkinus.

In modico, quo Tu sedisti, tempore, multa
 Complēsti: vera nam pietatis amans,
 Quod non mortale est, scrutatus es & meditatus,
 Nil stabile atque bonum, præter amare DEUM.
 Purus amor valuit, qui nescit, vincere, vinci:
 Eja, amor omne potest: ergo, ut ameris, amas.

XLVII. IN MARCVARTVM.

XLVII.
 Marcvartus.

Marcvartum nobis misit Bonifacius; ille
 Prudens & mitis, doctus & æquus erat.
 Mox illum præclara vocat Constantia; verum
 Sic erat in fatis, ut moreretur ibi.
 Heu! mihi quanta fuit semper mutatio rerum,
 Dum struimus, ruimus: quid sumus ergo? nihil.

XLVIII. IN OTTONEM IV.

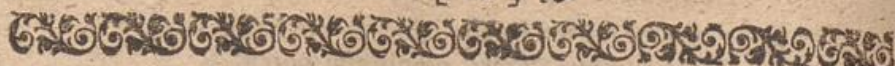
XLVIII.
 Otto IV.

Hunc quoque Roma dedit: Clerus se opponit, at Otto
 Sub bulla Papæ & fulmine tutus erat.
 Quid vos bella juvant, Bernharte, Heinrice, quid? annon
 Maxima post tandem prælia pax oritur?
 Vivite concordēs, qui vultis vivere fausti,
 Pessima vox bellum; nomen amabile Pax!

XLIX. IN WÛLLEBRANDVM.

XLIX.
 WÛllebrandus.

Arces ablatas WÛlbrandus reddidit, hostes
 Vicit, ad obsequium sicque redegit eos.
 Adversa in vultu deformant vulnera, verum
 Maxima virtutis signa fuere suæ.
 Reliquias affert: Monachos inducit in urbem,
 Æquus erat cunctis, ense pedoque gravis.

ALBERTI FRYSCHMEDS
DE POLLE
IN EFFIGIES
EPISCOPORUM MINDENSIUM
DISTICHA.

AVus meus *Arnoldus Frysched* in Rinteln, uti erat picturarum amator, ita ubique lustrabat eas. Cùm igitur nobiles & potentes Domini in vicina (num *Schaumburgicos* intelligit?) magnorum beneficiorum, quæ ab Episcopis *Mindsibus* acceperant, piè memores, memorias Eorum conservare, & posteris commendare vellent, omnes singulosq; depingi, inq; salletto suo majori secundum ordinem collocari jusserunt. Horum unicuique subjectum erat distichon memorabile, quæ avus decerpfit, mihiq; in schedis reliquit. Ne igitur perirent, denuò legibiliter descripsi. *Omnis enim antiquitas honoranda, utut parva, sordida, & abjecta videatur idiotis.* Polle anno Domini MCCCCXCVII. die S. Margarethæ.

I. HERIMBERTUS.

*Oravi atque laboravi, panemque comedi
in sudore meo. Principium omne grave est.*

II. HARTWARDUS.

*Plantavit pius Herimburtus, egoque rigavi,
incrementa Deus maxima cuique dedit.*

III. TIDERICUS I.

*Hinc ego sum factus Dit-ryck: amplissimum ovile
commoda, curas & gaudia multa facit.*

IV. WOLVARIUS.

*Agnum quando sequuntur oves, grex pinguior atque
major erit, procul hinc diffugiente lupo.*

V. DROGO.

*Quæ nunquam (miranda loquor) conceperat antè,
illa novem mihi nunc filiolas peperit.*

VI. ADALBERT.

*Dum potui, luxi, extinctus lucebo, nec umbræ
lucem hanc extinguent. Lux Deus ipse mihi.*

VII. BER-

VII. BERNARD.

*Si non in Domino vanus labor est, meus ergo
in Domino factus rancidus esse nequit.*

VIII. LIUDARIUS.

*Semper latravi, vigilavi ad limina templi,
nonne canis fidi munere functus ego?*

IX. EVERGISO.

*Omnia, quæ potui, feci: stat summa laboris;
servus inutilis & debitor omnis Ego.*

X. HELIMWERDUS.

*Sat mihi, dilecti, si quando nomen amœnum
à fera merear posteritate Patris.*

XI. LANDEWARDUS.

*Primus ego tibi Minda dedi Regalia jura,
vive memor mortis, Casaris atque mei.*

XII. MILO.

*Milo miles erat, certavit, vicit, oravit,
nunc etenim in cœlis, Io triumphè! canit.*

XIII. RAMWARDUS.

*Multa tuli & feci, ut valeam contingere metam,
lex mihi, Rex mihi, pol! grex cynosura fuit.*

XIV. TIDERICUS II.

*Dexter eram in verbis, cunctis & dexter in actis,
nitor, Posteritas, dexteritate tuâ.*

XV. SIGEBERTUS.

*Quæ bona mens dederat, reddebat Fratribus ipse,
proximo enim, sibi non, natus in orbe fuit.*

XVI. BRUNO.

*Effigiem nostram si contemplabere, puro
pectore dic: Bruno in pace quiescat! amen.*

XVII. ENGELBERTUS.

*Exustam vidi Mindamq; readificatam:
sanavit, quæ nos percutit, una manus.*

XVIII. REINWARTUS.

*Quàm purum mihi nomen erat! num vita, labores,
mens talis fuerit, candide, tute proba.*

XIX. FOLCKIMARUS.

*Disce meo exemplo vitasse Simonia tacta,
qui sumum fumo vendidit, ille perit.*

(H) 3

XX. UTHEL-

XX. OTHELRICUS.

*Omnia si dederint mihi nomina, luce Beati
quâ discessi, annon Eutyhianus ero?*

XXI. GODESCHALCUS.

*Fidus eram Domini servus, Godeschalcus, amabo,
in mundo numquæ gloria major erit?*

XXII. WITELLO.

*Risi, cum Dominum me ex simplicitate vocarent,
communis patriæ Witelo servus erat.*

XXIII. SIGEWARTUS.

*Pacis amator, Segevvardus, pacis amator
mortuus in pace est. Nunc Segefredus erit.*

XXIV. HEINRICUS I.

*Sancto Mauricio me dat Bursfeldia, at ille
me Minda, Mindâ me expulit invidia.*

XXV. WERNERUS.

*Werner sit Warner: qui hortatur & audit, uterque
est bonus, ergo audi, tu sed, amice, mone.*

XXVI. HANNO.

*Quid spectas umbram? mentem vidisse iuvabit
virtutesq; Viri: Nam bonus Hanno fuit.*

XXVII. DETMARS

*Lauda Ditmarum, miraculis undique clarum,
puras hausit aquas optima vina bibens.*

XXVIII. HEINRICUS II.

*Henricus Sanctæ tu simplicitatis imago;
in capite est anguis: fronte columba sedet.*

XXIX. KUNRADUS I.

*Ut rota mota manet conformiter una eademq;
sic Kunradus erat sorte in utraque meus.*

XXX. WILHELMUS.

*Infula splendorem, fictum promisit honorem:
nunc in fine tonus; nil nisi præter onus.*

XXXI. JOANNES.

*Gratia, quam bellum dedit & memorabile nomen.
Totus Charisius, totus & Holdrick eras.*

XXXII. WE-

XX OTHEL-

XXXII. WEDIKINDUS I.

Et tibi praclarum fecit Sapientia nomen,
omnibus in factis hac cynosura fuit.

XXXIII. CUNO.

Cuno velut cuneus, diffindens pectora dura,
fecit opus Domini mente manūque sui.

XXXIV. OTTO I.

Ottonem licet in vertas, tamen Otto manebit;
clarius hoc dicas: ante retroq; bonus.

XXXV. VOLCKWINUS.

Plebs clamat, Vinum: tu vinum oleumq; dedisti
illi, caecus eras, & tamen Argus eras.

XXXVI. KUNRADUS II.

Illius an cum-rath, seu Komm-rath nomen, amabo;
nam cum consiliis fecit is omne bonis.

XXXVII. LUDOLPHUS.

Consiliō atque operā quoniam tu quemq; iuvabas,
Lientholf dictus eras. Sancta tibi, pie, pax!

XXXVIII. GODFRED.

Sit pax vobiscum merito nunc quisque precatur,
sed (durum verbum!) pax abit illa Dei.

XXXIX. LUTHEVIGUS.

Ad te quod fugerint homines, non miror, egeni,
omni natus enim Liutvigi eras populo.

XL. GERHART I.

Tu non durus eras, durus, Gerharde, libenter,
nī duro nodo dandus erat cuneus.

XLI. TIDERICUS III.

Consiliis, animo, factis es denique magnus,
det nobis plures cella tui similes.

XLII. GERHART II.

Ille piō votō Christi spectare sepulcrum
dum studet, ecce in aquis invenit ipse suum.

XLIII. OTTO II.

Otto licet fuerit peregrino sanguine natus,
non tamen à nobis ille alienus erat.

XLIV. WEDI-

CATALOGUS SANCTARUM RELIQUIARUM.

XLIV. WEDIKINDUS II.

*Consiliis armisq; suos defendere scivit,
delicium patriæ mente manûq; potens.*

XLV. OTTO III.

*Omnia, quæ dederat Dominus, Tu reddis eidem,
sic redit ad Dominum, quod fuit antè suum.*

XLVI. WILKEN.

*A marcescendo tibi nomen erat, quia floris
instar florebas, mox quoque marcor eras.*

XLVII. MARCWARTUS.

*Nil constans hîc esse, tibi Constantia dicet;
vix urbem intrâsti, cùm egrediaris eâ.*

XLVIII. OTTO IV.

*Tranquillè vixit, tranquillè rexit, itemque
tranquillè excessit. Pacificus Dominus!*

XLIX. WULBRAND.

*Arma, preces, lacrumæ, suspiria juncta fuere,
sic Princeps, Dominus, Pastor itemque pater.*

L. ALBERTUS.

*Allyverth, omni dignus honore & amore fuisti;
sis maneatq; Allyverth: sic mihi carus eris.*

*Has dedit effigies Fryschmed de Polle, bonus tu
ora pro misero, lector abi, atque vale!*

CATALOGUS SANCTARUM RELIQUIARUM

in Ecclesia

MINDENSI,

ex membranis descriptus

LAMBERTO MARPACH.

IN nomine Dei omniumq; Sanctorum. Si quis putat, me omnia & singula
Sanctorum nomina è membranis valde fordidis & dilaceratis, à muribus
etiam variis in locis arrosis, descripsisse, aut describere potuisse, errat. Multa
nomina

nomina planè illegibilia & intelligibilia erant, ob sordes obductas, reliqua prorsus perierant, ob causas dictas. Omnes reliquæ, paucissimis exceptis, in magno isto incendio sub *Engelberto* anno Dominicæ incarnationis MLXXIII. ipso die *S. Vincentii* Martyris exustæ, vel tamen deperditæ sunt, quotquot à prima fundatione devoti Præsules collegerant. Studebant quidem Successores, in primis pius *Hanno*, sedulus Sanctarum reliquiarum conquisitor, damnum hoc instaurare, & quod potuit etiam, præstitit. Priores tamen, à tot Regibus, Principibus, Nobilibus, aliisque fidelibus Christi pro ornamento & augmento Ecclesiæ datæ, & singulari studio comparatæ, longè prævalebant reliquis, quæ post incendium istud accesserunt. Membranas accepi à *Simone Crummer* presbytero, & ob reverentiam erga Sanctos Sanctasque Martyres, Confessores, Episcopos & Virgines, descripsi, & ex confuso ordine alphabeticè redegì, bonæ recordationis gratiâ, & devotionis meæ causâ. Sit Dominus benedictus in omnibus Sanctis suis! Anno Domini. Incarnat. MCCCCIX. die *S. Agnetis* Virginis & Mart. gloriosæ. Ita autem secundum ordinem se habent:

†††

S. Agnetis Virg. & Mart.
S. Ansgarii Episc. & Apostoli Bo-
 realis.
 S. Agathæ Virg. & Mart.
 S. Athanasii Episcopi.
 S. Alexii Conf.
 S. Apollinar. Episcopi & Mart.
 S. Adaucti Mart.
 S. Albani Episcopi.
 S. Aurberti Episcopi.
 S. Altonis Conf. & Episc.
 S. Aprî,
 S. Autoris,
 S. Adolphi Conf.
 S. Audalii Mart.
 S. Audentii Mart.
 S. Alexandri Mart.
 S. Annæ,
 S. Abundi Mart.
 S. Anastasii Mart.
 S. Agathonæ Virg. & Mart.

S. Aviti Episcop.
 S. Aristonis Ep.
 S. Audomari Ep.
 S. Amalgeri Conf.
 S. Archemii,
 S. Afræ,
 S. Adulesii,
 S. Aproniani Mart.
 S. Artemii Mart.
 S. Bonifacii Ep. & Mart.
 S. Bertini Conf.
 S. Borchardi Ep. & Conf.
 S. Blasii Ep. & Mart.
 S. Bibianæ Virg. & Mart.
 S. Bavonis Conf.
 S. Basillæ Virgin.
 S. Beati Mart.
 S. Bacchi Mart.
 S. Basilisci Mart.
 S. Basilisæ Mart.

(1)

S. Car-

- S. Carpophori Mart.
 S. Calixti Mart.
 S. Colomanni Mart.
 S. Cypriani Ep. & Mart.
 S. Candidæ Mart.
 S. Crescentiæ Mart.
 S. Cæciliæ Virg. & Mart.
 S. Christophori,
 S. Crucis Dominicæ
 S. Cyriaci Mart.
 S. Columbæ Virg.
 S. Concordiæ Virg.
 S. Cleri Mart. & Papæ
 S. Catharinæ
 S. Celsi Ep.
 S. Columbani Conf.
 S. Cunibaldi Mart.
 S. Constantiæ Virg.
 S. Claudii Mart.
 S. Castuli Mart.
 S. Castorii Mart.
 S. Damasi Papæ & Mart.
 S. Dorothei Mart.
 S. Drutberti Mart.
 S. Dysibodi Mart.
 S. Desiderii Mart.
 S. Eriberti Ep. & Mart.
 S. Erasmi Mart.
 S. Evaristi Papæ & Mart.
 S. Emerentianæ Virg. & Mart.
 S. Eugeniæ Virg.
 S. Eustochii Mart.
 S. Eufemiæ Virg. & Mart.
 S. Eleutherii Episcopi
 S. Eutychiani Ep.
 S. Eulaliæ Virg. & Mart.
 S. Epimachi Mart.
 S. Eligemii
 S. Exuperantii Mart.
 S. Evergisti Ep.
 S. Feliciani Mart. & Ep. (1)
- S. Fulginati Ep. & mart.
 S. Florentiæ Virg.
 S. Friulfi Conf.
 S. Faustini mart.
 S. Fulconis Ep. & mart.
 S. Florentii Conf.
 S. Filberti Conf.
 S. Felicis Papæ & Mart.
 S. Felicitatis Virg.
 S. Fabiani Mart.
 S. Floriani Ep.
 S. Felicula Virg.
 S. Fortunati mart.
 S. Florentinæ mart.
 S. Gorgonii mart.
 S. Genofesæ mart.
 S. Gordiani mart.
 S. Galli Conf.
 S. Gereonis mart.
 S. Germani Ep.
 S. Gregorii mart.
 S. Gerontii Ep.
 S. Genesii mart.
 S. Geminiani mart.
 S. Habundi mart.
 S. Hiacynti Conf.
 S. Hippolyti Conf. imò mart.
 S. Hilarii Ep.
 S. Hildegriini Ep.
 S. Hugonis Ep.
 S. Heperici Conf.
 S. Hilarie mart.
 SS. Innocentium
 S. Juliani mart.
 S. Iustini Ep.
 S. Joannis Ep. & mart.
 S. Juvenalis mart.
 S. Julianæ mart.
 S. Irenæi Ep. & mart.
 S. Januarii mart.

S. Kiliani

S. Kiliiani mart.	S. Othomari Abb. & Conf.
B. Liudolfi Abb. Corb.	S. Odulphi Conf.
S. Largi mart.	S. Petronillæ Virg.
S. Lini Pap. & mart.	S. Protasii mart.
S. Lucie Virg. & mart.	S. pii pap. & mart.
S. Lamperti mart.	S. panthaleon. mart.
S. Ludgeri Ep.	S. pirminii Ep.
S. Longini	S. Philippi Apost.
S. Leodiarii Conf.	S. Praxedis
S. Lulli Ep.	S. potentianæ } Virg.
S. Landonis Ep.	S. ramphili mart.
S. Landeoli Ep.	S. Pancratii mart.
S. Laurentii mart.	S. priscæ
S. Largi mart.	S. Paterni Ep.
S. Luciani mart.	S. Pattonis Ep.
S. Leocadiæ mart.	S. Relagii mart.
S. Medardi Ep.	S. vertratæ Virg.
S. Mauricii mart.	S. pauli Apost.
S. Materni Conf.	S. Pauli Eremitæ.
S. Marcelli Pap. & mart.	S. Petri Apost.
S. Marii Mart.	S. Peregrini
S. Mommoleni Ep.	S. Probi Mart.
S. Martyrum variorum	S. Quinti Conf.
S. Mariæ Matris DEI	S. Rustici Mart.
S. Matthiæ Apostoli,	S. Renuigii Ep.
S. Modesti	B. Rabani Ep. & Conf.
S. Maynulfii Conf.	S. Regulæ Virg.
S. Materniani Ep.	S. Rusticiani mart.
S. Magni Conf.	S. Ruperti Ep.
S. Maur. Mart.	S. Racchildæ Virg.
S. Martinæ Virg. & mart.	S. Reginardi Conf.
S. Marini Ep.	S. Romani mart.
S. Mansueti Ep.	S. Simeonis mart. & Ep.
S. Menradi Ep. aut Conf.	S. Stephani mart. & Ep. in Svecia
S. Merbotti Conf.	S. Supplicii Conf.
S. Martini Ep.	S. Saturnini Conf.
S. mar. magdalene	S. Severæ Virg.
S. modewaldi Conf.	S. Severini Ep.
S. Nicomedis mart.	S. Sophiæ Viduæ
S. Nazarii mart.	S. Speciosæ Virg.
SS. Petr. & Paul. Apost.	S. Servasii Ep.

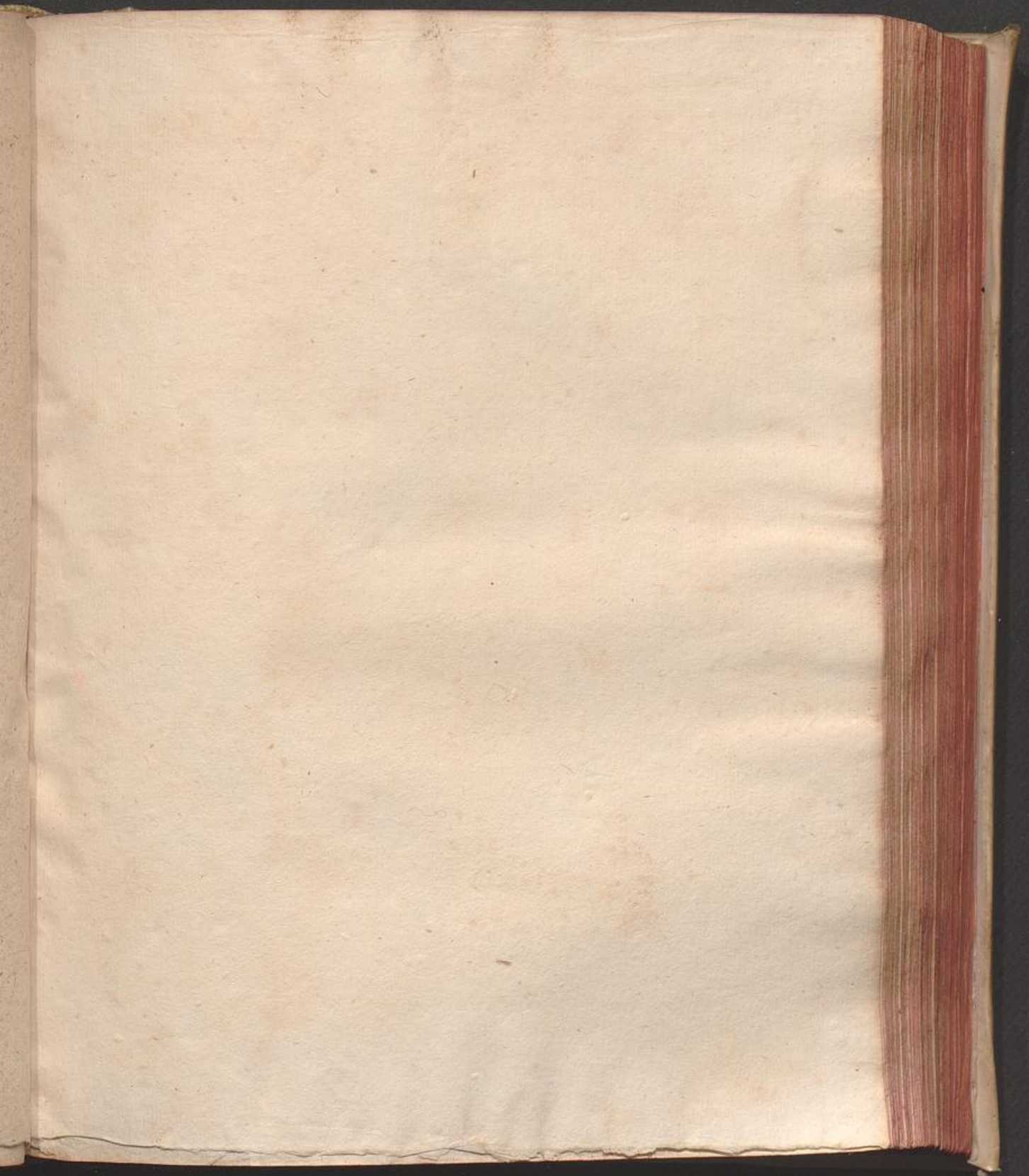
68 CATALOGUS SANCTAR. RELIQUIARUM IN ECCL. MINDENSI.

S. Sophronii Ep.
 S. Solarii Ep.
 S. Severi Ep.
 S. Silvestri Mart.
 S. Smaragdi Mart.
 S. Simplicii Mart.
 S. Susannæ Virg. & Mart.
 S. Saturnini Mart.
 S. Sabini Ep. & Mart.
 S. Silvani Mart.
 Sanctorum Variorum,
 S. Triphonis Mart.
 B. Theoderici Ep. Mind. & Mart.
 S. Theodori Mart.
 S. Theodegarii Mart.
 S. Terentii Conf.
 S. Timothei Apost.
 S. Tiburtii Conf. seu potius Mart.

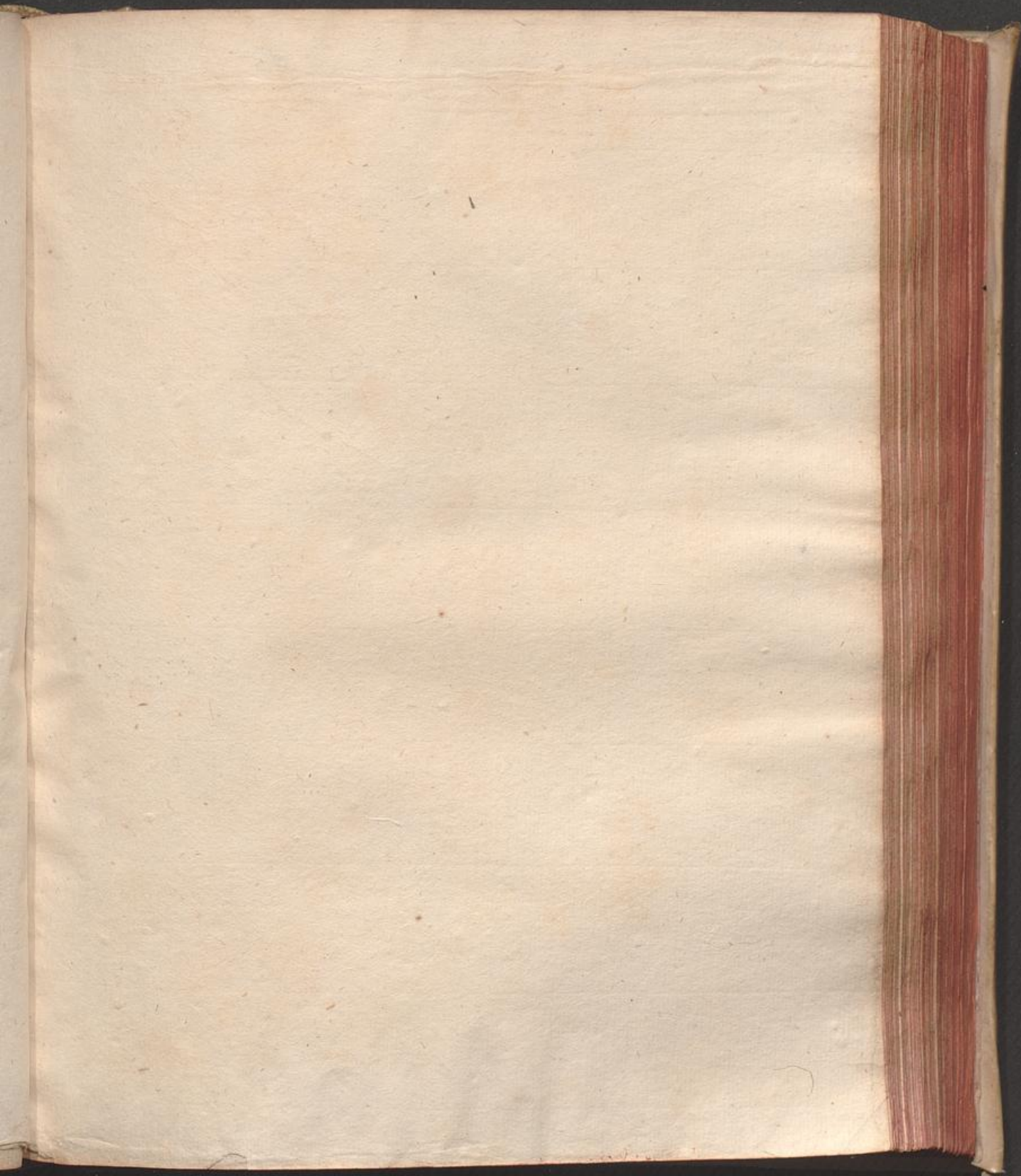
S. Tophredii,
 S. Tranquillini Mart.
 S. Vitalis Mart.
 S. Victoris Mart. & Papa.
 S. Victorpi Ep.
 S. Vedasti Ep.
 S. Valentini Mart.
 S. Valeriani Mart.
 S. Vigili Conf.
 S. Vedulphi Ep.
 S. Vincentii Mart.
 S. Ubaldi Ep.
 S. Uthalrici Ep.
 S. Wilhelmi Conf.
 S. Willibordi Conf. & Ep.
 S. Ymonis Abbat.
 S. Zephyrini Pap. & Mart.
 S. Zenobii Mart.

JACOBI

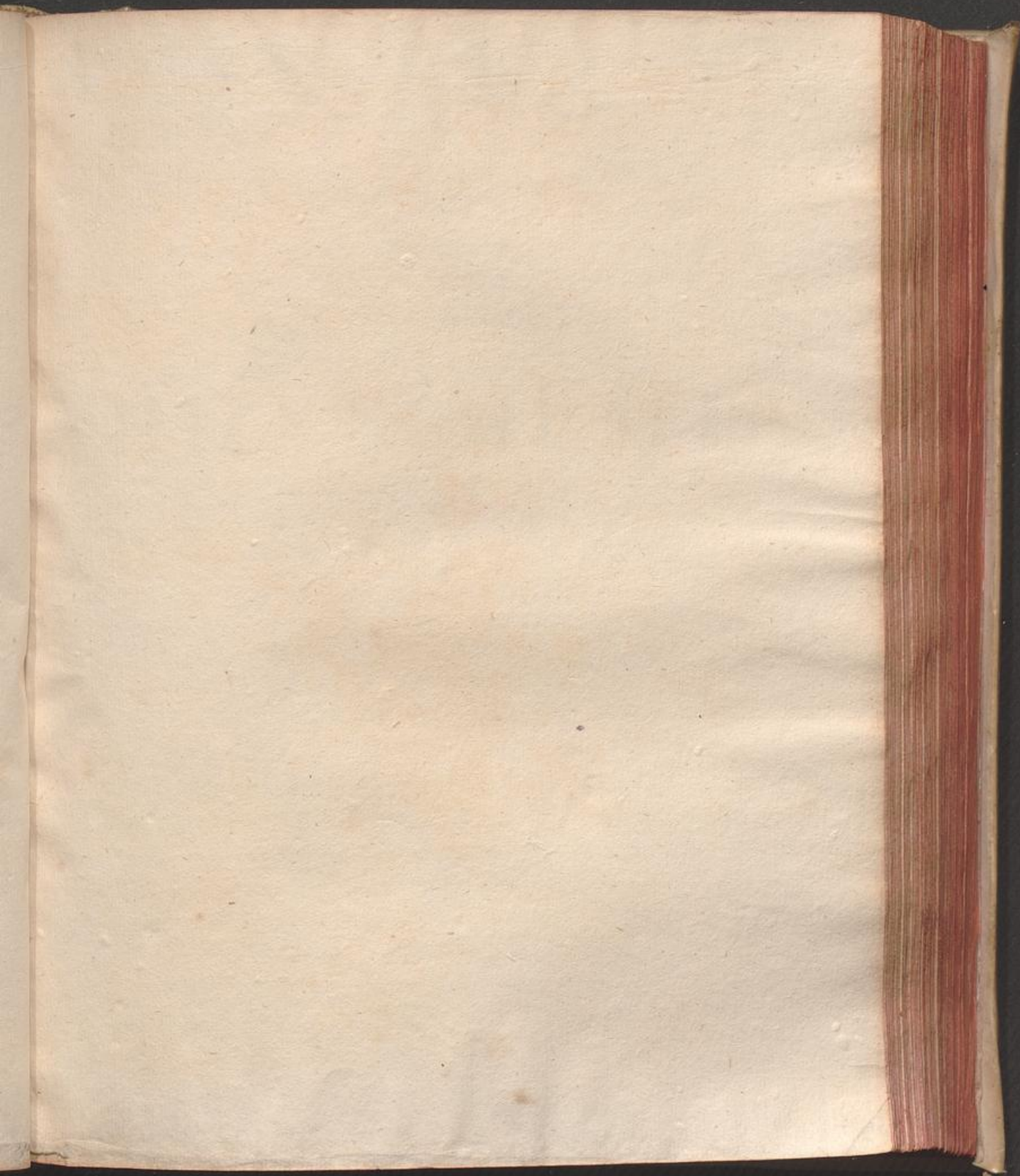

JACOBI SEPTIMI
HILF SHEMMA

